

KOLENDAR

(Vestnik)

XLIV.

šolske Družbe sv. Cirila in Metoda

v Ljubljani

za navadno leto

1930.

Izdalo in založilo vodstvo.

Cena 15 Din



V Ljubljani.

Tisk „Narodne tiskarne“.

(Odgovoren Fr. Jezeršek.)

1929.

Rodoslov

našega kraljevskega doma.

Sve za krst častni
i svobodu zlatnu!
Geslo dinastije.

Nj. Veličanstvo kralj **Aleksander I.**, rojen na Cetinju dne 17. XII. (4. XII.) 1888; poročen dne 8. VI. 1922 z Njenim Veličanstvom **Marijo**, princezo rumunsko, rojeno dne 9. I. 1900.

Nj. Kralj. Visočanstvo kraljevič prestolonaslednik **Peter**, rojen dne 6. IX. 1923.

Kraljeviča: **Tomislav**, rojen 19. I. 1928 in **Andrej**, rojen 28. VI. 1929.

Kraljeva roditelja: Nj. V. kralj **Peter I. Veliki, Osvoboditelj** in **Ujedinitelj**, † 16. VIII. 1921 in kneginja **Zorka**, † 4. III. 1890.

Kraljev brat: Nj. Kralj. Visočanstvo kraljevič **Gjorgje**, rojen na Cetinju dne 8. IX. 1887.

Kraljeva sestra: Nj. Visočanstvo princeza **Jelena**, rojena na Reki dne 5. XI. 1884, poročena v Petrogradu s knezom Jovanom Konstantinovičem dne 21. VIII. 1911.

Kraljev stric: Nj. Visočanstvo knez **Arsenije Karagjorgjevič**, brat Nj. V. kralja Petra, roj. dne 16. IV. 1859.

Kraljev bratranec: Nj. Visočanstvo knez **Pavle**, sin kneza Arsenija, rojen dne 27. IV. 1893., poročen z grško princezo **Olgo**, rojeno dne 29. V. 1903. Njun sin: knez **Aleksander**, rojen dne 13. VIII. 1924.

Kraljevina Jugoslavija

a) grb:

Dvoglavi beli orel v poletu na rdečem ščitu; vrh obeh glav krona kraljevine; na prsih ima orel ščit, na katerem je bel križ na rdečem ščitu, 25 polj, ki so menjaje se rdeča in srebrna, in tri zlate šesterokrake zvezde nad belim polumesecem na modrem ščitu.

b) državne barve:

Modra bela rdeča.



030024110

33564

II. C 33564 c

Leto 1930.

je navadno leto in ima 365 dni (med njimi 52 nedelj in 12 katoliških cerkvenih praznikov všteti leta 1911. odpravljene); začne se in konča s sredo.

Začetek leta 1930.

Občno in drž. leto se začne novega leta dan, 1. prosinca, katoliško cerkveno leto 1. adventno nedeljo 30. listopada 1929, pravoslavno cerkveno leto 14. prosinca 1930.

Godovinsko število.

Zlato število	12	Rimsko število	13
Epakta ali lunino kazalo XXX		Nedeljska črka	E
Solnčni krog	7	Letni vladar: Saturn.	

Odpravljene cerkveni prazniki.

1. Svečnica (2. II.), 2. Marijino oznanjenje (25. III.), 3. velikonočni ponedeljek, 4. binkoštni ponedeljek, 5. mali šmarin (8. IX.), 6. sv. Štefan (26. XII.).

Državni prazniki.

1. **Ciril in Metod**, slovanska apostola: dne 24. vel. travna.
2. **Vidov dan**: dne 28. rožnika v spomin junakov, padlih za vero in domovino.
3. **Ujedinjenje SHS**: dne 1. grudna.
4. **Aleksandrov dan**: dne 17. grudna (rojst. dan kralja Aleksandra I.)



Znamenja luninih premen.

Mlaj ☾ Prvi krajec ☽ Ščip ☽ Zadnji krajec ☾

Mraki leta 1930.

Solnce bo mrknilo 28. IV. ob 17:20 in 21. X. ob 20:4, pri nas nevidno.

Luna bo mrknila 13. IV. ob 6:21 in 7. X. ob 19:16; zadnji lunin mrak bo pri nas viden.


PROSINEC * JANUAR


Srbsko: Јануар.
 Hrvatsko: Siečanj.
 Češko: Leden.

Luž.-srb.: Wulki rōžk-
 ↻ 31 dni. ↻ Poljsko: Styczeń.
 Rusko: Январь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Sred. Novo leto. Obr. Gsp.	19 Bonifacij	Dragovit
2	Čet. Ime Jezusovo	20 Danilo	Zlatan
3	Pet. Genovefa	21 Julijana	Slavimir
4	Sob. Tit, šk.	22 Anastazij	Dobromir
K.: Ko je bil Herod umrl. Mat. 2.			
5	Ned. V osmini nov. leta	23 10 muč. kretskih	Grozdana
6	Pon. Sv. trije Kralji.	24 Badnji dan	Darin
7	Tor. Zdravko, Val.	25 Božič	Svetoslav
8	Sred. Severin	26 Zbor Bogorodičin	Bogoljub
9	Čet. Julijan	27 Štefan, 1 muč.	Nikosava
10	Pet. Pavel, pušč.	28 20.000 muč.	Dobroslav
11	Sob. Higin, p. m.	29 Betleh. deca	Božidar
K.: 12letni Jezus v templju. Luk. 2.			
12	Ned. 1. po razgl. G. Sv. dr.	30 Anizij	Bodigoj
13	Pon. Hilarij, šk.	31 Melanija	Bogomir
14	Tor. Srečko Nol., sp. ☉	1/1 Novo leto 1930	Neda
15	Sred. Maver	2 Silvester, p.	Radoslav
16	Čet. Marcel	3 Malahija	Tmislava
17	Pet. Anton, pušč.	4 Evstahij	Zvonimir
18	Sob. Sv. Petra stol v R.	5 Krstov dan	Vera
K.: O ženitnini v Kani Gal. Iv. 2.			
19	Ned. 2. po razgl. G.	6 Bogojavljenje	Hranimir
20	Pon. Fab. in Seb.	7 Zbor Iv. Krst.	Živojin
21	Tor. Agna, d. m. ☾	8 Jurij	Janja
22	Sred. Vinko	9 Poljevko	Sviloj
23	Čet. Zarka Marije D.	10 Gregor Niški	Voljica
24	Pet. Timotej	11 Teodozij	Milislava
25	Sob. Spreobr. sv. Pav.	12 Tatijana	Kosava
K.: Jezus ozdravi gobavega. Mat. 8.			
26	Ned. 3. po razgl. G. Polik.	13 Jermilo	Vsevlast
27	Pon. Sava, Ivan Zlat.	14 Sava	Dušana
28	Tor. Roger in tov., m.	15 Pavel Tivejski	Dragomil
29	Sred. Fran S. ☉	16 Verige sv. Petra	Gorislava
30	Čet. Martina, d. m.	17 Anton Veliki	Desislav
31	Pet. Peter Nol.	18 Makso	Divna

Dan zraste za 1 uro 1 min.

Dan je dolg 8 ur 25 min. do 9 ur 26 min.

Beleške.



SVEČAN ★ FEBRUAR



Srbsko: Фебруар.

Luž.-srb.: Maly różk.

Hrvatsko: Veljača.

☞ 28 dni. ☜

Poljsko: Luty.

Češko: Unor.

Rusko: Февраль.

Dnevi		Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Sob.	Ignacij, šk. m.	19 Makarij Egipt.	Budmil
		K.: O Gospodovi ladjici. Mat. 8.		
2	Ned.	4. po r. G. Svečnica	20 Jevtimij	Ljubomira
3	Pon.	Blaž	21 Maksim	Bojmir
4	Tor.	Veronika	22 Timotej, ap.	Daroslav
5	Sred.	Dobroslava	23 Klemen	Jagoda
6	Čet.	Doroteja	24 Ksenija	Žalimir
7	Pet.	Romuald, op.	25 Gregor	Malina
8	Sob.	Ivan Mat., sp.	26 Ksenofont	Zvezdodrag
		K.: Prilika o dobrem semenu. M. 13.		
9	Ned.	5. po razgl. G. Apol.	27 Ivan Zlat.	Blagoslava
10	Pon.	Školastika	28 Efrem Sirski	Vojmil
11	Tor.	Adolf, škof	29 Ignacij	Dobrana
12	Sred.	Evlalija	30 Trije jerarhi	Zvonimir
13	Čet.	Katarina	31 Kir in Ivan	Vrativoj
14	Pet.	Zdravko, Valentin	1/2 Trifun	Cvetna
15	Sob.	Favstin, m.	2 Srečanje Gosp.	Ljuboslava
		K.: O delavcih v v nogradu. Mat. 20.		
16	Ned.	70nica. Julijana	3 Sim. in Ana	Strahomir
17	Pon.	Donat	4 Izidor Pel.	Vesela
18	Tor.	Simeon, šk. m.	5 Agata	Dobrana
19	Sred.	Julijan, m.	6 Vukol	Bratomil
20	Čet.	Elevterij	7 Partenij	Drago
21	Pet.	Maksimilijan	8 Sava II.	Miloslav
22	Sob.	Petra stol v A.	9 Nikifor	Gojслав
		K.: O sejalcu in semenu. Luk. 8.		
23	Ned.	60nica. Peter D.	10 Haralamko	Čudomil
24	Pon.	Matija, ap.	11 Jurij Krat.	Divka
25	Tor.	Valburga	12 Melentij	Bludomir
26	Sred.	Aleksander	13 Martinijan	Nikna
27	Čet.	Leander	14 Ciril, sl. ap.	Inoslav
28	Pet.	Roman, op.	15 Onizim	Sodka

Dan zraste za 1 uro 28 min.

Dan je dolg 9 ur 29 min. do 10 ur 57 min.

Beleške.



Srbsko: Март.
Hrvatsko: Ožujak.
Češko: Březen.

☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Nalětnik.
Poljsko: Marzec.
Rusko: Мартъ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Sob.	Belko (Albin)	16 Pantelij	Belin
K.: Jezus ozdravi slepca. Luk. 18.			
2 Ned.	50nica. Simplicij	17 Teod. in Tiron	Milana
3 Pon.	Kunigunda	18 Lev, p.	Mislav
4 Tor.	Pust. Kazimir	19 Arhip	Sladoje
5 Sred.	† Pepelnica Evz. m.	20 Lev, šk.	Danica
6 Čet.	Fridolin, sp.	21 Timotej	Zvezda
7 Pet.	Tomo A., c. u.	22 Evgen	Jelen
8 Sob.	Ivan božji, sp. ☾	23 Polikarp	Bodin
K.: Hudič izkuša Jezusa. Mat. 4.			
9 Ned.	1. postna. Frančiška	24 Najd. glave Iv. K.	Danimir
10 Pon.	40 mučenikov	25 Tarazij	Stana
11 Tor.	Heraklij	26 Porfirij, šk.	Radoja
12 Sred.	Kv. Gregor Vel., p.	27 Prokop	Božana
13 Čet.	Rozina	28 Vazilij	Svetovid
14 Pet.	Matilda ☽	1/3 Evdoksija	Desimir
15 Sob.	Klemen M. D., sp.	2 Teodot	Velislav
K.: Jez. izprem. na gori. Mat. 17.			
16 Ned.	2. postna. Radovan	3 Evtropij	Ljubislava
17 Pon.	Jedert, d.	4 Gerazim	Budimir
18 Tor.	Edo	5 Konon	Slavoljub
19 Sred.	Josip, ž. M. D.	6 42 mučenikov	Zlata
20 Čet.	Niketa, m.	7 Vazilij	Vlada
21 Pet.	Benedikt	8 Teofor	Tuga
22 Sob.	Benvenut ☽	9 40 mučenikov	Slavo
K.: Jezus izžene hudiča. Luk. 11.			
23 Ned.	3. post. Viktorin,	10 Kodrat	Dražislav
24 Pon.	Gabrijel, vel. a.	11 Sofronij	Jaroslav
25 Tor.	Oznan. M. D.	12 Teofan	Predrag
26 Sred.	Sredi posta. Eman.	13 Nicefor, sp.	Srdan
27 Čet.	Rupko, šk.	14 Benedikt	Stanimir
28 Pet.	Ivan Kap., sp.	15 Agapij	Uma
29 Sob.	Ciril, šk.	16 Savin	Branivoj
K.: Jezus nasiti 5000 mož. Iv. 6.			
30 Ned.	4. postna. Ange'a ☽	17 Aleksij	Pribislav
31 Pon.	Modest, šk.	18 Ciril Jeruz.	Mojmir

Začetek pomladi 21. t. m. Dan zraste za 1 uro 45 min.

Dan je dolg 11 ur 1 min. do 12 ur 46 min.

Beleške.


MALI TRAVEN ★ APRIL


Srbsko: Април.
 Hrvatsko: Travanj.
 Češko: Duben.

☞ 30 dni. ☞

Luž.-srb.: Jutrownik.
 Poljsko: Kwiecień.
 Rusko: Апрель.

Dnevi		Za rimske katoličane	Za pravoslavne		Narodna imena
1	Tor.	Hugon šk.	19	Hzizant	Mutimir
2	Sred.	Fran Pavl.	20	Jovan in Sergij	Gojmir
3	Čet.	Riko	21	Jakob	Žarko
4	Pet.	Izidor	22	Vazilij	Dušica
5	Sob.	Vinko	23	Nikon	Dabiživ
K.: Judje hočejo Jez. kamenj. Iv. 8.					
6	Ned.	5. p. (tiha) D	24	Caharija	Čudna
7	Pon.	Herman	25	Blagovesti	Radivoj
8	Tor.	Dionizij	26	Gabrijel	Viljenica
9	Sred.	Marija Kl.	27	Matrona	Ljuban
10	Čet.	Ecehijel, prer.	28	Hilarijon	Srčanica
11	Pet.	Žal. M. b.	29	Marko	Rada
12	Sob.	Julij, p.	30	Ivan Lestv.	Sava
K.: Jez. prihod v Jeruz. Mat. 21.					
13	Ned.	6. postna.(cvetna)☉	31	Ipatij	Zdegoj
14	Pon.	Tiburcij	1/4	Marija Egipt.	Jelača
15	Tor.	Helena	2	Tit	Gestirad
16	Sred.	Turibij	3	Niket	Božislava
17	Čet.	Vel. četrtek, Anicet.	4	Jurij	Vitigoj
18	Pet.	† Vel. pet., Apolonij	5	Teodul	Gradislava
19	Sob.	Vel. sob., Krescenc.	6	Evtihij	Tihorad
K.: Jez. vstane od mrtvih. Mark. 16.					
20	Ned.	Vel. noč. C	7	Jurij	Dragislav
21	Pon.	Vel. poned.	8	Herodijan	Dragomira
22	Tor.	Soter in Kaj.	9	Evpsihij	Ljutomer
23	Sred.	Vojteh, šk. m.	10	Terencij, m.	Dobrica
24	Čet.	Jurij, m.	11	Antipa	Jurislav
25	Pet.	Marko, ev.	12	Vazilij	Tugomir
26	Sob.	Klet in Marc., p.	13	Artemon	Sekana
K.: Jez. se prik. pri zap. vratih. Iv. 20.					
27	Ned.	1. povel. (bela)	14	Cvetna	Raduna
28	Pon.	Vital C	15	Aristah	Slavica
29	Tor.	Peter, m.	16	Agapija	Tankoslava
30	Sred.	Katarina Sij.	17	Simeon	Samorad

Dan zraste za 1 uro 38 min.

Dan je dolg 12 ur 49 min. do 14 ur 27 min.

Beležke.



VELIKI TRAVEN ★ MAJ



Srbsko: Maj.
Hrvatsko: Svibanj.
Češko: Květen.

☞ 31 dni. ☞

Luž.-srb.: Róžovník.
Poljsko: Maj.
Rusko: Май.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Čet.	Filip in Jak., ap.	18 Ivan prop.	Žiga
2 Pet.	Atanazij	19 Ivan staroz.	Živana
3 Sob.	Najd. sv. križa	20 Teodor	Solnčarica
K.: O dobrem pastirju. Iv. 10.			
4 Ned.	2. pov. Cvetko	21 Uskrs. Vstaj. G.	Valhün
5 Pon.	Pij V., p.	22 Jurijev dan	Desirad
6 Tor.	Ivan Ev.	23 Uskrsni tor.	Zdemir
7 Sred.	Varstvo sv. Jož.	24 Sava	Prisnoslav
8 Čet.	Prik. sv. Milh.	25 Marko, ev.	Budislav
9 Pet.	Gregor Nac.	26 Vazilij	Prvinica
10 Sob.	Antonin, šk.	27 Simeon	Dvorna
K.: Jez. napove odhod. Iv. 16.			
11 Ned.	3. povel. Mamert	28 Jason	Ljerka
12 Pon.	Pankracij	29 Vazilij Ostr.	Stojmir
13 Tor.	Servacij	30 Jakob, ap.	Jasna
14 Sred.	Bonifacij	1/5 Jeremija	Svetolik
15 Čet.	Zofija	2 Atanazij	Jaromira
16 Pet.	Ivan Nep., m.	3 Tim. in Mavro	Mladena
17 Sob.	Paskal	4 Pelagija	Dušoje
K.: Jez. objubi sv. Duha. Iv. 16.			
18 Ned.	4. povelik. Venancij	5 Irena	Mladica
19 Pon.	Celestin	6 Job	Vitoslava
20 Tor.	Bernard	7 Akadij	Milodar
21 Sred.	Srečko, sp.	8 Ivan, ev.	Jelina
22 Čet.	Milan	9 Izaija	Boža
23 Pet.	Željko, Dezid.	10 Simon, ap	Milorad
24 Sob.	Marija, pom.	11 Cir. in M.	Cveta
K.: O molitvi. Iv. 16.			
25 Ned.	5. povel. Urban	12 Epifanij	Zdestan
26 Pon.	Filip N.	13 Glikerija	Dragica
27 Tor.	Magdalena, d.	14 Izidor	Volkašin
28 Sred.	Lev II., p.	15 Pahomij	Jaromir
29 Čet.	Vnebohod Krist.	16 Teodor Osv.	Dana
30 Pet.	Ferdinand	17 Andronik	Milica
31 Sob.	Angela, d.	18 Teodot	Bojslav

Dan zraste za 1 uro 15 min.

Dan je dolg 14 ur 30 min. do 15 ur 45 min.

Beleške.



ROŽNIK * JUNIJ



Srbsko : Јун.
Hrvatsko : Lipanj.
Češko : Cerven.

☞ 30 dni. ☜

Luž.-srb: Smažnik.
Poljsko: Czerwiec.
Rusko: Июнь.

Onevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena	
K.: O pričanju sv. Duha. Iv. 15.				
1	Ned. 6. povel. Juvencij	19	Patricij	Radovan
2	Pon. Marcelin, m.	20	Štefan Pip.	Velimir
3	Tor. Klotilda ☽	21	Konst. in Hel.	Radoslava
4	Sred. Kvirin, šk.	22	Vazilij	Dika
5	Čet. Bonifacij, m.	23	Mihael	Dobromil
6	Pet. Norbert, šk.	24	Simeon Stolp.	Miljutin
7	Sob. † Lukrecija	25	Najd. gl. Iv. K.	Bogomil
K.: O sv. Duha in ljubezni. Iv. 14.				
8	Ned. Binkošti. Duhovo	26	Karpo	Svetin
9	Pon. Bink. pon.	27	Terapont	Dostana
10	Tor. Marjeta, kr.	28	Nikita	Rusmir
11	Sred. Kv. Barnaba, ap. ☼	29	Spasov dan	Hrvoje
12	Čet. Ivan Fak., sp.	30	Izak	Zorica
13	Pet. Anton P.	31	Hermas	Zlatana
14	Sob. Bazilij, c. u.	1/6	Justin	Bislav
K.: Meni je dana vsa oblast. M. 28.				
15	Ned. 1. pob. Sv. Trojica	2	Nikifor	Dragimir
16	Pon. Fran Reg.	3	Lukijan	Tratomir
17	Tor. Adolf, šk.	4	Mitrofan	Bodin
18	Sred. Gervazij in Pr., m.	5	Peter Koriški	Bogdan
19	Čet. Telovo ☾	6	Visarijon	Milava
20	Pet. Silverij	7	Teodoť	Nenadej
21	Sob. Vekoslav (Al.), sp.	8	Stratilat	Miloš
K.: O veliki večerji. Luk. 14.				
22	Ned. 2. pob. Ahacij, m.	9	Duhovo	Gostimir
23	Pon. Zdenka	10	Duh. poned.	Višeslav
24	Tor. Ivan Krst. Kres	11	Duh. torek	Janislav
25	Sred. Prosper, m.	12	Onufrij	Grlica
26	Čet. Ivan in Pavel, m. ☉	13	Akilina	Hrana
27	Pet. Hema	14	Elizej	Ladislav
28	Sob. Vidov dan. Lev II.	15	Vidov dan	Zorana
K.: O izgubljeni ovci. Luk. 15.				
29	Ned. 3 pob. Peter in Pavel	16	Tihon	Peroslav
30	Pon. Sp. sv. Pavla	17	Emanuel	Predislav
Začetek poletja 21. t. m. — Dan zraste do 21. dne za 19 min. in se zopet skrči do konca meseca za 3 min. Dan je dolg 15 ur 46 min. do 16 ur 2 min.				

Beležke.



MALI SRPAN * JULIJ



Srbsko: Јул.
Hrvatsko: Srpanj.
Češko: Červenec.

☾ 31 dni. ☽

Luž.-srb.: Pražnik.
Poljsko: Lipiec.
Rusko: Юлий.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Tor. Rešnja kri	18 Leontij	Bogoslav
2	Šred. Obiskanje M. D.	19 Juda, ap.	Dragonama
3	Čet. Heliodor ☽	20 Naum	Nada
4	Pet. Urh, šk.	21 Julijan	Belizar
5	Sob. Ciril in Metod	22 Evstahij	Dobruška
K.: 0 vel. ribj. lovu. Luk. 5.			
6	Ned. 4. pob. Izaija, pr.	23 Agripina	Domogoj
7	Pon. Viligoj, šk.	24 Rojstvo Ivana K.	Negoda
8	Tor. Jelšava	25 Febronija	Milolika
9	Šred. Anatolija, dev.	26 David Solunški	Hvalimir
10	Čet. Ljuba, Amalija ☽	27 Samson	Ljubica
11	Pet. Pij I., p.	28 Cir in Jovan	Medo
12	Sob. Mohor in Fort., m.	29 Peter in Pavel	Draguška
K.: 0 farizejski pravičnosti. M. 5.			
13	Ned. 5. pob. Marjeta	30 Zbor apostolov	Dragan
14	Pon. Bonaventura	1/7 Kozma in Dam	Svobodin
15	Tor. Hinko	2 Obleka Marijina	Vladimir
16	Šred. D. Marija Karm.	3 Hijacint	Bogdan
17	Čet. Branko, Aleš	4 Andrej Kr.	Držislav
18	Pet. Kamil	5 Atanazij	Miroslav
19	Sob. Vinko Pavl., sp. ☾	6 Sisoj Vel.	Radoš
K.: Jezus nasiti 4000 mož. Mark. 8.			
20	Ned. 6. pob. Elija, pr.	7 Toma	Česlav
21	Pon. Olga	8 Prokop	Zora
22	Tor. Marija Magd.	9 Pankracij	Pribina
23	Šred. Apolinar, šk.	10 45 mučenikov	Brana
24	Čet. Kristina, d.	11 Olga	Ratimir
25	Pet. Jakob, ap. ☽	12 Proklo in Jul.	Boljedrag
26	Sob. Ana	13 Zbor. Gabr. arh.	Jana
K.: 0 lažnjivih prerokih. Mat. 7.			
27	Ned. 7. pob. Zlatko, Avr.	14 Akila	Dušan
28	Pon. Zmagoslav	15 Vladimir Vel.	Svetomir
29	Tor. Marta, d.	16 Antinogen	Dobriča
30	Šred. Abdon in Senen, m.	17 Marina	Vitodrag
31	Čet. Vatroslav, Ignacij	18 Emilijan	Jelenica

Dan se skrči za 55 min.

Dan je dolg 16 ur 2 min. do 15 ur 7 min.

Beleške.

VELIKI SRPAN ★ AVGUST

Srbsko: АВГУСТ.
Hrvatsko: Kolovoz.
Češko: Srpen.

☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Žnječić.
Poljsko: Sierpień.
Rusko: АВГУСТЪ.

Dnevi		Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Pet.	Peter v okovih ☽	19 Lazar	Dedomir
2	Sob.	Porcijunkula	20 Iljin dan	Bojan
K.: O krivičnem hišniku. Luk. 16.				
3	Ned.	8. pob. Najd. sv. Štef.	21 Simeon	Mirača
4	Pon.	Dinko, Dominik	22 Marija Magd.	Ljubačica
5	Tor.	M. D. snež.	23 Trofim	Predobra
6	Sred.	Preobraženje Gosp.	24 Kristina	Vlastica
7	Čet.	Kajetan, sp.	25 Ana	Vidojka
8	Pet.	Cirijak, m.	26 Jermolaj	Godeslav
9	Sob.	Roman, m. ☿	27 Pantelejmon	Našemir
K.: Jez. plaka nad Jeruz. Luk. 19.				
10	Ned.	9. pob. Lovro	28 Prohor	Jurica
11	Pon.	Suzana	29 Kalinik	Bolemir
12	Tor.	Klara, d.	30 Sila	Dobrogost
13	Sred.	Hipolit in Kas., m.	31 Jevdokim	Davola
14	Čet.	† Evzebij, m.	1/8 Najd. Makab.	Dobrina
15	Pet.	Veliki šmarin	2 Stefan	Budinja
16	Sob.	Rok, sp.	3 Izak in Dalm.	Nemira
K.: O farizeju in cestnarju. Luk. 18.				
17	Ned.	10. pob. Liberat ☾	4 7 dece v Efezu	Radigoj
18	Pon.	Helena, kr.	5 Evsignij	Branislava
19	Tor.	Ludovik, šk.	6 Preobraž. Gosp.	Ljudevit
20	Sred.	Bernard, sp.	7 Dometij	Žarka
21	Čet.	Ivana Fran., vd.	8 Emilijan	Mirjana
22	Pet.	Timotej	9 Matej, ap.	Ostrivoj
23	Sob.	Zdenko, Filip B.	10 Lovrenc	Bogovoljka
K.: Jez. ozdravi gluho. Mark. 7.				
24	Ned.	11. pob. Jernej ●	11 Evplo	Borivoj
25	Pon.	Ludovik, kr.	12 Fotij in Anikit	Dragorad
26	Tor.	Cefirin	13 Maksim	Perunika
27	Sred.	Josip Kal., sp.	14 Mihajlo	Zlatko
28	Čet.	Avguštin, c. u.	15 Vnebovzetje M. D.	Milogaj
29	Pet.	Obgl. Ivana Krst.	16 Joahim	Želided
30	Sob.	Roža Lim., d.	17 Miron	Milka
K.: O usmilj. Samaritanu. Luk. 10.				
31	Ned.	12. pob. Rajko, sp.	18 Flor	Mildrag

Dan se skrči za 1 uro 34 min.

Dan je dolg 15 ur 4 min. do 13 ur 30 min.

Beleške.

KIMAVEC * SEPTEMBER

Srbsko: Септембар.

Luž.-srb.: Požnjeńc.

Hrvatsko: Rujan.

☞ 30 dni. ☜

Poljsko: Wrzesień.

Češko: Září.

Rusko: Сентябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Pon.	Egidij, op.	19 Andrej	Mladin
2 Tor.	Štefan, kr.	20 Samuel	Miljeva
3 Sred.	Mansvet, šk.	21 Tadej, ap.	Lepa
4 Čet.	Rozalija, d.	22 Agatonik	Nedamisel
5 Pet.	Lovrenc, Just.	23 Lupo in Ir.	Nedeljka
6 Sob.	Hermogen, m.	24 Evtihij	Radonica
K.: Jez. ozdravi 10 gobavcev. Luk. 17.			
7 Ned.	13. pob. Bronislava	25 Bartol, ap.	Mrena
8 Pon.	Mali šmarin ☉	26 Adrijan	Gostinja
9 Tor.	Korbinijan	27 Pimen	Vsemir
10 Sred.	Nikolaj Tol., sp.	28 Mojzes Etijop.	Rakita
11 Čet.	Prot in Hijacint	29 Obgl. Iv. Krst.	Slaven
12 Pet.	Ime Marijino	30 Aleksander	Večedrag
13 Sob.	Virgilij, šk.	31 Pas Bogorodičin	Zremil
K.: O božji previdnosti. Mat. 6.			
14 Ned.	14. pob. Pov. sv. kr.	1/9 Simeon	Znanoslav
15 Pon.	Mar. Dev. 7 žal. ☾	2 Mamant	Svegoj
16 Tor.	Ljudmila	3 Janić II.	Sodimir
17 Sred.	Kv. Rane sv. Franč.	4 Vavila	Prvan
18 Čet.	Josip Kup., sp.	5 Caharija	Sokolica
19 Pet.	Januarij, m.	6 Evdoksij	Vitodrag
20 Sob.	Evstahij in tov., m.	7 Sozont	Morana
K.: O najmlj. mladeniču. Luk. 7.			
21 Ned.	15. pob. Matej, ap.	8 Rojstvo M. D.	Blagoslav
22 Pon.	Mavricij ☿	9 Joahim in Ana	Celimir
23 Tor.	Tekla, d.	10 Menod	Slavna
24 Sred.	M. D. rešiteljica uj.	11 Avtonom	Sadivoj
25 Čet.	Kleofa	12 Teodor Aleks.	Uroš
26 Pet.	Ciprijan	13 Kornelij	Stojzlava
27 Sob.	Kozma in Dam., m.	14 Poviš. sv. križa	Radomira
K.: Jez. ozdravi vodeničnega. Luk. 14.			
28 Ned.	16. pob. Večeslav	15 Nikita	Vidica
29 Pon.	Mihael, v. a. ☽	16 Evfemija	Stojan
30 Tor.	Jerko	17 Zofija	Jekica

Začetek jeseni 23. t. m. — Dan se skrči za 1 uro 40 min.

Dan je dolg 13 ur 26 min. do 11 ur 46 min.

Beleške.



VINOTOK ★ OKTOBER



Srbsko: Октобар.

Luž.-srb.: Winowc.

Hrvatsko: Listopad.

☞ 31 dni. ☞

Poljsko: Październik.

Češko: Říjen.

Rusko: Октябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Sred.	Remigij, šk.	18 Evmenij	Semislava
2 Čet.	Angeli varhi	19 Trofim in tov.	Miran
3 Pet.	Kandid, sp.	20 Evstatij	Vitomir
4 Sob.	Fran Ser., sp.	21 Kodrat	Tegodrag
K.: O največji zapov. M. 22.			
5 Ned.	17. pob. Rožnoven.	22 Toka	Dumnuka
6 Pon.	Brunon, sp.	23 Spoč. sv. Iv. K.	Brunoslav
7 Tor.	Justina, d. ☉	24 Tekla	Dragonika
8 Sred.	Brigita, vd.	25 Evfrozima	Dragosta
9 Čet.	Dionizij, m.	26 Smrt Ivana, ev.	Svetina
10 Pet.	Fran B.	27 Kalistrat	Stremil
11 Sob.	Nikazij, m.	28 Večeslav	Negoslava
K.: Jez. ozdravi mrtvoudnega. M. 9.			
12 Ned.	18. pob. Posv. c.	29 Mihajlovo	Drugislav
13 Pon.	Slavoljub	30 Gregor Arm.	Rosica
14 Tor.	Kalist, p.	1/10 Pokrovit. M. D.	Sestrena
15 Sred.	Terezija, d. ☾	2 Ciprijan	Radislav
16 Čet.	Gal, op.	3 Dionizij	Velena
17 Pet.	Jadviga	4 Jerotej	Mira
18 Sob.	Luka, ev.	5 Haritina	Travica
K.: O kraljevi ženitnini. Mat. 22.			
19 Ned.	19. pob. Mis. ned.	6 Toma, ap.	Stojgoj
20 Pon.	Ivan Kanc., sp.	7 Sergij	Raša
21 Tor.	Uršula, d. m. ☉	8 Pelagija	Stojslav
22 Sred.	Kordula, d. m.	9 Štefan	Zorislav
23 Čet.	Ivan Kap., sp.	10 Evlampij	Živka
24 Pet.	Rafael, v. a.	11 Filip	Blagota
25 Sob.	Krizant in Dar.	12 Probo in tov.	Zlatija
K.: Jez. ozdravi kraljič. sina. Iv. 4.			
26 Ned.	20. pob. Kr. kr.	13 Karpo	Vranica
27 Pon.	Frumencij	14 Petka	Srebra
28 Tor.	Simon in Juda, ap.	15 Lukijan	Mila
29 Sred.	Praznik svobode ☽	16 Longin	Gradimir
30 Čet.	Klavdij, m.	17 Oziya	Vladika
31 Pet.	† Volkoslav, Volb.	18 Luka, ev.	Gorazd

Dan se skrči za 1 uro 42 min.

Dan je dolg 11 ur 43 min. do 10 ur 1 min.

Beleške.

LISTOPAD * NOVEMBER

Srbsko: НОВЕМБАР.

Hrvatsko: Studeni.

Češko: Listopad.

☞ 30 dni. ☜

Luž.-srb.: Nazymnik.

Poljsko: Listopad.

Rusko: Ноябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Sob. Vsi sveti	19 Prohor	Ljubomil
K.: O kraljevem računu. Mat. 18.			
2	Ned. 21. pob. Zahvalna	20 Artemij	Zdanila
3	Pon. Verne duše	21 Hilarij	Bogomil
4	Tor. Dragotin	22 Averkij	Dragomir
5	Šred. Mirko, Filomela	23 Jakob, ap.	Savina
6	Čet. Lenart, sp. ☉	24 Areta	Ratislav
7	Pet. Prosdocim, m.	25 Markijan	Zdenko
8	Sob. Bogomir	26 Dimitrij	Nežir
K.: O davčnem denarju. Mat. 22.			
9	Ned. 22. pob. Božidar	27 Nestor	Sebislav
10	Pon. Andrej Av.	28 Arsenij	Golobica
11	Tor. Martin, šk.	29 Avramij	Višnjica
12	Šred. Martin, p. m.	30 Štefan Mil.	Davorin
13	Čet. Stanislav K. ☾	31 Stahij	Nevenka
14	Pet. Bogdan	1/11 Kozma in Dam.	Borislava
15	Sob. Lavoslav, kr.	2 Akindin	Volčica
K.: O Jajrovi hčeri. Mat. 9.			
16	Ned. 23. pob. Ivan Trog.	3 Akepsin	Večerin
17	Pon. Gregor, šk.	4 Joanikij	Ljubava
18	Tor. Odon, op.	5 Galaktion	Oliva
19	Šred. Jelisava, Elizabeta	6 Pavel	Imica
20	Čet. Srečko V. ☽	7 Jeronim	Vladiboj
21	Pet. Dar. M. D.	8 Zbor Mih. arh.	Grmislav
22	Sob. Cecilija, d. m.	9 Onisifor	Jezdimir
K.: O grozoti razdejanja. Mat. 24.			
23	Ned. 24. pob. Milivoj	10 Erasto	Ravijola
24	Pon. Ivan Kriški, sp.	11 Štefan Deč.	Jeca
25	Tor. Katarina, d. m.	12 Ivan Mil.	Kolomir
26	Šred. Silvester, op.	13 Ivan Zlat.	Zdedrag
27	Čet. Virgilij, šk.	14 Filip	Vedrana
28	Pet. Sosten, m. ☽	15 Gurij	Lelija
29	Sob. Saturnin, m.	16 Matei, ap.	Skoromir
K.: O poslednji sodbi. Luk. 21.			
30	Ned. 1. adv. Andrej, ap.	17 Gregor	Hrabroslav

Dan se skrči za 1 uro 16 min.

Dan je dolg 9 ur 58 min. do 8 ur 42 min.

Beleške.



GRUDEN * DECEMBER



Srbsko: Децембар.
 Hrvatsko: Prosinac. ☞ 31 dni. ☜
 Češko: Prosinec.

Luž.-srb.: Hodownik.
 Poljsko: Grudzień.
 Rusko: Декабрь.

Dnevi		Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Pon.	Ujedinjenje SHS	18 Državni praznik	Božena
2	Tor.	Bibijana, m.	19 Abdija	Tihomir
3	Sred.	Fran Ks., sp.	20 Gregor Dekap.	Sveljub
4	Čet.	Barbara, d. m.	21 Darovanje M. D.	Velika
5	Pet.	Sava, op.	22 Filemon	Stojana
6	Sob.	Nikolaj, šk. ☉	23 Aleksander	Vladovita
K.: Ivan Krst. v ječi. Mat. 11.				
7	Ned.	2. adv. Ambrož	24 Katarina	Veselin
8	Pon.	Brezm. sp. M. D.	25 Klemen	Rodana
9	Tor.	Levkadija	26 Alimpij	Savica
10	Sred.	Melhidaj, p.	27 Jakob Perz.	Dražič
11	Čet.	Damaz, p.	28 Štefan	Gojica
12	Pet.	Maksencij ☉	29 Paramon	Široslav
13	Sob.	Lucija, d. m.	30 Andrej, ap.	Vitača
K.: Ivan K. pričuje o Kristu. Iv. 1.				
14	Ned.	3. adv. Dušan	1/2 Naum	Vojmir
15	Pon.	Kristina, d.	2 Uroš	Cvetana
16	Tor.	Evzebij, šk.	3 Sofronij	Jaronega
17	Sred.	Kv. Aleksandrov dan	4 Državni praznik	Strojslav
18	Čet.	Gracijan, m.	5 Sava	Ljubonega
19	Pet.	Nemezij, m.	6 Nikolaj	Uglješa
20	Sob.	Liberat, m. ☉	7 Ambrož	Boživoj
K.: Ivan K. poklican v proroke. L. 3.				
21	Ned.	4. adv. Tomo, ap.	8 Patapij	Tomislav
22	Pon.	Zenon, m.	9 Spoč. M. D.	Zvezdana
23	Tor.	Viktorija	10 Ivan Desp.	Ozrislav
24	Sred.	† Adam in Eva	11 Danilo	Dunja
25	Čet.	Božič. Rojstvo Gosp.	12 Spiridijon	Žitigoj
26	Pet.	Štefan, m.	13 Evstahij	Zlatka
27	Sob.	Ivan, ev.	14 Tirzo	Pelislav
K.: Simeon in Ana ozn. Gosp. L. 2.				
28	Ned.	Ned. po b. Ned. otr. ☽	15 Elevterij	Zorica
29	Pon.	Tomo	16 Agej	Vrhoslav
30	Tor.	David, kr.	17 Danilo	Branimir
31	Sred.	Silvester, p.	18 Sebastijan	Blažena

Začetek zime 22. t. m. — Dan se skrči do dne 21. za 20 min.
 in zopet zraste do konca meseca za 4 min. Dan je dolg 8 ur
 40 min. do 8 ur 24 min.

Beležke.

Pristojbine:

I. Poštne.

A. Tuzemski promet.

Izza 1. VI. 1925 so v veljavi tele pristojbine:

1. **Pisma** do 20 gr 1 Din; za vsakih 20 g 50 p več.
2. **Dopisnica** — navadna 50 p, z odgovorom 100 p.
3. **Tiskovine** do 50 g 25 p; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 2 kg; pošiljajo se odprte. Tiskovine za slepce do 500 g 10 p; za vsakih 500 g 10 p več; največja teža 3 kg; odprto.
4. **Vzorci brez vrednosti** do 100 g 50 p; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 500 g; zaviti pregledno.
5. **Poslovni papirji** do 200 g 1 Din; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 2 kg; odprto.
6. **Mešane pošiljke** — kakor za vzorce; če so pa poslovni papirji vmes, kakor za poslovne papirje.
7. **Priporočnina** 3 Din.
8. **Ekspresnina** 3 Din.
9. **Pristojbina za pokaz** 50 p.
10. **Povratnica**, zahtevana pri predaji 3 Din, po predaji 6 Din.
11. **Polzvednica** 3 Din.
12. Za **preklic pošiljke**, izpremembo naslova, znižanje ali črtanje odkupnine se plača pristojbina za priporočeno pismo, oziroma tudi še za brzojavko.
13. **Poštne nakaznice** (komad 25 p) — a) navadne: nakaznica do 25 Din 1 Din, do 50 Din 150 p, do 100 Din 200 p, do 300 Din 300 p, do 500 Din 400 p, do 1000 Din 500 p, do 2000 Din 600 p, do 3000 Din 700 p, do 4000 Din 800 p, do 5000 Din 1000 p; izplačnina do 50 Din 50 p, do 1000 Din 100 p, do 5000 Din 200 p. b) brzojavne: nakaznina, kakor pri navadnih nakaznicah; izplačnine ni nobene; brzojavna pristojbina, ekspresnina 3 Din. Pristojbine se plačajo pri predaji. Izplačilno potrdilo 3 Din.
14. **Vrednostna (denarna) pisma** — pristojbina: a) težna do 20 g 400 p, do 40 g 450 p, do 60 g 500 p, do 80 g 550 p, za vsakih 20 g 50 p več; b) vrednostna do 100 Din 1 Din, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, do 5000 Din 10 Din; za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti še po 1 Din več; dostavnina 3 Din; obvestnina 50 p; ekspresnina 3 Din.
15. **Zavitki (paketi)** — pristojbina: a) težna do 1 kg 6 Din, do 5 kg 10 Din, do 10 kg 20 Din, do 15 kg 30 Din, do 20 kg 40 Din; za obsežnejši paket ali paket, ki zahteva večjo opreznost, se plača dvakratna težna pristojbina; b) vrednostna: do 100 Din 1 Din, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, do 5000 Din 10 Din, potem za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti po 1 Din več; dostavnina 5 Din; obvestnina 50 p; nakaznina za odkupnino do 25 Din 1 Din, do 50 Din 150 p, do 100 Din 200 p, do 300 Din 300 p, do 500 Din 400 p, do 1000 Din 500 p, do 2000 Din 600 p, do 3000 Din 700 p, do 4000 Din 800 p, do 5000 Din 1000 p. Največja teža 20 kg; vrednost neomejena.

preko	6.800	Din	do	10.400	Din	Din	19.—
„	10.400	„	„	14.000	„	„	25.—
„	14.000	„	„	20.000	„	„	34.—
„	20.000	„	„	26.000	„	„	43.—
„	26.000	„	„	32.000	„	„	52.—
„	32.000	„	„	38.000	„	„	61.—
„	38.000	„	„	44.000	„	„	70.—
„	44.000	„	„	50.000	„	„	79.—
„	50.000	„	„	60.000	„	„	94.—
„	60.000	„	„	70.000	„	„	109.—
„	70.000	„	„	80.000	„	„	124.—
„	80.000	„	„	90.000	„	„	139.—
„	90.000	„	„	100.000	„	„	154.—
„	100.000	„	„	125.000	„	„	192.—
„	125.000	„	„	150.000	„	„	230.—
„	150.000	„	„	175.000	„	„	268.—
„	175.000	„	„	200.000	„	„	306.—
„	200.000	„	„	250.000	„	„	382.—
„	250.000	„	„	300.000	„	„	458.—
„	300.000	„	„	350.000	„	„	534.—
„	350.000	„	„	400.000	„	„	610.—
„	400.000	„	„	500.000	„	„	760.—

preko 500.000 Din od vsakih 1000 Din še po 1 Din. Znesek izpod 1000 Din se jemlje za popolnih 1000 Din.

II. Kolek za pobotnice. Od vsakega zneska $\frac{1}{3}$ 0/0

III. Kolek za pogodbe.

a) Pristojbina za kupne in najemne pogodbe (izza 1. VIII. 1922):

Za premičnine	2 0/0
Za nepremičnine	6 0/0

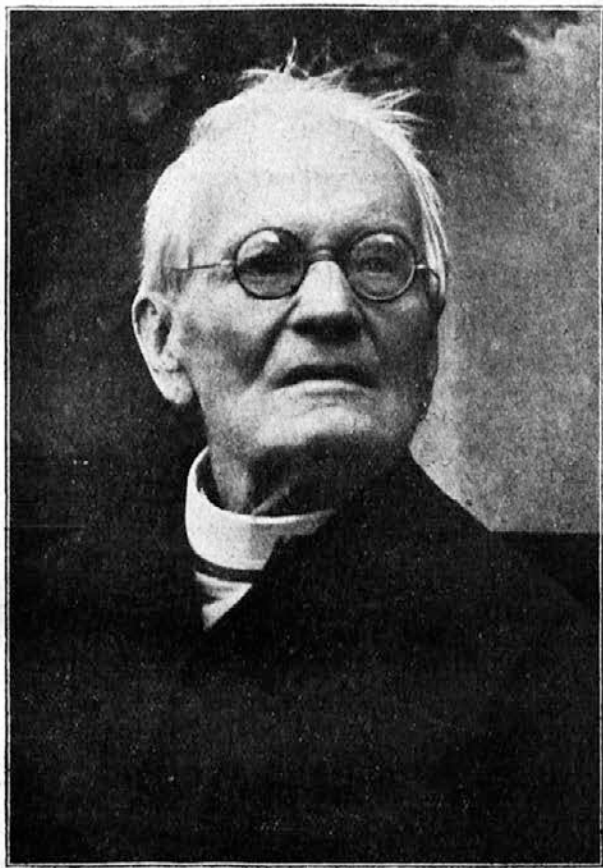
b) Pristojbina za druge pogodbe:

—	Din	do	5	Din	Din	—05
preko	5	„	„	10	„	—10
„	10	„	„	15	„	—15
„	15	„	„	25	„	—25
„	25	„	„	50	„	—50
„	50	„	„	75	„	—75
„	75	„	„	100	„	1.—
„	100	„	„	200	„	2.—
„	200	„	„	300	„	3.—
„	300	„	„	400	„	4.—
„	400	„	„	500	„	5.—
„	500	„	„	600	„	6.—

in za nadaljnjih vsakih 400 Din po 2 Din več.

IV. Kolek za račune.

do 100 Din	10 par
preko 100 „	20 „



Tomé Zupari

Kako sem Prešerna nabiral. -

Ljubljanskemu častnemu meščanu,
župniku Ivanu Khorvniku

Nagovorili ste me pred kratkim:
naj vam zapišem, kaj in kako sem
pečel in nadaljeval nabiranje za
Prešerna ter njegovo soročevino.

Gimnazijsko službo nastopivšemu
v Kranju 24. aprila 1868. leta mi
ni več izginil iz spominja - ki mi
je bila izpolnjena le ena želja: da
v zemlji Domači mu truple leži. -
Da, v zemlji Domači, tu na krajnskem
pokopališču. - Blažena zemlja, blaženo
pokopališče, blaženjega Slovca ne
premore!

V Šoli in zunaj Šole - najbolj v
Šarnikovi hiši, kjer Domači lekarni
kot farmacevt deloval takrat mladi
magister Karel Šarnik & ljubljanske
normalke in gimnazije moj součenc
tu je bilo največ Prešerna.

19. januarija 1879 pa mi je v stanovanje prišel Prešerna razlagat mojega bivšega alojzijeviškega vodijskega, dr. Ivana Gogalje, v Kranju vsesploh priljubljeni brat Fran — klican za Kovača, kar je tudi bil. Oče v Ljubljani vmrlemu slovenskemu delalcu, Ivanu Gogoli, notarju. Kovač Fran je bil svoje rodno mesto in domačo zgodovino ljubeča narava. Zelo družaben človek je na pesnika večkrat zadel ter je marsikaj vedel o njem. Nesel sem ga, mi je pravil, mrtvega v rakvi tudi jaz. Prav pred Krisperjevo prodajalno sem videl, da na poti leži sreberen groš, a si ga nisem upal pobrati. Na njegovi rakvi, nad mojimi ramami, je bil ob meču položen tudi takrat tako imenovani Sturmhut, klobuk kranjske nacionalne straže — saj je bil nacionalni gardist tudi Prešeren

Iz Prešernovega Kranja sem na vsake opočitke hodil domu v Smokuč, kjer so mi živeli še oče, 3 sestre ter brat Matija, poznejši posestnik Novakovine. Mladi gimnazijski suplent, brat Ivan, je pa tudi najraje doma počitkoval. — Tem načinom sem vsako leto do 3 mesece bival izven mesta v Prešernovem najožem ozračju. Dan na dan me je v jutro na Rodine spremljal oče. Ob maši klečeč na klopéh, da se je videla z njih častita altarna slika sv. Frančiška Ksaverijana. To sliko, menda nekaj okrušeno, je po mojega deda, Urbana Frtina, povesti na domače Kuharjeve hiše skednjù popravljaj Anton Janša, * 1734, takrat kmečki slikar na Breznici — pozneje čez avstrijske meje prosluli čebelar

Rodinjskega sv. Frančiška kapelica je bila privlačno romarsko shodišče. V sprevodih so peš prihajali sem gori na Rodine doli iz Šenčurja in iz drugih še dalnjih krajev; tudi s Koroškega so prišli. Rodinjski sv. Frančišek je prav svoj godovni dan, 3/12, našemu pesniku posodil krstno ime. — Kakor pesnik, je bil Frančišek Ksaverijan njegov stric, 1771 na vrbenski Ribičevini rojeni, na Škaručini vmrli kurat

Sv. Frančišku nasprotno altarno podobo sv. Ane je moji materi Mini v spominj slikal mladi Ivan Frankè. Čopič mu je navdihoval takratni velešalski kapelan Fran Pustavrh. Mati leži tik pod sv. Ane zidovjem zunaj na pokopališču

Nisem zapustil z lepa rodinjskemu sv. Klemenu posvečenega svetišča, da bi ne bil šel memo krstnega kamena tukaj v cerkev sprejetih: žirovniškega mentorja Matije Čopa, velikana učenosti — našega Prešerna — Ribičevim soseda, knežškofa Zlatousta iz vrbenjske Lenčekovine ter sreči Novakove hiše toliko prezgodaj vgrabljene matere

Ob velikonočnih počitnicah leta 1879 je prišla stricu, brezniškemu Kraljiču Juriju Frtinu, ta misel, da me je popeljal do Prešernove najmlajše sestre Lenke, * 1811, ki je s sestro Uršo, * 1809 — dovolj podprta po bratu, koroškem župniku Juriju — preskrbela si v Zabreznici pri Trpincu, št. 18 dosmrtno stanovanje

Kot vsa naša rodovina od mlada vdana zgodovini, posebno še domači povesti, jo je stric pričo mene jel izpraševati o starih časih in je krenil na pesnika. Jasno mu je odgovarjala. — Žal, da je nekaj mesecev poprej po zunanjesti in morda tudi po dušni zmožnosti pesniku najpodobneja v rodovini: Urša, zamrla v tem zabrezniskem domovju. — Prav te dni se jej je vspostavil poprej nekako zanemarjeni nagrobnik na Breznici

Pogostoma sem obe videl v brezniško cerkev na vsakdanjo mašo hodeči — a izpregovoril nisem z njima ne ene besede. — Pač pa desetletja poprej, ko sta želeli, naj v Šentropretu za Beljakom kak 6 letnik ostanem ter tu, mesto doma, šolo pričnem. Bili smo namreč stara mati, stric Jurij in jaz gori, kjer je župnikoval brat Jurij, na obiskih. A ljubezen do stare matere me je zvalila na Breznico nazaj

Lenka je opazila, kako me vlečejo njena Prešernova pripovedovanja. Zato me je nagovorila

ob odhodu: Če hočete, pa večkrat pridite in kedar hočete, pridite; jaz sem vedno doma

Nikedar in nikjer v življenju se nisem vsiloval ne kaki družini — ne komu njenih posameznikov, dokler me niso prepričali, da jim moje občevanje z njimi ni nevšečno, ali da ga celo žele. — Kakor mi je bila določna energičnost, vodečemu mladinski vstav in v njem mladino delalnost ter ne-pokvarjenost njenega življenja — ta moja energija v mladinski izgoji: tako sem pa v svoje osebe se tičočem občevanju redom okléval in okléval. Bolj sem se vedno bal, nego ne bal

To boječo naravo — ki je sicer v življenju večkrat népreocenljivo dobrih posledic — mi je to pot izkoreninila Lenka. Vodila me je z gorenskim resnicoljubjem v brata-pesnika otroško, mladeniško, moško življenje in v tisto vnesréceno življenje, koje bi bili prav lahko od njega odvrnili ti, ki so si nanj prilastili vpliv. Bil je — kakor danes malo vedo ali sploh ne vedò — mehka in vklonljiva osebnost. — Valovita Sava mu je vropala Matijo Čopa — razburkani prijatelji pa so nam vropali tega Prešerna, kakor nam ga je prvotno namenilo Stvarnikovo radodarje

To Lenka, ki bi brez nje v Prešernovanju, t. j. v svojem skromnem Prešernovanju, tudi te skromnosti ne bil dosegel nikoli

Dobro, da stricu Frtinu ni bila vsojena moja narava. Bil je sicer moji materi lastni in edini brat — a njene fine bojazljivosti mu Stvarnik ni bil vsodil

Takoj prihodnje binkoštné praznike 1879 sem se sam oglasil Lenki v njeni zabrézniški Trpinčevini. — Leta 1880 o Binkoštih v majniku in potem pogostokrat avgusta in septembra v tem istem zabrézniškem stanovanju. Tako tudi 1881 ob velikih počitinah. Leta 1882 pa v Vrbi, ker je časih za dalje šla na kako pomoč v Ribičevino. Istotako 1885 v Zabreznici in v Vrbi. — 1887 se je za stalno preselila domu v Vrbo. — Pogosti prošnji svojega

nečaka, l. 1884 rojenega Jože Volka, Ribiča, se je končno vdala. Imela je v rokah še dostojno svoto denarja. Popolno vse mu je, vrnivša se domu, zato vročila, da je mogel vsled očetove naredbe izplačati svoja brata in svoje tri sestre. Da jih ni mogel, bi bil moral prodati Ribičevino. — In pesnikova rodna hiša bi bila domačim in narodu izgubljena za vselej. — Tem načinom je Lenka reševala pesnikovo in našo zgodovino ter rešila Ribičev zavičaj

Leta 1888 in 1889 sem zopet v septembru veliko zapisoval po njeni besedi

Začrkoval sem redoma nad 1 uro, časih tudi dve in nekaterekrat morda še dalje. Zato sem jo vprašal, če s svojim prihodom iz Smokuča gori na tukajšnje poizvedbe kogà ne motim. — ker imajo pôljski ljudje večkrat tudi v hiši svojih néodložljivih opravkov. Odvrnila mi je: Prav nikogar. S polja in s travnikov se vrnejo namreč ob opoldanjskem času na južino in v noč pridejo večerjat. Tu doma so mi pa pustili te 3 — pokazala je naje — da je imam v varstvu

Bili so v njenem varstvu. A moje Prešernovo pisanje v tem varstvu! — Vsi trije: takrat 5 do 3letni: Ivan, Lovro in Joža. — Jasno je, da tej mali družini ni moglo všečevati moje tukajšnje tako dolgo posedanje. Zato so se mi od časa do časa kar zakadili v moj vezek in v moje pisanje. Z desno sem bil v črkah; z levo sem je pomikal na klop nazaj. Tam so bili posájeni pod nasténski križ, ki je visel v zidovem kotu nad mizo. V drugo in tretje sem je moral pomakniti nazaj. — Jaz sem sedel bolj sredi hiše ob lipovi mizi, da sta mi bili okni: eno na desno in na levo ono drugo, ob kojem je na zunanjem zidu pesnikov spomenik. Pripovedovalka Lenka je sedela na stolu ob mizi, meni na desno

In Lenka ob tem rokovanju? Nesposobna vsake ostrine, še manj kakemu občutljivemu de-

janju je z besedo »čakajte, čakajte!« vojsko razsojevala. Rzsodila je ni

Nekokrat mi je rekla: Tudi to sem domačim omenila: Domà imate sedaj zapovrstjo Ivana, Lovra in Joža; ne pa Frenceta — in vendar je ime Frencè čast naše hiše. Zaman ni bilo. Naslednji četrti je 1889 postal res Frencè

Vse moje pisanje torej na mizi v Ribičevi »hiši«: »Hišo« imenujemo v nas glavno izbo poslopja: to redno zbirališče domačinov in prišlecev ob delu in počitku, ob jedi in néjedi; kjer so po zimi časih dolgo v noč kolovreti brenčali. Prenehali le, kadar se je zglasila: Od straže hrvaške gor' solnce mi pride — tudi moje matere ljubljenska v Novakovini. — Iz »hiše« me je vodil pogled na desno v kamro, kjer so bila vedno odprta vrata. — Tu notri v kamri smo na svet prišli vsi, kar nas je Ribičevih bilo, mi je Lenka parkrat rekla

Tem načinom sem v gornjih letih iz Lenkinih ust zapisoval in napolnil 4 precej obilne vezke. A vtisnjena jim je ta hiba, da so vstrajno beleženi s svinčnikom, torej premalo črno. In še ta hiba, da je njihovo branje — kar je rabljivega — silno mešano ter potrebuje logične vredbe

Nadaljevala je: Toliko me vprašate o doktorju. Dve njegovi Ribičevi nečakinji sta še, ki morata precej vedeti o pesniku=stricu: obe vedno domà; jaz sem bila 35 let Koróša. — To je v Smokoču pri Gromu omožena Marijana Volk=Gromova, * 1838. Marijana je kot majheno dekle bila pri Frencétu v Kranju, da je njegovi sestri Katri, svoji teti, donášala, kar tak otrok more. — In nečakinja Katra Volk=Črnetova, * 1840, omožena pri Kovaču na Blejski Dobravi

Sledil sem Lenkinemu nasvetu.

Marijana Gromovka je zbolela za rakom. Bolno sem večkrat v Smokoču obiskal. Ko sem jej donesel pomirjajočih pijač, je za kratko dóbo celo menila, da se izleči. A toliko trpeča mi je časih brez prestantka pravila in pridejala: Vso noč sem premiš-

ljevala, kaj naj Vam še povem in kaj naj Vam povedanega popravim. Dostavljala je: da le malo vé; a meni je bilo to njeno malo v teh bolestih pripovedovano veliko

Napotil sem se tudi do Katre, Kovačice na Blejski Dobravi. Trikrat sem bil tam. V njeni hiši je 1873 umrla teta Katra, tolikrat imenovana pesnikova sestra. In prav v tej vasi je pri sorodnikih bivala in 1876 vmrla pesniku najljubša sestra Jera. Njej je — sicer po možu, Primažu Ambrožiču, premožni, vendar slabo opravljeni — večkrat morala nečakinja Katra séči pod ramo. — Obé — Katra in Jera — počivata pod skupnim spomenikom, ki je vzidan zgornjedobravski cerkvi

Ko sem Vam v pričujočem spisu začrtal 4 pesnikove sestre: Lenko, Uršo, Katro in Jero — naj Vam pridenem še 5to: Mino. Pet je vseh bilo; a brata nobenega domà. — Mina, * 1808, je s primkom Volk = Prešernova postala vrbenjska Ribiška. 25/5 1827 se je namreč, še le 19 letna, poročila z Josipom Volkom, Štantnarjevim s Črnilca ob Brezijah. Pesnik — še ne doktor — se je z Dunaja doli gledé na starejši sestri Jero in Katro, zglasil zoper to zvezo. — Prvokrat in zadnjikrat sem se sošel z Mino, ko sem jo — profesor v Kranju — 19. aprila 1878 zagrebel v Žalostne Matere božje zavetje na brezniškem pokopališču

To v najbližem pesnikovem sorodstvu, ki je najzanesljiveja priča o njegovem bitju

Toda Lenka je hitela proti svojemu koncu

V marciju 1890 jej je lečnik v ljubljanski bolnici, dr. Fux, izžgal gobo na desni nogi. — V svoji močnodušnosti je dovolila, da so jej 25. julija 1890 — blizu osemdesetletnici — radi hudega raka vzeli vso desno nogo. Breznožno sem neprestano obiskoval. V bolečinah ni nikedar tožila; sobolnice je celo pomirjevala in s prijaznim nasmehom vsecega presenetovala. Pripovedovanj o svojem veli-

kem bratu tudi sedaj ni končala. — 5. avgusta 1891 ob nočnih $\frac{1}{2}$ 11tih je prikrilil smrtni angelj prenest jo v nebo

Njen odhod sem časnikom naznanil. Zbrala se je ob takratni moji šentkrištofski grobnici ver- na Prešernova srenja. Načeloval jej je prišlec od pesnikovega groba: kranjski župan Karel Šavnik s sinom Karlom, takratnim absolviranim VII šolcem, 1928 vmrlim finančnim delegatom ter dovršenim IV šolcem Franjem, sedanjim lekarnarjem v Kra- nju. Položili so na njeno rakev višnjevih imortél, ki naj bi spominjale néminljivega imena največega vseh jugoslovanskih pevcev — akopram člana naj- manjega vseh jugoslovanskih narodov: Franceta Prešerna. — In spominjale sedaj za vselej vmirov- ljene njegove sestre Lenke — gorenške kmečke žene, a vender nésmrtnega spominja

Poleg Lenkinih in iz pesnikovega najožega sorodstva mi došlih vesti sem pobiral o Prešernu zrna po vseh postojankah, kjer je prej ali slej bival, ali kamor je zadel kak član njegove sorod- vine. Pisma na pisma. Nagovori in odgovori. Po- jasnjenja in zopetna pojasnjenja. Pošta je ob tej moji pedantnosti vsekako dobičkovala. Nad pol stotine nagovorjenih prešernatrudnikov; a število odgovorov zelo presega to polstotino. — Še nabi- ram; toda tu je več, nego moja póznojesenska po- sétev

Ne eden duhovnih sobratov — ki so jim po- sebno še v posestvu matrike — in ne eden né- duhovnikov mi v našem ožem kranjskem zavičaju ni odrekel podpore. — Čast, gospôda, vaši tako domoljubivi zavednosti; čast vaši vljudni postrež- ljivosti!

Da sem v tem naporovanju še enkrat mogel poklekniti na zemljo, kjer v nemškem šentropretu za Beljakom prvaka jugoslovanskih pesnikov mati: Mina-Prešeren-Svetinova sniva smrtni sén, je vslu-

ga duhovnega svètnika Josipa Lavtizarja, ki me je 7. septembra 1903 sem dovèdel. Povedal sem mu na poti iz Beljaka, da je mati zelo rada pravila: kako fleten in lep otrok da je bil Frencè. — V tukajšnji mrtvi knjigi sva brala: da je vrbenjski bližnji sosed sv. Marka prav svoj dan, 25. aprilja 1842, Ribičevo mater, še le osemdesetletnico, poklical poleg sebe v nebo

Da sem po Lenkinih pripovedovanjih 1923. leta sestaviti mogel Prešernovega sorodstva spis, je dobrot radoljiških dekanov Ivana Novaka ter Jakoba Faturja. Ponovitveno sta mi odpirala vse župne knjige v Radoljici ter prenašala ure in ure ter dneve in dneve dolga vznemirovanja v svojih pisarnah

Provzročili ste pa pričujoči sostavek Vi, ki naj Vam velja hvaležni pozdrav!

Tomo Župan,
9/9 1929
na Okroglem

Msgr. Tomo Župan biva na idiličnem holmcu v svojem gradiču na Okroglem 25 let. Pod njim v globini Sava, nad njim begoči čas. Nad sto let mu je prisodila rojenica, ko ga je novorojenca pozdravila dne 21. decembra 1839. Njegovi vrstniki so legli pod rušo. On stoji med nami večno mlad, na vseh svojih postojankah neustrašen glasnik miru in ljubezni, bodritelj na vztrajno delo. Globoko je segla njegova beseda v srca mladine, ko ji je na gimnazijah razlagal Kristove nauke, ko je stal na čelu za našo prosveto znamenitemu Alojzijevejšču. Kot načelnik Družbe sv. Cirila in Metoda si je neumorno prizadeval za rešitev slovenske ogrožene mladine; v zadnjo našo vas je prodril njegov glas: Otmi mo cvet naroda! Spominjaje se njegovih izrednih zaslug, se mu je 40. velika skupščina poklonila po svojih poslancih in radostno sprejela predlog kranjskih podružnic, naj se v proslavo 90 letnice prvega družbenega prvomestnika začne nabirati sklad, noseči njegovo častito ime.

Poleg 90 letnice obhaja msgr. Tomo Zupan 70 letnico pisateljavanja, ki je doslej ni dosegel noben slovenski književnik. Leta 1859. je stopil v javnost s pesnitvijo »Trojno petje« v »Vodnikovem spomeniku«, potem ko je že prej prinašala dijaška »Concordia« izdelke njegovega peresa. Ni moči tu opisati vseh njegovih knjižnih del, a povdariti treba, da je bil središče monsignorovih spisov njegov veliki sorodnik dr. France Prešeren — od naloge pri zrelostnem izpitu »Koseski in Prešeren«, kjer se je odločil proti Koseskemu za Prešerna, pa do spisa »Kako sem nabiral Prešerna«, ki ga je 90 letnik napisal za družbeni Koledar s krepko, prav nič se tresočo roko (gl. faksimile). Splošno pozornost je vzbudil pred 6 leti Zupanov »Prešernov rodovnik«, sad mnogoletnega truda.

V jeseni je minilo 25 let, odkar se je msgr. Tomo Zupan poslovil od gimnazije in stopil v pokoj, a ne v brezdelje. V tej dobi je napisal lepo vrsto del, deloma objavljenih, deloma rokopisnih in še obeta v pismu 7. septembra 1929 svojemu učencu iz prve šole (186^{5/6}), da hoče nadaljevati in da se vbodoče ob svojih spisih ne bo signiral več: Zupan, nego Župan, kakor mu je svetoval pred mnogimi leti Fran Levstik.

Koledar-Vestnik se spoštljivo klanja svojemu osnovevatelju, velezaslužnemu prvemu prvomestniku in častnemu članu Družbe sv. Cirila in Metoda, o njegovem trojnem slavnem jubileju želeč, da bi še dolgo dolgo ne bilo konca njegovih delavnih dni. — Pripomnja. Življenjepis msgra. Toma Zupana je objavljen v Koledarju DCM za 1908.

Slovinci!

*Darujmo v prid ogroženi slovenski
deci za*

msgr. Toma Zupana sklad!

Mara Lamutova:

Z Grmade . . .

Skozi zračni pajčolan poldneva
gledam proti jugu,
iščem naše izgubljene gore:
Našla sem jih stare znance,
našla tam v daljavi,
kjer prehajajo v neba azur;
vsak mi vrh je svet in mil,
tih pomnik odbeglih ur,
jasno in globoko včrtan v duši
kot umrle matere profil.

Nanos, moj najboljši znanec,
kakor nekđaj naokrog strmiš,
v tvojem se podnožju menjajo dogodki,
ti premišljaš in molčiš;
s tabo sosed tvoj, Snežnik, molči,
kot zamrzla težka solza
se iz dalj blešči.
O, prijatelj moj, Trnovski gozd,
nekđaj pred viharji
si Gorico branil —
danes žalosten se zdiš . . .

In za tabo slutim Sv. goro,
ki zrcali se v valovih Soče,
z njo zrcali Sv. Mihael se radoveden,
kdaj mu spet borovje zašumi.
Mimo grem prežalostne Kalvarije,
preko Doberdoba,
duša spotoma mi joče,
dalje, dalje se ji hoče,
dalje tja čez sužnji Kras:
Adrija, kako si vedno lepa, mila!
Kakor golobice se perot
v svetlem solncu zablešči,
tvoja, morje, se gladina,
v moji duši često zaiskri.

Sem od Sv. Katarine
poldne se je oglasilo,
lahno gre brnenje čez doline,

vse sosede v stolpih je pozvalo,
dalje plove proti jugu —
kot nekoga bi iskalo...
Išče li grobove naših fantov
in njih smeje vriske? —
Njive krog in krog zore,
trudnih mater žanjejo roke —
a sinovi njih prek meje
v grobih večno spanje spe...
Padli so — a vsi zaman!
Da sem Mati čudodelna,
bi poklicala zdaj vse na plan:
Kvišku, fantje! ljubite, živite,
veselite se življenja,
vaša kri prelita bila je zaman!

Zvon za zvonom je utihnil,
vsak je svojo opoldansko pesem
jasno odzvonil.
Kot besede bi okrog sejal,
zadnji je dejal:
»Žal ti naše je krvi, življenja?
Nismo še hoteli proč,
moralo smo iti,
nismo še hoteli v noč,
moralo je priti,
naj srce ti žalost jenja,
ker brez smrti ni vstajenja!«

Dolžnost

¶vsakemu Slovincu bodi: da je **član Družbe**

¶ sv. Cirila in Metoda. Člani so:

1. **pokrovitelji**, plačujoči 100 Din,
2. **ustanovniki**, plačujoči 50 Din,
3. **letniki**, po 5 Din na leto,
4. **podporniki** vsaj 3 Din na leto.

V Družbo se vpisuje pri bližnji podružnici.

Marica Bartolova:

Višek.

Jakob Bizjak, stari šef stare slovenske tvrdke v Trstu, sedi v svoji pisarni in pregleduje pravkar došlo pošto. Mož, o katerem je še pred desetimi leti rekel vsakdo, da zanj leta sploh ne teko, da je vedno enako mlad in mladeniško razpoložen ter da se nikoli ne postara, sedi danes pri svoji pisalni mizi sključen, čelo razorano, lici upadli, oči mrke, mrzlo in sovražno zroče v vrata vsakokrat, ko se odpirajo in vstopa kdo. Pravkar je moral seči precej globoko v žep in darovati za novo fašistično zastavo, dar, ki bo, seveda, zabeležen kot prostovoljni donesek. In takih darov ni ne konca ne kraja, vedno več in več se zahteva v nacionalistične namene od njega, moža slovenske korenine, živečega v Trstu, kakor so tu živeli njegovi starši in pradedje polno stoletje. Njegova veletrgovina je na dobrem glasu tako v mestu samem kakor tudi daleč naokrog in šef Jakob Bizjak se ne more pritoževati; trgovina sicer ne cvete kakor pred vojno, a slabo pa le ni tako, kakor tožijo drugi njegovi tovariši. Da, on je ostal tudi med svetovnim besnenjem vedno soliden in reelen. Tudi njegovo telesno zdravje je zadovoljivo, a njegove duševne muke! Te so mu vpognile prej tako vzravnano lepo rast, te so mu razorale čelo in ugasnile živ in radosten njegov pogled.

Globoko zamišljen v svoje delo zakliče na energično trkanje Avanti! — Še pred desetimi leti je v svoji pisarni na vsako trkanje odgovarjal s krepkim Naprej! — Zdaj ne sme več tako in ko prihajajo otroci k njemu v pisarno, morajo ali šepetati slovensko ali pa govoriti italijansko.

»Prosim, da mi podpišete prejem!« je rekel došlec in mu pomolil list na mizo. Bizjak je naglo pregledal list; njegovo lice se je skremžilo, kakor bi ga nekaj strašno zbolelo; zobe je stisnil, da so zašklepetali. Ko je sel odšel, se je Bizjak zasmejal glasno in trpko, stisnil pesti in zaklical: »Še ni žrtev dovolj, še jih ni!« — In zopet je prečital list z naslednjo vsebino: »Nalaga se Vam, da si tekom štirinajstih dni izpremenite Svoj ekso-tično glaseči se priimek; če do tega roka ne vložite prošnje za izpremembo priimka, bo primoran spodaj podpisani urad dati Vam priimek, ki bo odgovarjal italijanstvu odrešenih pokrajin.« —

Jakob Bizjak je ves ogorčen zagrabil list, ga vrgel ob tla in s srdom udaril z ного po usodnem pisanju, potem je vstal in stopal z naglimi koraki po pisarni.

Spomnil se je svojega sošolca Božiča, ki je hodil ž njim v italijanske šole. Božič je bil vkljub svojemu slovenskemu priimku zagrizen Italijan, ki je govoril in čutil tako, kakor so govorili in čutili njegovi starši. In ta Božič je dejal enkrat njemu, Bizjaku: »Blagor tebi, Bizjak, da se tvoj priimek ne končuje na č, kakor se končuje moj, ki se glasi tako nesramno slovensko!«

Kaj je vedel, mali študentek, da je končnica »jak« prav tako slovenska, kakor njegov »ič«! Le »ič« in »čič« je tedaj povzročal marsikateremu renegatu skrb, sramoto in nemalo jeze.

Zdaj naj bi on spačil ime svojih poštenih pradedov, spakedral svoje ime, da bi zakril svoje slovensko pokolenje! To je višek, hujše ne more priti! Kolikokrat si je že dejal tako, pa je le prišlo hujše in hujše, pritisk in nasilstvo, kateremu se je s studom in gnevom upirala njegova poštena slovenska duša! Najhujši so slej ko prej razni renegati, ki vohunijo okrog vseh, ki niso prodali svojega narodnega poštenja in zatajili svoje narodnosti.

Kako drugače je bilo tu med vojno s tržaškimi pristnimi in laži - Italijani! Vedno so politizirali in ugibali o izidu vojne v njegovi pisarni, kamor so prinašali vsak dan Corriere della Sera, ki je v vznešenih člankih poveličeval Srbe in srbsko vojsko ter pisal prekrasne članke o samozatajevanju in junaštvu Srbov in srbskih mater! In ko je došel glas o slovenski deklaraciji iz leta 1917. in je Bizjak v pogovoru z Italijani iz previdnosti dejal, da si Jugosloveni mislijo svoje združenje v okviru habsburške monarhije, tedaj je dejal njegov tovariš Italijan, ki zdaj bruha sovraštvo na vse, kar je jugoslovenskega: »Kaj okvir, nič okvirja! Jugosloveni boste živeli samostojni brez okvirja! In kjer je zdaj nemška gimnazija na Lipskem trgu, bo vaša, slovenska!«

Hahaha! Smejal se je trpko Bizjak in krčevito stiskal pesti. — Gimnazija! Požigi, ricinovo olje — moral je izpiti tudi on preveliko dozo, batine, ki so padale po njegovem sinu, ko je še telovadil prva leta po vojni v okoliškem Narodnem domu, poleg vsega tega pa še veliki narodni davki na oltar krivičnega in krutega fašističnega režima in zanj tujega naroda! Zdaj naj pa še zataji svoj rod, svoje pokolenje, svoje pradede, naj da sebi in svojcem drugo, italijansko zveneče ime! Se je li še kdaj izvrševalo enako nasilje nad katerimkoli narodom? Je li še kakšna država na svetu, ki dela tako s svojimi manjšinami? Ne, ne, to je višek, to ne more in ne sme biti, temu se upira v njem vse: razum, duša, srce. In zaplakal je strt duševne boli ubogi Bizjak, eden nesrečnih članov številne, trpeče slovenske raje!

O veselih in žalostnih prilikah

darujmo

za Družbo sv. Cirila in Metoda!

Manica:

Zdrava zemlja, rodna!

O zemlja rodna, gruda domača! S solzami bolesti sem te škropila in z znojem trpljenja te pozila in vendar si mi dražja in lepša od parkov kraljevih!

Zemlja rodna! Ti čestiti tabernakelj, ti sveto počivališče ostankov onih, ki so mi dali luč življenja, ki so mi vlili v mlado srce do tebe ljubezen in spoštovanje, katerega si vredna, ti moja, ti edina...!

Zemlja rodna! V tvojem okrilju sem začula prvič godbo najmilejšo, besedo najsvetejšo — besedo materino!

Zemlja rodna, zemlja skromna! Kot ljubeča mati si mi dala vse, kar premoreš sama. Hvala ti, o hvala ti! Tvoj trdi, črni kruh mi je bil in mi ostane slajši od tujčeve pogače.

Zemlja rodna! Čez tvoja cvetna polja potujejo moji pogledi ter se ustavljajo na skalnih vrhovih tvojih gorá. O naj ti v tej prispodobi vedno sledé tvoji sinovi in hčere! Kot cvetno polje naj jim žari srce v ljubezni do tebe in kot skalni orjaki, polni levjega poguma, naj te branijo, kadar ti prefi nevarnost od sovraga!

Zemlja rodna! Ti nimaš Efijalta. Kdor se ti izneveri, ni tvoj, ni naš, ni naš!

Zemlja moja rodna! S solzami poškropljena, z znojem prepojena, ti blažena, ti sveta, zdrava, zdrava...!



Ksaver Meško:

Melanholija.

Iz blede mesečine
me gleda tvoj beli obraz,
in ves je trpeč in otožen
njegov nekdanj solčni izraz.

Pred tvojim trpečim pogledom
na prsi sklonim glavo
in v boli pekoči zakrijem
obraz si z drhtečo roko.

O vem, kdo te je razžalil,
o vem, kdo ti je ranil srce!
Ko moge zaceliti rano
bi vroče moje solze!

»Odpustil« — kolikrat prosil —
a ti me gladiš in molčiš
in vsako se noč mi prikažeš,
s seboj me li v grob želiš?

O, saj se ne branim. Ne, rad še
s teboj v mračno večnost grem,
saj vendar vse dni in noči tu
v kesanju pekočem mrem.

Ko ležem v večno spanje,
odpuščen bo morda mi greh,
in v večnosti morda osreči.
srebrni spet me tvoj smeh.



Ksaver Meško:

En večer v tujini.

Naposled sem bil srečno v vlaku. V Dravogradu namreč, v tej slikoviti soteski. Nемеc, ki je bil videl mnogo sveta, jo je imenoval »slovenski Engadin«. Še so stali ob progi gospod načelnik postaje z gospo soprogo in mlado služkinjo. In mi mahali v slovo in jaz njim. Pa smo se peljali na Nemško, v Labodsko dolino.

Toliko da smo bili iz postaje in preko dravskega mosta, sta prišla v voz dva mlada nemška orožnika. Četovodja, velik, krasen fant v elegantni uniformi, ki mu je bila kakor vlita na vitko telo, se je opravičil z veliko prijaznostjo in izredno fineso, da mi je prilepil v potni list kolek za 60 Din, ko bi mi bil lahko samo za 20 Din. »Gospod načelnik postaje« — v veliki svoji ljubeznjivosti mi je gospod preskrbel vizum in vozni listek — mi je rekel samo: »Prosim vizum za nekega gospoda.« Ker se je mudilo, sem kar prilepil navadni kolek in pritisnil pečat. Šele potem sem pogledal spredaj sliko in videl, da ste duhovnik. Vam bi bil lahko dal kolek samo za 2 šilinga 60 grošev. Oprostite to pomoto.« — »Ni taka nesreča. Da je le vse v redu.« — Bomo pa ob drugi priložnosti to popravili. Saj se boste še kdaj peljali?« — »Če Bog da, bom.« — Pa smo se do prve postaje v Avstriji pogovarjali prav prijateljski. In sem mislil: »Kako se časi spreminjajo!« —

Čudil sem se, v kaki temi so bile vse avstrijske postaje. Vidi se, da država izredno varčuje. Celo v Št. Andražu, mestna postaja, popolnoma v temi! In pot proti mestu, dobre četrte ure, povsem brez luči. Le s hriba ob mestu so žarela v noč jasno razsvetljena okna visokega jezuitskega samostana, bivše rezidence Slomškove.

Dve turistinji, ena stara, druga mlada, lepa nobena, sta šli za menoj in si svetili z električno svetiljko. Pred menoj so peli fantje. Proti mestu sta me turistinji prehiteli. Kjer se cepi pešpot od ceste, me počakali in vprašali, kod naj gresta. Menda sta postali nalašč, da bi gruča pojočih fantov odšla nekoliko naprej. Tudi jaz sem zaradi njih stopal počasi.

V samostanu je stari brat, ki me je sprejel in me spremil v sobico, hotel zapreti okno. Pa sem branil: »Pustite prosim, tako krasen zrak je zunaj. In ni nevarnosti, da bi prišel kdo noter; krog in krog smo zazidani — in mlado dekle tudi nisem«; a to zadnje sem le na tihem mislil.

Brat mi je prijazno želel lahko noč in skoraj neslišno izginil.

Še nekaj časa sem stal pri odprtem oknu, poslušal šumenje Labode, bolešno se lomeče spodaj ob žagi, in strmel v temno morje noči, v katerem je gorela še tu tam drobna luč, kakor bi brleli dogorevajoči svetiljniki na nevidnih, v tem tihem oceanu razmetanih in tonečih otokih. V samostanu je bilo tiho in mirno, kakor da je vse izumrlo. Samo ura na hodniku je v enakomernih presledkih bila četrti in polure.

Proti desetim sem legel, a še dokaj časa ne zaspal. Pod samostanom, menda v gostilni so še peli fantje. Ob zvokih pesmi me je objel spanec, še v spanje mi je zvenela precej težka nemška pesem, od daleč ne mehka in krasna in se s tako milino in sladkostjo prelivajoča v srce kakor naše slovenske pesmi.

Nenadoma sem se zbudil. Zdramil me je čuden krik, nesoč se skoraj grozno skozi tiho samoto polnoči — le Laboda je šumela ob žagi — zategel, nekako jokajoč krik, s težavo se trgajoč iz stisnjene, izsušenega in onemoglega grla: »O—o—o... halo—o, halo—o... o—o—o...« V mestni cerkvi je otožno bilo plat zvona.

»Gori!« mi je bolno zarezalo v misli, kakor bi jih bila predrila bodeča puščica. Prestrašen sem odprl oči — glej, ves strop nad menoj jasno razsvetljen!

Planil sem pokonci. Skozi na široko odprto okno sem zagledal na polju pod samostanom ogromno grmado; dva blesteča, široka jezika sta pred mračnim ozadjem Golice, vzpenjajoče se iznad doline kakor velikanska, gori topo zaokrožena



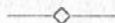
Ga. Olga Haringova.

kulisa, požrešno sikala proti temno-sinjemu nebu, na redko ozaljšanemu z bledimi zvezdami. Gorelo je pač gospodarsko poslopje, slama in seno. Iz sosedne hiše so lizali tudi že kratki plameni iznad slemena, kakor bi si šele iskali in utirali pot. Prasketanje gorečih tramov se je mešalo z enozvočnim šumenjem Labode; vmes na smrt obupni klic: »O—o—o—o... halo—o... o—o—o...«, čisto že toneč v grozi, pojemajoč od utrujenosti, plat zvona

— sicer nikakega glasu. Kar je zarezal skozi noč zategel žvižg; takoj nato je zaklicala trobenta gasilcev. Še nekaj trenutkov — na cesti je zaropotal motocikel, za njim drugi; avto je s kratkim, glušečim vzklikom zatulil v noč, voz je zaropotal na cesti. Tisti obupni krik je povsem utihnil; le zvon iz stolpa mestne cerkve je udarjal še venomer, otožno in bolešno, budeč, na pomoč kličeč.

Pesmi, ki me je spremljala ves večer, mi zvenela v prvo spanje in sanje, ni bilo več slišati...

Nem, s težkim srcem sem zrl na veličastnostrašno grmado sredi polja in si v mislih govoril: »Kako blizu skupaj sta v življenju dostikrat pesem in gorje, radost in solzé...«



A. Sič:

Vesel pojav.

Med svetovno vojno se je zbudila v nas narodna zavest v toliki meri, kakor že dolgo ne pozrej. Tedaj smo čutili, da se v nas pretaka slovanska kri in hudo nam je bilo pri srcu, ko so nas naši gospodarji, zagrizeni sovražniki slovanstva, siloma tirali v boj proti rodnemu bratu. Medsebojna politična nesoglasja so tačas med nami ponehala, bratska ljubezen se je pojavila z vso ognjevitostjo in postali smo složni, edini. Čut narodnosti je prikipel do vrhunca in raztrgali smo sponse, v katerih so nas tiščali privite stoletja mogotci. Postalo nam je sveto nad vse, kar je slovanskega. — Tako torej med vojno! — Po svetovni vojni pa je žal vsa ta naša navdušenost jela polagoma pojemati in postali smo narodno nekam hladni. Menili smo, da nam zdaj, ko živimo v lastni državi, ni več treba gojiti svojega narodnega čuta. Skoraj bi se bilo bati, da postanemo narodno indiferentni. K sreči temu ni bilo tako. Narodnostni čut v nas vendar

še ni zamrl. Ljubezen do rodne grude klije v prsih nas vseh slej ko prej in stopa vidno na dan, kadar se nam nudi primerna prilika. In to so prve pokazale naše žene in dekleta. V svojih domovih so se jele otresati tuje navlake. Pevalo, oprava in tudi svoja oblačila so si pričele okrašati po vzorcih onih vezenin, ki so jih pred davnimi časi z nepopisno vnemo vstvarjale naše častitljive prababice. In sedaj ni skoro slovenske hiše, ki bi se ne mogla ponašati s to prekrasno domačo vezno umetnostjo izza davno pretekle dobe. Obenem pa se je med nami pojavila želja po naši domači umetnosti sploh. Pričeli so opremljati svoje domove s kmečko opravo, ki jo nahajamo sicer po redko, a vendar le še po gorenjskih kmečkih hišah. Saj je pa ta oprava tudi lepa in napravi na vsakega, ki vstopi v kmečko hišo nad vse prijeten vtis, ker se v taki hiši počuti povse domačega.

V kmečkih hišah sicer ne najdeš vse opreme, ki jo zahteva današnji čas. Vendar se da le-ta vsestransko izpopolniti. Iz skrinj in kmečkih kuhinjskih marajn je mogoče prav dobro izvesti kredecence; žličniki in celo zibelka se morejo uporabiti za stojala za rože, razna stara svetila pa se dajo opremiti z električnimi žarnicami. Oprava je tako postala komfortna ter odgovarja sedanjim zahtevam. Malenkost je tudi postaviti v sobo kmečko peč s široko klopjo krog nje, na obstoječi navadni strop pa pritrčiti lesenega. Če nabiješ potem na vrata še lepo izdelane pocinjene pante, držaj in kljuke, nad vrata pa pritrčiš ozko polico, je kmečka »hiša« gotova. Tako opremljene jedilnice dobiš danes po naših mestnih hišah in vilah ter tudi po starih graščinah, vedno tam, kjer gospodarita mož in žena, zavedna Slovenca. Tu dobiš tudi spalnice, opremljene s pohištvo po kmečkih vzorcih.

Slovensko narodno umetnost pa vidimo uporabljeno danes tudi pri raznih obrtih, pri stavbarstvu, soboslikarstvu, v umetniškem tisku in drugod. In to je vesel pojav, ki priča jasno, da je na-

rodni ponos v nas še vedno globoko vkoreninjen in ni ga sovražnika, ki bi ga mogel zatreti. Zato posnemajmo one, ki nimajo svoje narodnosti le na jeziku, marveč jo kažejo tudi z dejanji.



B. Andoljšek:

Boji za Drago.

Idealna naša Družba sv. C. in M., ki s skrbjo opazuje vsako gibanje naših obmejnih bratov in ki je v proseh teh trpinov izvršila ogromno delo, je podpisane naprosila, naj bi otel pozabljenju spomine onih strahovitih bojev, ki smo jih bojevali narodnjaki v prvi vrsti z odpadniki, s fanatičnimi Nemci iz Kočevja samega in z nemškimi vladnim aparatom. Minulo bo v kratkem 40 let, ko se je Germanija stresla v svojih tečajih in napovedala boj slovenski Dragi. Živci so se mi že zdavna umirili, zato gledam zdaj s kritičnim očesom na ono umazano gonjo in se ne morem načuditi, da je vse, kar je mislilo in čutilo nemško, od preprostega odpadnika do mogočnega dvornega svetnika, hotelo priklopiti 5 revnih vasi nemškemu taboru. O, ko bi bili Slovenci tako vztrajni in ponosni na svojo narodnost, bi bilo tudi pri nas vse drugače. Nemci sami bi nas bolj vpoštevali. Vse zagrizeno nemško časopisje iz Rajha in avstrijsko je bilo na nogah. Dokazovali so, da je Draga nemško ozemlje in udrihali po Slovencih, zlasti po meni, ker sem se jim zdel zelo nevaren. Mi smo odgovarjali v »Slov. Narodu« in »Slovencu«. Ni se torej čuditi, da so mene ljubljanski nemški voditelji dobro poznali. V Avrovi nemški sobi so kovali načrte proti meni. Posebno sovražna sta mi bila dvorni svetnik Schemmerl in profesor Binder. No in zdaj k stvari sami!

V ozki gorski dolini med Loškim potokom in hrvaškim Čabrom stoje vasi: Lazec, Podpreska, Draga, Srednja vas in Trava. Ribničani pravijo tem krajem »bajte«. Ljudstvo je revno. Ljudje so begali za zaslužkom po svetu; prav mnogo se jih je izselilo v Ameriko.

Naštete vasi pripadajo kočevskemu okrajnemu glavarstvu, a so od mesta oddaljene 8 ur.



Matko Kante.

Prebivalci teh krajev nimajo stika s pristnimi Kočevjarji. Loči jih velikanski pragozd kneza Auersperga. Od nekdanje je bila Draga slovenska župnija; občina je imela slovenske župane in utrakvistična šola večinoma slovenske učitelje. Vaščani so bili dobri, postrežljivi ljudje. Potrebno je, da povdarjam: prebivalci teh vasi ne poznajo nemškega očenaša. Da bi prikrajšali siromakom pot k oblastnijam, smo se trudili, da bi občino

Drago priklopili ribniškemu sodnemu okraju. V tistih časih pa je že prihrumel nemški »der Drang nach Osten« tudi v Drago in vse naše ogromno delo je splavalo po vodi. Nemci so smatrali Drago za »deutsches Gebiet« in bognedaj stika s slovenskim sodiščem. Sadovi hujskanja iz Kočevja so se kmalu pokazali. Že smo imeli celo vrsto odpadnikov, pristnih Slovencev.

V odpadniških hišah je mrgolelo nemških knjig. Prej mirni občani so si postali med seboj strastni nasprotniki. Da tudi na zunaj pokažejo pristno germansko barvo, so prekrščevali svoje slovenske priimke: Wehsell, Warthol, Jeschev-nigg, Pospischill, Knavss, Micheltschitz itd. Kaj ne, pristni Germani! In ti odpadniki so bili najhujši naši nasprotniki. Nismo klonili hrbta tem zapeljanim Slovencem, zato je nastal boj, strasten boj. In v to razburkano morje je prijadrala moja ladjica januarja 1890. leta.

Boj za šolo. — Leta 1883. je bil izdal deželni šolski svet nad vse značilni odlok, da se morajo deliti otroci na dvojezični enorazrednici po narodnosti. Okrajni glavar Kočevar je bil predaren mož, tako tudi okrajni šolski nadzornik, profesor Komljanec; zato odloka nista izvršila. Naslednik njegov dr. Thomann pl. Montalmar, ambiciozen in častihlepen mož, je brž vstregel nemškim bojnim društvom in zahteval od Komljanca izvršitev prej omenjenega ukaza. Narodni in značajni nadzornik se ni uklonil, zato je bil kratkomalo odstavljen, še pred mojim dohodom v Drago. Služba je bila razpisana, kompetenta nobenega. Pa mi je prigovarjal ribniški sodnik Višnikar, naj prosim za mesto. Hrabrili so me s pismi tudi dr. Josip Vošnjak, dr. Ivan Tavčar, dr. Karel Bleiweis in me naposled pregovorili, da sem vložil prošnjo, ki je dr. Thomanna spravila v veliko zadrego. Iskal je nemškega učitelja; našel ga ni. Glavar je 3 mesece zadrževal rešitev moje prošnje. Poklical me je dr. Vošnjak v Ljubljano in

me peljal v avdijenco k deželnemu predsedniku baronu Winklerju, ki se je nemalo čudil, da še nimam v rokah dekreta. Bil sem takrat provizoričen. V teku 8 dni sem ga prejel, pa kako? Thomann mi ga ni poslal po predpisanem uradnem potu, pač pa po šolskem vodstvu. V dekretu sem čital uvodne besede: »über höhere Ermächtigung«. Kaj naj zdaj storim? Okrajni šolski svet v Radovljici me ni hotel razrešiti službe, češ, on o mojem imenovanju ničesar ne ve. Zopet me je bil poklical dr. Vošnjak in zopet me je peljal v avdijenco. Obračun s Thomannom je bil kratek. Dobil je nos, jaz pa sem bil razrešen službe v Bohinju. Postot discriminata rerum sem jo končno vendarle pri mahal v Drago. V pisarni me je že čakal prej citirani odlok, ki da ga moram izvršiti »bei sonstiger eigener Verantwortung«.

Nikoli ne pozabim, kakšen je bil boj pred šolo, ko sem izpraševal starše, v kateri oddelek naj vpišem otroke. Zapeljani Slovenci so mislili, da bodo vsi otroci v nemškem oddelku. Toda zavedni možje so se držali. Oba oddelka sta bila nekako enako močna. In posledica tega nenaravnega deljenja? Šola v Dragi je postala unicum, morda na celem svetu, v zasmeh pedagogiki. Takoj sta bila dekretirana nadzornik Jeršinovic za slovenski in gimn. ravnatelj Wolsegger za nemški oddelek. Ta naj bi imela mene šikanirati, pa zmočil se je zviti Thomann. Oba sta bila poštenjaka. In zdaj pouk v nemškem oddelku. Ubogi otroci! Začel sem z nemščino; nobeden me ni razumel; kočevščine nisem znal. Zapeljanci so zahtevali, da se moram navaditi kočevskega narečja. Vslužbenci kneza Auersperga so povsod vohunili; orožniki so mi bili vedno za petami in vsako mojo izgovorjeno besedo denuncirali v Kočevje. Častno izjemo je delal zavedni orožniški postajevodja Ivan Drinovec, ki živi v pokoju v Kranju. Čast temu možu! Nisem vedel, kaj vse se godi za mojim nrbtom. Thomann je zbiral naročene de-

nunciacije in — znašel sem se v disciplinarni preiskavi. Dobri Komljanec me je brzojavno obvestil, da pride v Drago deželni šolski nadzornik Šuman. Prišel je in nadzoroval v nemškem oddelku. Obravnaval sem berilce »Der beladene Esel«. V njem se nahaja stavek: »der Esel strauchelte und fiel ins Wasser«. Trebalo je stavek posloveniti. Hitro sem rekel: osel se je spodtaknil in padel v vodo. Šuman hud, da si drznem slovensko govoriti. »Ne gre drugače« sem mirno odgovoril.

Ni verjel, da so otroci razumeli. In razvil se je med otroci in Šumanom naslednji dialog. Šuman: Wer hat das verstanden? — Otroci vsi roke kvišku: Vsi, vsi! — Šuman: Wer ist der beste Schüler? — Otroci: Pospišil. — Šuman: Wiederhole den Satz in deiner Sprache! — Pospišil: A že le trčen an grčen at filers bosser. — Tableau! Šuman je prasnil v smeh in ž njim otroci, jaz pa sem se zadovoljno muzal. Kočevski stavek sem mu moral napisati, da ga je spravil v listnico. Po nadzorovanju sva šla v pisarno. In tu sem moral poslušati svoje grehe. Držal se je uradno resno; slovenske besede ni izpregovoril z mano. In kaj sem bil zakrivil? Prepovedal sem bil nemške molitvenike, pa razdeljeval tiste, ki jih je poslala Družba sv. C. in M. Nisem tajil, pa trdo povdarjal, da otroci ne znajo nemško. »S takim postopanjem žalite nemške starše.« — »Poznam samo enega Nemca, Wiederwola, pa še ta zna slovensko.« — »Zakaj ne občujete z ljudmi kočevsko?« — »To se mi upira. Naše lepe slovensčine ne bom mrevaril s kočevskim narečjem?« — »Zakaj prirejate samo slovenskê veselice, besede, predavanja?« — »Kot slovenski učitelj vendar ne bom služil šulferajnu.« — »Zakaj ne molite v nemškem oddelku nemško?« — »Očenaš spada v področje kateheta in ne v moje.« — »Zakaj ste vsak teden v Loškem potoku?« — To vprašanje mi je zavrelo kri, ker se mi je jemala osebna prostost. Odgovoril sem precej trdo. »Zato, da se mi

ušesa ohlade in pa da sem med Slovenci.« In še več takih lapalij mi je našteval. Priznati pa moram Šumanu, da je vestno beležil moje včasih precej pikre odgovore. Zapisnik sva podpisala oba ob 10 zvečer. O pouku samem, ni črhnil besede. Čez dober mesec, mi piše še živeči, narodni in idealni



Gdč. Helena Bavdekova.

• gospod, msgr. Tomo Zupan, da je deželni šolski svet odobril moje metodično postopanje in mi nakazal nagrado 33 gld. za »sehr gute Unterrichtserfolge und Mehrleistung,« o čemer me je moral Thomann uradno obvestiti. Tak je bil končni izid

moje mučne disciplinarne preiskave. Zame časten, za glavarja blamaža. Značilno za takratne razmere je to, da niti Wolsegger niti Jeršinovic nista vedela, da sem bil v preiskavi.

Sila rodi vedno odpor. Pa sem si mislil: »Kaj nam pa morejo?« Podvojil sem narodno delo. Prirejaj sem zelo pogosto narodne veselice za Družbo sv. C. in M. Pri tej priliki ne smem pozabiti onih idealnih in požrtvovalnih ljudi, ki so me zvesto podpirali. Mlada, vrlo nadarjena Zofka Kvedrova, poznejša pisateljica, mi je bila desna roka. Žal, da je ta umetnica morala že umreti. Pod imenom ljudski tribun splošno znani lesni industrijalec Ivan Rus iz Loškega potoka je bil velik pobornik narodne misli; vneti trgovec Lavrič (Kapec), učitelj Mihael Vrbič in Andrej Cvar, lesni trgovec Lušin in drugi so z vnemo propagirali narodno idejo v Dragi. Čast Vam, mrtvim slava!

To naše delo je dr. Thomann, kljub svojemu porazu, vendarle z jezo v srcu opazoval. Ker s preiskavami ni šlo, se je zatekel po svojih trabanzih k časopisju, češ, Andoljška treba iz Drage na vsak način pregnati. Pa tudi tukaj ni šlo. Sit večnega preganjanja, sem po 7 letih prosil za drugo službo in jo tudi dobil.

B o j z a c e r k e v. — V zasledovanju svojih smotrov so Nemci res mojstri. Vse vidijo, ničesar ne pozabijo, da dosežejo svoj uspeh. Župnija Draga je bila ves čas nje obstoja slovenska posest. Kako doseči, da se bo v cerkvi nemško molilo in pelo — to vprašanje je bilo zanje sicer trdo, ali poskusili so vse, da ga povoljno rešijo. Začeli so pri šoli, češ, nemški oddelek je tukaj, torej je jasno, da mora vodja nemško moliti z otroki. Jaz se tozadevnim pozivom nisem nikdar uklonil, tako tudi ne, da bi kot vodja cerkvenega petja učil in pel pri božji službi nemške pesmi. Zopet tožbe proti meni. Nič niso zalegle. Zdaj so navalili na vzornega, narodnega duhovnika Frana Kadunca s prošnjo, naj vsaj enkrat v mesecu nemško pro-

poveduje. Ker tudi tukaj niso nič opravili, so ga grdo obrekovali ne samo po časopisju, ampak tudi pri knezoškofu dr. Misii, ki je osebno prišel v Drago in zasliševal stranke. Vsi narodnjaki so branili čast tako hudo preganjanega duhovnika. Knezoškof je napravil prav salomonsko razsodbo. Administratorja Kadunca ni hotel nastaviti za župnika ter ga je premestil v Krašnjo; odpadnikom pa tudi ni ustregel, ker je poslal v Drago drugega slovenskega duhovnika. V cerkvi je ostalo vse pri starem. »Nemci« so bili za eno blamažo bogatejši.

B o j z a o b č i n o. To poglavje je zelo obširno. Ker ni prostora, treba, da objavim najvažnejše. Županoval je v mojem času Pavel Turk, heroj, narodni mučenik, ki bi zaslužil posebnega odlikovanja. Toda ne potrebuje ga več; mož spi smrtno spanje. Nič manj kakor 17 velikih pravi so mu obesili na vrat germanizatorji. Dr. Slanc je bil njegov zastopnik. Vse pravde je dobil in izšel iz njih čist in poštenjak. Pomagal sem mu tajnikovati. Seveda vse v slovenskem jeziku. Glavar mi je prepovedal tajništvo, češ, »daß das Amt eines Lehrers mit dem eines Gemeinsekretärs nicht vereinbar sei.« Županu ni hotel več pošiljati uradnih dopisov, ampak jih je naslovil na prvega svetovalca Miheliča v Podpreski. Ta novi fermanas je zadel v živo. Sestavili smo ostro pritožbo, ki sem jo nesel s svojim zvestim spremljevalcem dr. Vošnjakom deželnemu predsedniku baronu Winklerju. Blagi mož je zvesto poslušal našo pritožbo in mi rekel doslovnq v lepi slovenščini: »Kjer učitelji tajnikujejo, tam je red v občini. Vrnite se v Drago in opravljajte svoj posel, kakor dozda. Županu povejte, da bo zopet prejemal uradne spise.« In to se je takoj zgodilo. Čuli smo pozneje, da je bil dobil dr. Thomann velik, toda zaslužen ukor.

Po mojem odhodu iz Drage je le malo časa vladala sloga. Naposled se je tudi naveličal večnih bojov Turk sam, prodal je svoje posestvo in se

preselil v Ljubljano, kjer je umrl. Slava mu! Naravno je, da sem se vedno in povsod zanimal za življenje naših rojakov v Dragi. Ko nas je Jugoslavija rešila, ni bilo srečnejšega človeka od mene. Iz prijazne Litije sem vzklikal: Rešeni ste Slovenci, ki ste toliko trpeli v Dragi.



J. R.:

Nemški Schulverein in Slovenci na Kočevskem.

Do 60. let preteklega stoletja so živeli nemški Kočevjarji skoraj neopaženi v svojem kotu. Malokdo, ki je živel dalje od Ljubljane, je imel kaj več znanja o tem ljudstvu, ki životari na skozpih kraških tleh sredi ogromne gozdne veleposesti kneza Auersperga. Šele študije njegove govorice po prof. K. J. Schroerju l. 1867. so opozorile nemški svet tudi na mali otoček tedaj vsemogočnega nemškega naroda. To odkritje je bilo tembolj dobrodošlo, ker so se začela ob istem času kranjskemu nemštvu, ki je dotlej slonelo zgolj na maloštevilnih veleposestnikih in plemičih, po napredujoči demokratizaciji izmikati tla; saj je število preprostih kočevskih kmetov dalo kar dve tretjini vseh Nemcev na Kranjskem.

Nemški liberalizem, ki je odrekal nenemškim narodom v Avstriji enakopravnost v vseh panogah javnega življenja, samo da zasigura Nemcem vlado v državi za vselej, si je odslej z vso vnemo prizadeval, da pomore preko Kočevarjev nemški oligarhiji na Kranjskem zopet na noge. Okvir tega koledarja bi bil prekoračen, ako bi se hoteli ustavljati na vseh poljih, ki so prišla pri tem v poštev. Pomuditi se hočemo le ob eni panogi, to je šolski,

ki je v njo morala — na kranjskih tleh — poseči tudi naša Družba sv. Cirila in Metoda, katere duševni oče, gospod Ivan Vrhovnik, župnik v pokoju, je dosegel letos 75 let z delom in uspehi obilno blagoslovljenega življenja. Ta enostranska slika pa bo vendar toliko jasna, da bo mogoče spoznati v



Dr. Anton Schiffrer.

vse potankosti način in pota, ki se jih je posluževalo nemštvo.

Prvi lepi dar je prišel mali peščici Kočevarjev v obliki državne nižje gimnazije v Kočevju. Dobili so jo leta 1872., ko je bilo nemštvo na vrhuncu

svoje moči in je zapostavljanje Slovanov doseglo najvišjo mero. Kaj je pomenila za Kočevarje, ki jim je dotlej primanjkovalo duševnih delavcev, bi bilo odveč razpravljati. Na to gimnazijo je prišla službovat iz nemške Avstrije vrsta profesorjev, ki si je pridobila za obči podvig kočevstva nemalih zaslug. Omeniti hočemo le troje glavnih imen: B. Knapp, J. Obergföll in P. Wolsegger. Velenemško prenapetost prvega nam je klasično opisal Janez Trdina v svojih »Bahovih huzarjih« z reške gimnazije pod imenom Bena Hukepak. Na predlog Benedikta Knappa je bil v kočevskem mestu ustanovljen otroški vrtec z nalogo, da pripravlja deco slovenskih delavcev za nemške šole, pod njegovim vodstvom je v tujini obogateli Kočevar Janez Stampfl leta 1880. izdal ustanovo za 47 kočevskih srednješolcev in visokošolcev. On je tudi bil, ki je uvedel bojno društvo »Deutscher Schulverein« na Kočevsko. Obergföll in Wolsegger sta si pridobila mnogo zaslug tudi v raziskavanju kočevske zgodovine.

Kakor povsod na Kranjskem, tako so tudi redko naseljeni kočevski kraji imeli tedaj še prav malo osnovnih šol, saj je bila šele 1869 upeljana splošna šolska obveznost. Težak je bil ta prehod od duševnega varuštva do smotrenega razmaha prave ljudske prosvete in vzgoje, zato so šole v okviru deželnega gospodarstva a državnega strokovnega nadzorstva rastle kaj počasi. Leta 1870. je imela Kranjska skupaj 204 javne osnovne šole z 276 razredi, do leta 1880., torej po desetih letih nove šolske ere, pa se je število šol dvignilo za 50, število razredov pa za 138; poleg tega je bilo še 10 zasebnih in 25 zasilnih šol, torej skupaj 289 šol. Kljub temu so kranjski Nemci, ki so tedaj po uradnem ljudskem štetju šteli 6.2% vsega prebivalstva dežele, že imeli 17 šol z nemškim učnim jezikom ali 6.6% vseh osnovnih šol.

Ta tempo pa Nemcem ni bil po godu. Zato so z velikim veseljem sprejeli leta 1880. vest o po-

sebnem nacionalnem šolskem društvu. Čim je bil »Deutscher Schulverein« ustanovljen, že je obrnil svojo pozornost na jezikovni otok Kočevarjev. V avgustu 1881 je po prizadevanju B. Knappa dobilo kočevsko mesto že svojo podružnico tega bojnega društva. V prihodnjem letu pa je Schulverein najprej ustanovil v Kočevju lesno-obrtno šolo, ki je bila kmalu podržavljena, a svojega namena ni mogla doseči v najmanjši meri: en strokovni učitelj je imel po dva učenca, medtem ko je sosednja Ribnica s svojo svetovnoznano suho robo ostala brez take šole.

Istočasno si je stavil Schulverein nalogo, da zatakne sicer prostranemu, a redko naseljenemu kočevskemu jezikovnemu otoku mejne kole čimdalje ven na slovenska tla. Vrgel se je na točke, kjer ni bilo zakonito predpisanih pogojev, da bi zrastle deželne osnovne šole nemškega učnega jezika, in tam s svojimi društvenimi šolami razpredel kakor velika hobotnica lovke proti slovenskim hišam in družinam.

Leta 1881. je Schulverein kupil hišo na vinorodnem Maverlenu, jo preuredil in otvoril s prihodnjim šolskim letom prvo društveno nemško šolo na Kočevskem. Kako daleč je bila ta šola izpostavljena na slovenska tla, nam priča dejstvo, da ni mogla biti nikoli podržavljena, ker kljub silnim naporom ni nikdar dosegla predpisanega števila otrok. Na sosednjem Ovčjaku je zrastle 1885 druga schulvereinska šola; ker je najvišji prispevek zanj prišel iz daljnega mesta Mainza, je nosila ime »Mainzer Hof«. Stavbišče za šolo v Grčaricah je 1883. kupil J. Stampfl, poslopje je sezidal Schulverein. Na Škrilu je društvo ustanovilo šolo leta 1888., da germanizira kraje nad Kolpo. Pred vojno je tu n. pr. služboval učitelj S., ki je prisegel, da v svojem življenju ne zine slovenske besedice in če so slovenske matere hotele vpisati svojo deco v to šolo, so si morale poiskati nemškega tolmača. Temu primerno se je razšopirilo

nemščina tudi v župni cerkvi na sosednjem Zdihovju.

Drugačen je bil postopek Schulvereina tam, kjer so šolo že imeli. Na meji Suhe Krajine stoječa mešana vas Smuka se je 1879. v šolskem oziru odcepila od Starega loga, lastno šolsko poslopje pa je dobila leta 1882.; dočim je dežela prispevala 400 goldinarjev, je pa dal Schulverein tisočak pod pogojem, da bo učni jezik izključno in vedno nemški. V Poljanah blizu dolenjskih Toplic so dali Schulvereinovci iz kočevskega mesta pobudo, da se šolsko poslopje predela. »V ta namen je dal Schulverein 1000 gld., ki jih občini ni treba vrniti, niti plačevati obresti, dokler ostane učni jezik izključno nemški«, tako piše o. Florentin Hrovat. Posledice te schulvereinske politike so se kmalu pokazale tudi v cerkvi: še 1885. so bile v Poljanah pridige vsako drugo nedeljo slovenske, pred vojno pa se je slišala slovenska beseda le še ob Marijinih praznikih v božjepotni podružnici na Griču.

Tudi v notranjosti kočevskega jezikovnega otoka je bilo opazati po ustanovitvi Schulvereina v šolski politiki veliko živahnost. Kjerkoli se je kak del občine odločil, da si ustanovi šolo, vselej se je sezidalo poslopje ali na stroške ali vsaj ob izdatni podpori Schulvereinovi. Mnogokje so bile občine deležne celo osebne podpore avstrijskega cesarja samega, saj je ta vselej rad poudarjal, da je nemški knez. Mnoge šole so zvišale število razredov; pri razširjenju prostorov v ta namen je bila schulvereinska podpora vselej na razpolago. Pa tudi sami Kočevarji so pokazali včasih mnogo požrtvovalnosti: v Svetlem potoku je n. pr. obstojala ustanova nekega domačina, iz katere so dobivali šolarji vsa potrebna učila.

Važno razdobje v zgodovini šolstva na Kočevskem pomeni leto 1890., ko je zadeva šole v Dragi zainteresirala i nemški Dunaj i slovensko Ljubljano (deželni zbor). Leta 1880. so ugotovili v Bajtah, to je v občinah Dragi in Travi, le 16,2 % ljudi nem-

škega občevalnega jezika, in vendar se je radi te male manjšine morala v dobi 1879—1883 vsa župnija podvreči skoraj čisto nemškemu šolskemu pouku. Ko so potem hoteli šolo razdeliti na slovenski in nemški oddelek in se je pokazalo, da nemških otrok ni dovolj, so napravili slovenski nižji, a nemški višji oddelek. Seveda učni uspehi v taki šoli niso mogli biti povoljni. Zato je l. 1886. imenovani okr. šolski nadz. Josip Komljanec, profesor slovenščine in katehet na kočevski gimnaziji, vpešljal pretežno slovenski učni jezik. Toda nastopil je nemški bojni aparat in nadzornik je bil l. 1889. nenadno odstavljen na direkten ukaz naučnega ministra z Dunaja. (Glej članek »Boji za Drago«.) Tudi učitelj v Štalcarjih, ki se je hotel ozirati na velik del nemščine nezmožnih otrok, bi bil kmalu odpuščen iz službe.

Doslej je bilo vse šolstvo kočevskega političnega okraja, kakor drugod, v rokah enega okrajnega šolskega nadzornika. Leta 1890. pa je zadeva dragarske šole dala vladi povod, da je okraj razdelil na dvoje nadzorništev, slovensko in nemško; leto pozneje se je delila tudi okrajna učiteljska knjižnica.

Šola v Dragi je prišla s tem z dežja pod kap; bila je razdeljena na slovenski in nemški oddelek z obligatnim poukom drugega deželnega jezika, imela pa je za oba oddelka enega učitelja, a — dva nadzornika. Spočetka so bili učitelji Slovenci, po silni gonji, ki jo je vprizorilo nemštvo, pa je postal položaj vsakega Slovenca nemogoč, umaknili so se od Schulvereina podpiranemu Nemcu. Ko pa je stopilo na dan vprašanje, da se šola razširi na dva razreda in dobi za učitelja tudi enega Slovenca, tedaj so si po nemških mahinacijah Travljanci ustanovili brez oblastnega dovoljenja brž lastno enorazrednico in s tem odvrnili »slovensko nevarnost« v Dragi. Naščuvani od učitelja so otroci nemškega oddelka slovensko deco vedno pretepevali, odraslim pa kričali »Heil«. Da, par let pred

vojno Nemci tudi z deželno nemško šolo niso bili več zadovoljni in so otvorili v Dragi poseben schulvereinski razred; l. 1913. je bila v pripravi tudi schulvereinska šola v Srednji vasi pri Travi. Silni pritisk vladnega, schulvereinskega in Auerspergovskega aparata na »Bajtarje« se kaže posebno



Ga. Ana Hudovernikova.

jasno v tem, da so leta 1910. našli med tamošnjim našim ljudstvom 52,8 % ljudi nemškega občevalnega jezika. Ker pa nemščine v resnici le ni bilo mogoče udomačiti, je dragarska cerkev ostala vendar vedno slovenska. Pač pa se je posrečilo Nem-

cem dobiti v roke obe občini in jih držati s pomočjo vinarških davkoplačevalcev=volilcev iz kočevskega mesta vse do poloma.

Že slučaj odstavitve nadzornika Komljanca leta 1889. je pokazal, da je imela dunajska vlada s kranjskimi Nemci prav tesne neposredne zveze. To razmerje med uradno Avstrijo in bojnim nemštvom je postalo od leta do leta intimnejše in tako je rasel našim Nemcem vedno večji pogum. S podvojenimi silami so se vrgli na germanizatorno delo posebno znamenitega leta 1908., ko so si dne 4. januarja ustanovili Nemški narodni svet za Kranjsko. In avstrijska vlada je vsa stremljenja krepko podpirala (20. IX. 1908); z vso uslužnostjo je rešila vsak predlog, ki je prišel iz nemških vrst.

Ker se je sistemiziranje posebnega nemškega okrajnega šolskega nadzornika l. 1890. prav dobro obneslo — prvi nadzornik je bil ravnatelj Wolsegger, kot eden zadnjih je tod paševal Rudolf E. Peerz — so l. 1909. dobile kranjske nemške šole celo posebnega deželnega šolskega nadzornika v osebi profesorja dr. Albina Belarja. Oba nadzornika sta bila zvesta, od države plačana izvrševalca vseh teženj nemških bojnih organizacij. Pred interesi njune germanizujoče šolske politike so morali slovenski šolski nadzorniki, oziroma šolski sveti vselej upogniti hrbet. Kako daleč je segalo njuno delo, nam kaže vprašanje slovenske šole na Uršnih selih pri Toplicah, ki ni moglo priti do rešitve. Da je šlo to zaviranje tem lažje izpod rok, je imela sosednja slovenska šola na Šici za nadučitelja Nemca R. Medtem pa se je prav natihoma ugnezdila v sosednjih kočevskih Lazih nemška šola z blestečim napisom: »Rosegger-Schule«. Slične ponemčevalnice so dobile nezakonitim potom tudi Rodine in Vrčice in odtegovale sosednjim slovenskim šolam same slovenske otroke kljub ponovnim obljubam prof. drja. A. Belarja, da te šole slovenskih otrok ne bodo sprejemale. Obstojala je že nevarnost, da dobijo nemške šole tudi še zidanice

v Kotu nad Semičem kakor tudi krošnjarske vasi okoli nekdanjega gradu Kostela; agitacijo za tako šolo v Kostelu so čutili naši krošnjarji tam v nemškem Gradcu, kjer so se od njih zahtevale kar članske legitimacije Schulvereina.

Medtem, ko so bogato založena nemška društva Schulverein, Roseggerjev dvomilijonski fond, ljubljanski Schulkuratorium, Krainischer Schulpfennig in ne med zadnjimi Kranjska hranilnica, pridno sipala denar po kočevskih krajih — v letih 1880—1890 je n. pr. Schulverein samo za Maverlen in Ovčjak izdal preko 60.000 kron denarja, l. 1913. pa je imel v 12 krajih svoja poslopja in zemljišča — so pa mogle l. 1885. ustanovljena naša šolska Družba sv. Cirila in Metoda in njene okoli Kočevja ležeče podružnice (Črnomelj, Novo mesto, Ribnica) s svojimi skromnimi sredstvi prav redko kje poseči, da zajeziijo prodiranje nemštva: l. 1909. je CMD sezidala šolo v Rožnem dolu, l. 1910. pa podprla zidanje v Čepljah, kamor se je moral preseliti iz Nemške loke slovenski oddelek. (Bližnji Spodnji log je že l. 1893. prešel iz področja slovenskega šolskega nadzornika v oskrbo nemškega.) Dijaštvo Ribnice, Ljubljane in Novega mesta pa je odprlo v kočevskem mestu, v Loki in Novem kotu, pa v Zagozdci in Dobljičih javne ljudske knjižnice.

Tudi znotraj samega kočevskega jezikovnega otoka so radi izseljevanja Kočevarjev in podviga industrije (premogovnik) slovenske narodne manjšine čedalje bolj rastle — l. 1908. je bilo v Dolgi vasi že preko 35 slovenskih posestnikov, a v Livoldu 27 — in prihajale z zahtevami po slovenski šoli in pridigi. Prošnje za slovensko šolo za mesto in okolico, ki so jo podpisali starši dobre stotine otrok, je okrajni glavar vzel iz rok slovenskega okrajnega šolskega nadzornika in porabil vse načine moralnega pritiska, da bi akcija zastala. K uradnemu zaslišanju je prišlo vendar 18 strank, ki so zastopale 38 otrok; v oktobru l. 1913. je bila

zadeva na dnevnem redu deželnega zbora (A. Ribnikar). Glede Roga, kjer se je sredi Auerspergovih gozdov naselilo okoli velike parne žage številno ljudstvo, je prišla na pobudo Schulvereinovo sama vlada na misel, da se ustanovi nova šola. Ko so pa tamošnji delavci izrekli željo, da bodi šola slovenska, jim je novomeški okrajni glavar odgovoril, da



Jakob Hočevar.

potem sploh ne dobijo nič; in pri tem je tudi ostalo, samo da ni dobil kočevski otok »madeža« v obliki slovenskega otočiča.

Ob dragarski zadevi je bil l. 1890. stavljen v deželnem zboru predlog, naj se na Kočevskem preišče, koliko slovenskih otrok je všolanih v nemške šole. Nemci so seveda glasovali proti. Ob zahtevi po slovenski pridigi v kočevskem mestu je

kočevarska nejevolja narastla tako daleč, da je sprožila prestopanje v evangeljsko cerkev. V Dolgi vasi ustanovljeno slovensko prosvetno društvo so onemogočili na ta način, da so uprizarjali cele poboje. Rezultat te združene nemško-nacionalne in vladne politike na Kranjskem je bil, da je l. 1916. prišla na vsakih 872 Nemcev na Kranjskem po ena nemška šola, a slovenska šele na vsakih 1288 Slovencev. Ob prevratu l. 1918. je stalo na Kočevskem 37 nemških šol s 66 razredi, od tega 6 privatnih z 12 razredi. Znatne tamošnje manjšine Jugoslovcnov pa so bile prisiljene pošiljati svojo decu v nemške šole; da slovenščina in slovenski človek tudi v uradih nista imela nikakih pravic, ni potrebno dalje razlagati. Na vsem je ležal kakor mora avstro-nemški sistem, seveda ob nemali krivdi naše nesložnosti

Ob priliki dragarske debate je izrekel dr. Ivan Tavčar dne 4. novembra 1890 v deželni zbornici med drugim tešle besede: »Takega deželnega predsednika, kakor bi si ga mi želeli, do sedaj zemlja še ni rodila in ga morda v petdesetih letih še rodila ne bode!« Nato je vodja Nemcev odvrnil: »Če g. poslanec veruje, da se bo v 50. letih pojavil na sedežu deželnega predsednika Mesija, kakršnega si on želi, se po mojem mnenju moti.« Tu se je dr. Tavčar svojega prorokovanja ustrašil in ga popravil z medklicem: »Recimo v 100 letih!«, nakar ga je zavrnil govornik: »Jaz sem prepričan, da se to ne bo nikoli zgodilo.« Ni pa minilo polnih 28 let in isti dr. I. Tavčar se je kot mestni župan ljubljanski dne 29. oktobra 1918. v seji občinskega sveta poklonil pravkar rojeni državi svobodnih Slovencev, Hrvatov in Srbov, dva dneva pozneje pa je celo sam v svoji osebi sedel v palači bivšega deželnega predsedstva kot poverjenik Narodne vlade SHS za Slovenijo.

Z enim udarcem je bil zdaj presekan tudi boj slovenstva z nemštvom na Kočevskem. Naše ljudstvo, ki se je udajalo strahovanju Auerspergovih

logarjev in prilizovanju schulvereinskih učiteljev, se je oddahnilo za vselej: dobilo je tudi ono, kar mu gre po božjih in človeških postavah.

Porabljeni viri: Florentin Hrovat, Novomeško okrajno glavarstvo, Lj. 1885. — Št. Tomšič, Fr. Ivanc, Kočevsko okrajno glavarstvo, Lj. 1887. — Slovenski branik. — A. Beg, Kočevski jezikovni otok, Lj. 1911. — Laibacher Schulzeitung. — Deutscher Kalender für Krain. — Gottscheer Kalender. — Obravnave dež. zbornice l. 1890. in l. 1913. — Avstrijska uradna statistika.



A. B.:

Dr. Gregor Žerjav.

Težka izguba je zadela slovenski in jugoslovanski narod dne 27. rožnika t. l., ko je za večno zaprl oči v Poljčah pri Begunjah na Gorenjskem bivši minister dr. Gregor Žerjav.

Na tem mestu ni mogoče naštetih vseh velikih in vsestranskih pokojnikovih zaslug za našo narodnost in jugoslovansko državo, omejiti se moramo na njegovo glavno delo kot organizatorja narodnoobrambnih in manjšinskih problemov. Tega podrobnega dela se je učil pokojnik med Čehi ter je to delo vedno smatral za posebno znanost. Brez pretiravanja lahko trdimo, da Slovenci pred njim še nismo imeli tolikega organizatoričnega talenta.

Kot akademik in predsednik »Slovenije« na Dunaju je postal organizator naše mlade inteligence pod geslom: »Narodno delo je za vsakega inteligenta prva dolžnost; tej dolžnosti se klanjajo vse druge.« Leta 1904. je vodil 80 slovenskih akademikov na kongres jugoslovanskega dijaštva v Beograd, obenem pa tudi h kronanju pok. kralja Petra I., katerega so že poprej na kolodvoru na Dunaju pozdravljali z vzkliki: »Živio prvi jugoslovanski kralj!«

Radikalnega Jugoslovana se je pokojnik posebno pokazal na veliki skupščini Družbe sv. Cirila

in Metoda v Logatcu l. 1906., ko je vpricho okrajnega glavarja s svojimi somišljeniki preprečil udarnostno izjavo cesarju (Bog ohrani — zatiralca slovenskega naroda in jezika). Na skupščini v Bohinjski Bistrici l. 1907. je nastopil z zahtevo, naj



Dr. Gregor Žerjav.

se vodstvo in delo naše šolske družbe preosnuje v duhu časa in potreb. K tajnikovemu poročilu je med drugim izrekel obžalovanje, da se vrše skupščine ob delavnikih in tako pozno, da na pravo zborovanje ni misliti. Skupščina se vsled tega pre-

levi v golo formalnost. Vodstvo je opozoril na vprašanje, kako bi se našli novi viri dohodkov in bi se preosnovale podružnice. Viharna skupščina v Bohinjski Bistrici je imela uspeh, da so prišle nekatere nove delavne moči v družbeni odbor, med njimi dr. Žerjav, ki je dobil največ glasov (227). Na protest nasprotnikov je govoril takratni ljubljanski župan Ivan Hribar: »Posebno me veseli, da stoji dandanes v naših vrstah krepka akademična mladina. Vzorno je njeno navdušenje za Družbo, zlasti pa njenega zastopnika dr. Žerjava. Izrekam mu zahvalo za njegovo požrtvovalnost. Še se bo razcvitala naša družba, še bodo naše skupščine.« V imenu opozicije je namreč Grafenauer v protestu izrekel dvom, ali bo Družba sploh še kdaj zborovala.

Novi odbor je poznal vrline in sposobnosti dr. Žerjava, zato ga je izvolil za glavnega tajnika. Dr. Žerjav je v treh letih kot tajnik marljivo deloval za preporod in rast Družbe. Njegova vsakoletna tajniška poročila so po temeljitosti pravi zgodovinski dokumenti. Ves srečen je vsako leto ugotavljal na skupščini vsestransko napredovanje v Družbi.

Njegova velikopotezna ideja je bila, da dobi Družba po vzoru čeških obrambnih organizacij posebnega potovalnega učitelja, ki naj izvede vso podrobno narodnoobrambno organizacijo. Ko je po enem letu s svojim predlogom prodril, je prišel osebno pisca teh vrstic nagovarjat, naj se posveti temu važnemu poslu. Za hitro odločitev mu je ostal nepozabni pokojnik do svoje smrti naklonjen.

Leta 1908. je bila v Ptujju zgodovinska skupščina. Zverinski napadi nemčurskih tolp na skupščinarje so ogrožali prav posebno družbenega glavnega tajnika, v nevarnosti je bilo njegovo življenje — klobuk in aktovka sta ostala v sovražnih rokah. Sledil je obračun v Ljubljani, ki mu je bil inspirator dr. Žerjav. Prva krvava etapa k našemu

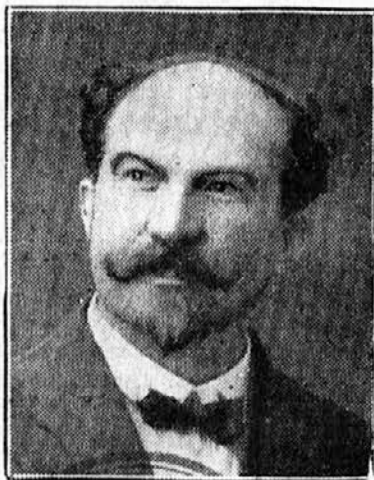
osvobojenju, za katero je malokateri Slovenec preстал toliko bridkosti, kakor nepozabni naš dr. Žerjav. Večna slava njegovemu spominu!



A. B.:

Dr. Tone Gosak.

Leta 1915. je nenadoma prispela z bojišča v Tirolih vest, da je padel nadporočnik dr. Gosak, odvetnik v Ptuju. Naši časopisi so v nekrologih poveličevali pokojnikove vrline in



Dr. Tone Gosak.

zasluge za narod. Kmalu pa so se njegovi svojci in številni prijatelji globoko oddahnili. Vest o smrti je bila namreč pre nagljena, dr. Gosak je takrat padel — v italijansko ujetništvo, odkoder se je vrnil šele leta 1919. — Ob desetletnici njegove

srečne vrnitve, po vsestransko plodnem delovanju za narod in novo državo, pa je dne 17. kimavca letos prišla iz Ptuja presenetljiva vest, da je našemu blagemu Tonetu možganska kap upihnila luč življenja. Žalibog je bila vest tužna resnica. Zapuštiti nas je moral ta plemeniti rodoljub v cvetju moške dobe, star šele 48 let. — Pokojnik je bil doma v Žičah pri Konjicah na trdni in ugledni kmetiji. Že kot visokošolec na Dunaju in v Pragi se je vneto udeleževal v dijaških in narodnih organizacijah, še bolj se je v tem oziru razmahnil kot odvetniški kandidat v Celju in Celovcu. Leta 1913. je poročil gdč. Emico Mahoričevo iz ugledne in vedno narodno zavedne meščanske rodbine v Ptuju. Kmalu nato se je naselil v Ptuju kot samostojni odvetnik, kjer je postal duša narodnega probujevanja. Kmečko ljudstvo smatra navadno odvetnike za potrebno zlo, toda pokojnika je širna ptujska okolica kmalu naravnost vzljubila, ker je znal biti med kmeti kmet, ker je bil demokrat v resničnem pomenu besede. — Toda izbruhnila je svetovna vojna in ga iztrgala obupani mladi ženki in komaj rojeni hčerkici Cirili za celih 5 let. Svojo srečno vrnitev je naznanil naši CM družbi s poslano pokroviteljnino, ki jo je pozneje še dvakrat ponovil. Takoj se je zopet poprijel požrtvovalnega dela pri vseh ondotnih narodnih organizacijah. Vsem je še v spominu impozantna glavna skupščina CM družbe v Ptuju leta 1923. ob 15 letnici proslulega nemčurskega divjanja nad skupščinarji. Vse obširne priprave sta poglavitno vodila pokojnik in njegova enako delavna in narodno navdušena gospa soproga — on kot predsednik moške, ona pa kot agilna odbornica ženske CM podružnice. Pokojnik je tudi pozdravil skupščinarje v imenu obeh podružnic. Moški podružnici je predsedoval vsa leta do svoje mnogo prerane smrti.

Smrtne žrtve v vrstah D. C. M.

V preteklem poslovnem letu je naša šolska družba zopet izgubila mnogo navdušenih sotrudnikov in sotrudnic, dobrotnikov in dobrotnic. Naglo se krčijo vrste idealne stare garde, a med naraščanjem zelo pogrešamo nadomestila.

Dr. Ivan Dimnik, odvetnik v Krškem, je umrl istotam dne 23. vinotoka l. l. Pokojnik je bil edini sin za narod, posebno za našo D. C. M. prezaslužne »Dimnikove mame« v Trbovljah. Kakor mati, je tudi on imel vedno odprte roke za narodne potrebe. Naše šolske družbe se je po večkrat na leto spominjal z znatnimi pošiljatvami, a ni maral biti izkazan. Svojo ljubljeno mamico je posebej počastil s tem, da je založil razglednice z njeno sliko ter jih poklonil naši družbi. Pokojnik je bil tudi nekaj let odbornik krške C. M. podružnice ter njen delegat na glavnih skupščinah.

Ga. Zofija Haringova. V častitljivi starosti 86 let je dne 19. listopada l. l. v Črnomlju v svojem zgodovinskem dvorcu pokojno za večno zaspala ta izredno plemenita rodoljubkinja. Od mladosti do visoke starosti je bila delavna članica vseh ondotnih narodnih društev. Naša šolska družba je imela v pokojnici krepko oporo tudi v najkriticnejših časih. Leta 1892. je ustanovila v Črnomlju žensko C. M. podružnico, kateri je predsedovala celih 17 let, a nato je še več let opravljala tajniške posle. Pokojnica je zbirala po vsej Beli Krajini narodno blago (nože, vezenine, pisanice itd.) ter zapustila pravcati muzej teh zbirk.

Matko Kante, okrajni šolski nadzornik v pok. Dne 21. grudna t. l. smo v Ljubljani spremili k večnemu počitku tega vzor-rodoljuba, plemiča po svoji veliki duši, zaslužnega šolnika, moža, ki so ga dičile zgolj vrline in dobrine. Izgubili smo

ga dosti prezgodaj, dasi je dosegel 72 let. Pokojnik je bil celih 25 let okrajni šolski nadzornik v svojem rojstnem okraju Sežani, kjer si je stekel nevenljivih zaslug ne samo za povzdigo šolstva, temveč tudi za narodno probujbo, za kulturni in gospodarski napredek rojakov. Ko so ga po izgubi Goriške italijanske šikane pregnale, je takoj dobil pri nas nadzorstvo šol v kamniškem okraju. V Sežani je ustanovil čitalnico, Sokola, obe C. M. podružnici itd. Naša šolska družba mu je bila posebno pri srcu. Njenemu vodstvu je bil važen svetovalec in posredovalec glede šolstva na tržaškem ozemlju, zato ga je leta 1913. glavna skupščina izvolila v nadzorstvo, kjer je ostal neumorno delaven do svoje smrti. Bil je tudi večkratni pokrovitelj naši šolski družbi.

Gdč. Helena Bavdekova, posestnica v Ljubljani, je umrla dne 2. prosinca t. l., stara 72 let. Blaga pokojnica je bila prva in edina častna članica naše šolske družbe, kar dokazuje, da je posevečala vso skrb Družbi od njene ustanovitve. Ko je pokojnica pred 2 letoma praznovala 70-letnico, so bile v našem koledarju našteje vse njene zasluge za narod. Z njenim prizadevanjem je bila ustanovljena šentpeterska ženska C. M. podružnica, kateri je bila blagajničarka od leta 1891—1897, nato pa tajnica do smrti. Tudi pred svojo smrtjo je pokojnica mislila na našo šolsko družbo ter ji volila znatno vsoto 25.000 Din. (Glavni dedič je Kuratorij slepcev.)

Dr. Anton Schiffrer, okrožni zdravnik v Ribnici na Dolenjskem, nas je za večno zapustil dne 17. prosinca t. l., star 65 let. V vsem ribniškem okraju je z njegovo smrtjo nastala globoka, skoraj nenadomestljiva vrzel, saj je na njegovih ramah poglavitno slonelo vse delo za kulturni in gospodarski napredek v okraju. Več let je bil trški župan. Ustanovil je Sokola, ki mu je bil starosta celih 21 let. C. M. podružnici je predsedoval nepretrgoma 9 let od 1904 do 1913.

Ga. Ana Hudovernikova, roj. *Roblekova*. Dne 26. prosinca t. l. smo spremili k Sv. Križu v Ljubljani to odlično, daleč po Sloveniji znano narodno gospo. Ob strani svojega ljubljenege soproga, agilenega našega prvomestnika, je pokojna gospa požrtvovalno sodelovala pri naših narodnih in kulturnih društvih, osobito pri naši šolski družbi.

Ga. Matilda Grossmanova, soproga odvetnika, je umrla v Ljutomeru dne 2. svečana t. l. Pokojnica je bila par let predsednica, nato pa več let podpredsednica ondotne ž. C. M. podružnice. V začetku meseca velikega srpana l. 1929. ji je sledil v večnost enako plemeniti, za narodno stvar vneti soprog *dr. K. Grossman*.

Martin Zarnik, vpokojeni nadučitelj, starosta slovenskega učiteljstva, je umrl dne 22. svečana l. 1929. v Kropi na Gorenjskem, star skoraj 89 let. Za časa službovanja v Trnovem pri Ilirski Bistrici je bil mnogo let podpredsednik C. M. podružnici, po smrti nepozabnega dekana Vesela pa predsednik do vpokojitve in odhoda.

Fran Brinar, nadučitelj v pok. v Gotovljah pri Žalcu, je umrl dne 19. sušca t. l. Pokojnik je bil mnogo let v odboru C. M. podružnice v Žalcu.

Jakob Hočevar, lekarnar in posestnik na Vrhniku, ki je umrl dne 1. velikega travna t. l., 76 let star, je bil neustrašen in požrtvovalen delavec na narodnem polju. Za časa svojega 8 letnega bivanja na Koroškem je pomagal ustanoviti več C. M. podružnic, a pri podružnici v Cerkljah na Gorenjskem, njegovem rojstnem kraju, je bil blagajnik celih 18 let (1889—1907).

Ga. Amalija Černetova. Dne 22. velikega travna t. l. je preminula v Tomaju na Krasu veleposestnica *ga. Amalija Černetova* v visoki starosti 85 let. Černetov dom je slovel po vsem Primorju po narodni zavednosti in izredni gostoljubnosti. Pokojnica je imela vedno odprte roke za narodne namene. Tudi naši šolski družbi je pristopila med prvimi pokrovitelji.

Janko Golob, šolski upravitelj v Št. Jerneju, je izdihnil po daljšem mučnem bolehanju pri svoji materi v Pirošici pri Cerkljah dne 13. velikega travna t. l. Pokojnik se je z veliko vnemo udejstvoval ne samo v šoli, temveč tudi na gospodarskem polju — bil je odličen sadjar in čebelar — nadalje pa tudi pri vseh narodnih in kulturnih društvih.



Janko Golob.

Kot šolski upravitelj na Raki je dve leti predsedoval ondotni C. M. podružnici.

Fran Hmelj, trgovec in posestnik v Radečah, nas je zapustil v najlepši moški dobi dne 25. sušca t. l. Pokojnik je bil navdušen za osamosvojitev in napredek svojega naroda. Z njegovo pomočjo je bila ustanovljena ondotna C. M. podružnica, kateri je tudi več let predsedoval.

Fran Vajda. Dne 27. rožnika t. l. je umrl v Sređišču ob Dravi na domu svoje soproge profesor pomorske akademije v Dubrovniku F. Vajda. Pokojnik je bil tih, toda neupogljiv rodoljub. Kot vzornega šolnika ga je vlada poklicala v ministristvo, že poprej je postal ravnatelj ptujske gimnazije, toda pokojnik se je kmalu odpovedal ravnateljstvu ter odšel zopet za profesorja na pomorsko akademijo. Leta 1909. ga je glavna skupščina izvolila v vodstvo D. C. M.

Dr. Vane Radej. Nagla smrt je dohitela tega idealnega Jugoslovena dne 22. malega srpana t. l. v Splitu. Že kot dijak je bil pokojnik med minerji za zrušitev krivične Avstrije. Doma iz znane narodne hiše na Bregu pri Celju je leta 1910. ustanovil C. M. podružnico, kateri je bil vnet tajnik do vpoklica v vojsko.

Pavel Zupet, mesar in gostilničar v Škocjanu na Dolenjskem, je umrl dne 15. velikega srpana t. l. Pokojnik je pomagal ustanoviti ondotno C. M. podružnico, pri kateri je bil tudi več let odbornik.

Milan Jenčič, tovarnar in posestnik v Mengšu, nas je za večno zapustil dne 24. velikega srpana t. l. v najlepši moški dobi. Pokojnik je bil požrtvovalen sotrudnik pri vseh narodnih društvih, pri ondotni C. M. podružnici je bil celo vrsto let odbornik.

Fran Vrečko. Dne 31. velikega srpana t. l. je umrl v Slovenjgradcu mestni župan, vpokojeni šolski ravnatelj in bivši okrajni šolski nadzornik Franjo Vrečko, star 75 let. Rodom Ponkovčan je blagi pokojnik vse svoje življenje neustrašeno deloval za svoj narod. Bil je med tistimi redkimi, ki so izprevideli potrebo naše obrambne šolske družbe tudi v novih razmerah, zato je oživel ondotno CM podružnico ter ji predsedoval do smrti.

Vse pokojnike ohrani hvaležni narod v trajnem spominu.



Fr. Skulj:

V premišljevanje.

I.

Vlak je drčal z Zidanega mosta proti Celju. V kupeju je sedel mlad človek, molčal je in gledal v Savinjo. Na vodi se je pokazal splav s četvorico ljudi. Mladenču je zagorelo lice, okrenil se je k sosedu ter kriknil: »Unsere Leut'«. — Sosed, ki se je pravkar živahno razgovarjal z mlado gospodično v slovenščini, je hitro poprijel ves oživljen po tujčevem ogovoru, ter mu pripovedoval, seveda v nemščini, da so splavarji iz Zgornje savinjske doline in da so po večini Nemci. Tudi on čuti nemško, pa živi v razmerah, da mora govoriti radi okolice slovensko. In mlada gospodična je pričela povdarjati svojo ljubezen do Nemcev. »Ah, das waren ganz andere Zeiten in Österreich« in vrag si ga vеди, kako je prišlo, ves kupe je oživel v nemščini. Ko je na bližnji postaji neznanec izstopil, ga je pozdravil najbrž njegov prijatelj slovensko, segel mu je v roko in kramljala sta lepo po naše. — Zavest pa taka!

II.

Peljal sem se na Dolenjsko. V vozu nas je bilo kakih 5 moških in 4 ženske. Vstopila sta 2 italijanska živinska trgovca z običajnim posredovalcem, dobro znanim gospodom iz Ljubljane. Kar vstopi mlado dekle. Posredovalec jo nekaj časa motri in ko si je bil na jasnem, ji reče: »Gospodična, v hotelu N. ste pozabili zavitek.« Ta ga gleda debelo in ne da odgovora. Opozori jo še enkrat, a ona se odreže v italijanščini, da ne razume, kaj hoče. Jeza je popadla posredovalca in kaj bi ga ne. Doma sta iz iste fare in on osebno

pozna njo in njene starše. Bila je par let v Trstu, pa je pozabila materinščino. No, naletela je na krepke besede. Posredovalec ni štedil z očitki in končno je pojasnil zadevo tudi italijanskima trgovcema, ki sta se zgražala nad dejstvom. — Še dvomite, da je treba med ljudstvom širiti narodno zavest?

III.

Bilo je v maju leta 1912. Mlado življenje je prekipevalo med mladino, ki je šla na majniški izlet. Prepevala je rodoljubne pesmi ter se navduševala ob nacionalni misli.

Kar vstane pri kosilu dijak in poln ognja napije združeni Sloveniji. »Za narodno obrambo!« »Mal položi dar«, zaori iz mladih grl navdušena pesem in slednjič seže v žep in da, kar more. —

V devetem letu osvobojenja majniški izlet šolske mladine v isti kraj. Razposajeno mlado življenje. Pri kosilu razne napitnice, kajenje navzgor, hihitanje... Kar vstane mladenič: »Fantje, žogo smo razbili, predlagam zbirko za novo.« Nato vstajanje, prerivanje in brzo je bila nabrana lepa vsota za novo žogo. To jo bomo brcali! O tempora!

IV.

Po prevratu je prišlo marsikaj novega v deželo. Metali smo po tleh razne spomenike in znake, v nacionalni gorečnosti smo dosegli vsepovsod pravice, ki so nam šle po božji in človeški postavi. Najtrši orehi so bila razna podjetja inozemcev, ki so bila zlasti temelj nemštvu po naših pokrajinah. Pa se je tiste dni sklenilo vsa podjetja nacionalizirati. Iskreno smo pozdravili ta dalekosežni namen, češ s tem bomo zavojevali najkrepkejše opore naših tlačiteljev. Naš človek pride do veljave in do blagostanja. A smo se kruto varali. Nemška vodstva so ostala, višje uradništvo, tujci, nemoteno vrše iste posle, ki bi pripadali našemu

človeku, ker baje naši inženjerji, naši znanstveniki niso uporabni. Da niti kvalificirani delavci se ne rekrutirajo iz našega ljudstva. Vse zasede tujec, le delavcu je milostno dovoljeno delati za malo plačo tujcu. Vsled nacionalizacije uživa le nekaj izbranih domačinov sinekuro — plačo prodanega. Zakladi lastne zemlje so le za tujca, za nas so



Fran Vrečko.

dobre drobtine z mize bogatinov — sesalcev bogastva naše zemlje.

V.

Ko se je vse nacionaliziralo, tedaj je poprijel strah tudi one naše ljudi, o katerih nismo vedeli, so li krop ali voda. Vzkipelo je v njihovih srcih rodoljubje. V prvem hipu so šli tako daleč, da so začeli z inozemstvom korespondenco v materinščini. Takrat je posvetila zlasti našemu dijaštvu v

tujini zarja materialnega zboljšanja. Dijaštvo je imelo lep zaslužek s korespondenco. Žal so ti časi le prekmalu minuli. Danes ni o tej vzhičenosti niti sence več. Z inozemstvom se zopet hlapčevsko korespondira, da celo tiskovine in ovitki se tiskajo doma v blaženih tujih jezikih, da bi se ne žalil ponos in samozavest tujca. Inserati po naših časopisih iščejo vsak dan ljudi, zmožne vseh mogočih jezikov radi korespondence. Hlapec ostane hlapec.

VI.

Naše časopisje za nacionalno zavest in propagando. Smešno, kaj si neki ta človek domišlja in si upa celo s tem na dan. Saj smo ujedinjeni, čemu naj se še časopisje za to puli. Zadeva tudi ne spada v račun materialne in politične konjunktore. Vsi ste čitali o pozivu, kako naj sprejme ljudstvo nemške mogotce avtomobiliste in one nemške sportnike iz Celovca. V Mariboru je igrala godba »Deutschland über alles« in »Heil im Siegerkranz« in malo je manjkalo, da ni naše časopisje pristažilo: »Kako je bilo ganljivo, ko so naši z Nemci skupaj peli: »Heil!« — Prav, tujca naj gostoljubno sprejme klub naših avtomobilistov in sportnikov, masa pa nima pri teh pozdravih ničesar opraviti, še manj pa tam, kjer bi se hotel kovati na račun našega naroda nemški nacionalni kapital. In še nekaj! Ali mislite, da so bili med temi Nemci ljudje brez brige za vse ono, kar so izgubili, ali mislite, da so ti ljudje v svojem nacionalnem čustvovanju podobni našim velekapitalistom in športnikom. Ne, ti so najzvestejši pristaši in podporniki Südmark-Schulvereina. Kako prav imam v tej zadevi, spričuje zanimiv članek v »Danziger Neuester Nachrichten«, ki ga je spisal Doerschlag, udeleženec letošnje turneje nemških avtomobilistov po Jugoslaviji. Ta piše med drugim: Na severni meji Kraljevine SHS naletimo takoj na staro nemštvo, čim prestopimo mejo. V Ljubjani in Mariboru

hočejo ohraniti nemški značaj prebivalstva, jezik in kulturo. Obe mesti sta dobili z d a j slovensko ime. Nemške šole so bile odpravljene. Nemškega duha v p r a n e m š k i d e ž e l i n e t r p e, in to je m o r d a e d i n a s e n č n a s t r a n drugače tako prijetne in zanimive turneje splošnega nemškega avtomobilističnega kluba itd. (Glej »Slovenski Narod«, št. 126). — Kaj ne, dobro ga lomimo. Heil in Hoch! — Jurčičev »Tugomer« je seveda samo »persiflaža« na davne čase.

In narodna propaganda v naših časopisih? Dovolj je brezplačnega prostora za razne sportne prireditve in druge take stvari; narodno obrambno društvo pa mora plačati domalega vsako objavo.

Zakaj to pišem! Dobro vem, da mi bodo očitali nestrpnost in me učili dostojnosti, morebiti celo lekčije mednarodnega bontona ne bo manjkalo. Ponižno sem sprejel vse graje, morda celo psovanje, da sem le to povedal, kar mi leži na srcu, namreč, da se še prav mnogi ne zavedajo, da so pripadniki naroda, ki ga je treba dvigniti iz blata hlapčevanja in suženjske ponižnosti. Šovinizma ne maram, ker mi je vsak šovinizem ostuden. — O narodni zavesti in ponosu ni nikjer več besede, ali naj tudi Družba sv. Cirila in Metoda, ki je bila od vsega početka čuvarica nacionalne probude in prosvete, molči? Ne, povedati je treba, da se ne bo reklo, da ni bilo nikogar, ki bi bil povzdignil svareč glas.

**Kdor prispeva za Družbo
sv. Cirila in Metoda,
dela
za našo narodno bodočnost.**



Pri prvem prvomestniku CMD na Okroglem

Od leve na desno v 1. vrsti: predsednik CMD Hndovernik, ga. Fr. dr. Tavčarjeva, msgr Tomo Zupan in ga. Gašperlinova. Zada! stoje: prof. Kolar, urednik Ravljen, inž. Mačkovišek, prof. dr. Dolar, ga. Marica Bartolova, Fran Skuli, dr. Janko Kersnik, E. Josin, ga. Korenjak, Kolarjeva in B. Andolšek.



Vestnik

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

XLIV.

O petnajstletnem delovanju Ciril- Metodove podružnice za Grobelno in okolico.

Poročilo Tilke Leckerjeve dne 14. oktobra 1928.

Družbeni koledar prinaša sliko gdč. Tilke Leckerjeve, vzorne agitatorice za Družbo sv. C. in M. Po njenih rokah je prejela Družba v teku 15 let znamenito vsoto 66.677,40 Din. Nerazdružna tovarišica ji je aktovka, v kateri se nahaja vse, kar more izvabiti kak dar ljubljeni Družbi: nabiralna pola, imenik članov, kolki vseh vrst, razglednice itd. Glejte jo, kako pravkar s prijaznim nasmehom ponuja družbene razglednice.

Kot blagajničarka podružnice za Grobelno in okolico je nad vse vestno izvrševala svoj posel. Podružnica — njeno dete — ji je bila vse. Pri njenem rojstvu je bila navzoča in ji pomagala zagledati beli dan. Oklenila se je je z vso ljubeznijo skrbeče matere in žrtvovala vse svoje moči, da se je podružnica razvila v krepko družbeno postojanko. Žal, da jo je ovirala bolezen, ki je bila kriva, da je morala zapustiti svoj delokrog. Kot učiteljica je stopila v pokoj in se preselila v Maribor, kjer nadaljuje delo za Družbo ne izpuštvši iz vidika grobelske ljubljenske. Kako bi vzcvetela Družba sv. C. in M., ko bi imela več takih prijateljic!

V izpodbudo mnogim mlačnim podružnicam podajemo tu poročilo blagajničarke gdč. Tilke Leckerjeve: Dne 24. avg. pred 15 leti so se zbrali na Grobelnem pri g. Vugi rodoljubi z Grobelnega, iz Št. Vida, Slivnice in Sv. Štefana, da bi ustanovili za te kraje podružnico Ciril-Metodove družbe s sedežem na Grobelnem. Od tedanjih odbornikov so obdržali svoja mesta še gg. Pogačnik in Vrabič ter gdč. Tilka Leckerjeva. Gospo Hermino Stritar, takratno podpredsednico, in go Šegulovo je ugrabila neizprosna smrt. Glavno družbo je pri ustanovitvi podružnice zastopal tedanji potovalni učitelj g. Ante Beg.

Podružnica je bila ustanovljena in izvoljeni odbor je jamčil, da se bo lepo in krepko razvijala. Toda, žal, po enoletnem obstoju je moralo njeno delovanje prenehati, kakor se je moralo na višje povelje ukiniti vsako društveno delovanje, kot državi nevarno. Za časa svetovne vojne je podružnica le životarila. L. 1915. in 17. se je pobrala samo članarina, l. 1916. in 1918. pa sploh nič.

Po vojni je naša podružnica, če se ne motim, prva oživela k novemu, jako plodonosnemu življenju. 1. jun. 1919 je zborovala in priredila veselico v prid glavni družbi. Par dni pred zborovanjem mi je moj tovariš rekel »fiasko bo, fiasko«. Ker pa jaz te besede v svojem slovarju ne poznam, sem ga zavrnila rekoč: »Če Tilka vzame kaj v roke, tedaj se ni bati nobene blamaže.« V podkrepitev te moje izjave



Gdč. Tilka Leckerjeva.

smo imeli takrat in tudi pozneje pri vsaki prireditvi tako krasne moralne in gmotne uspehe, da je imela opravičeno glavna družba z nami največje veselje.

Podružnica je potem vsako leto zborovala, prirejala ljudske veselice, predavanja, tombole, srečolove. Prodajale so se razglednice, računski listki, narodni kolki. Ob vsaki

priliki, veseli in neveseli, se je zbiralo za Družbo pod geslom: Mal položi dar, domu na oltar.

Podružnica je več let prednjačila podeželskim in mnogokrat tudi mestnim podružnicam. Leta 1923. ob 10-letnici je dosegla 3. častno mesto med vsemi podružnicami. Bila je za vzgled in vzpodbudo marsikateri podružnici. Na glavnih skupščinah je bila večkrat javno pohvaljena in dobila od vodstva laskava priznanja. Več njenih odbornikov je dobilo za trud in delo priznanice. Podružnica je leta 1924. obhajala 70-letnico g. župnika Vrhovnika z veliko ljudsko slavnostjo in l. 1925. 40-letnico glavne družbe. Počastila je spomin zaslužnih mož: dr. Ivana Tavčarja, prvomestnika Andreja Senekoviča in tudi deklaracijske desetletnice ni pozabila.

Ustanovila je 6. nov. 1927 svojo lastno javno ljudsko knjižnico, ki bo s časom svoji ustanoviteljici v čast in ponos, svoj gledališki odsek in pevski zbor ter sprožila misel o ustanovitvi tamburaškega zbora, ki je letos začel delovati. S tem je dosegla vse, kar se more v tako malem kraju doseči.

Glavni družbi je podružnica na Grobelnem od svoje ustanovitve do danes poslala naslednje prispevke: 1913 168 K ali 42.— Din, 1914 136 K ali 34.— Din, 1915 44 K ali 11.— Din, 1917 46 K ali 11.50 Din, 1919 1001 K ali 250.25 Din, 1920-21 3543 K ali 885.75 Din, 1921-22 12.628 K ali 3.157.— Din, 1922-1923 5.363.15 Din, 1923-24 18.840.50 Din, 1924-25 16.981.50 Din; 1925-26 13.020.75 Din, 1926-27 2.315.— Din, 1927-28 5.765.— Din; skupaj **66.677.40 Din.** Za razglednice je poslala 16.330.— Din, za narodne kolke 1.504.— Din, za računske listke 6.632.50 Din, od veselic, tombol, srečolovov 32.400.— Din, članarine 2.740.— Din, od inseratov, različnih skladov, zbirk, nabiralnikov 7.071.— Din, za knjižnico je dala 2.310.— Din.

S tem končujem svoje poročilo in kličem vsem navzočim: »Le tako naprej, po strogo začrtani poti v prosep in dobrobit naše zaslužjene in obmejne dece!«

25 letnico

doživita leta 1930. podružnici

na Jesenicah

in v Žalcu.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna XL. velika skupščina

v Kranju, dne 15. septembra 1929.

Z zlatimi črkami si zapiše v svoje letopise Družba sv. Cirila in Metoda 15. dan septembra 1929, ko jo je častitljivi starodavni Kranj drugič ljubeče pritisnil na svoje narodno srce. Vsi njegovi sloji so se kosali v dokazih simpatije do Družbe sv. Cirila in Metoda: veličastni sprejem, prisrčni pozdravi mladine in narodnih društev, navdušeni govori, zastave, cvetni in denarni darovi — vse to je spričevalo, da gorenjska metropola ceni visoki smoter Družbe sv. C. in M. in odobruje njeno delovanje.

Sprejem.

O prihodu jutranjega vlaka iz Ljubljane se je vršil sprejem na kolodvoru vpricho številnega občinstva, zlasti članov obeh kranjskih podružnic Družbe sv. C. in M. pod vodstvom mestnega župana g. Cirila Pirca in profesorja g. dr. Simona Dolarja, članstva Sokola z zastavo in naraščajem v kroju. Skupščinarje so nadalje prišli pozdravit: Narodna čitalnica z zastavo, članice Kola jugoslov. sester, šolska mladina pod vodstvom učiteljstva, skavti, deputacija Gasilnega društva. Predsednik Kranjske sv. C. in M. podružnice g. dr. Dolar je pozdravil došle goste:

Častiti Cirilmetodarji in cenjeno vodstvo! Čast mi je v imenu tukajšnjih združenih podružnic sv. C. in M. Vas prav iskreno pozdraviti. Prihiteli ste od blizu in daleč zopet v našo gorenjsko metropolo, da pregledate delo Družbe, da napravite nove načrte za bodočnost. Zopet pravim: Deset let po ustanovitvi Družbe, kakor tudi naše podružnice, to je v potresnem letu 1895. se je tu v Kranju vršila prvič deseta glavna skupščina in danes po 34 letih drugič 40. skupščina. Kakšna razlika v razdobju teh dveh skupščin! Takrat smo bili Slovenci zaslužnjeni hlapci pod tujčevo peto, danes svobodni državljani. Prej tepeni povsod in zaničevani, a navdušeni in požrtvovalni za svoj rod, edini v obrambnem delu, danes pa sicer ponosni, a mlačni in zaspanti v narodno obrambnem delu, obdajamo se s kitajskim zidom imajoč povsod le lokalne interese pred očmi. Prej je bil Kranj romantično mesto, polno poezije in navdušenja v borbi za svoj rod, danes pa postaja industrijsko mesto, v katerem gineva romantika in poezija in stari idealizem, zato pa se bahato širi

surovi in nemoralni materializem, ž njim pa vse zle posledice: narodna mlačnost in malodušnost ter brezbržnost. Zedinili smo se, a nismo edini v obrambnem delu, preveč smo kritični in zabavljivi, premalo strnjeni v skupnih smotrih. Od nekdanjih 18 podružnic sv. C. in M. na Gorenjskem jih danes deluje 6, to je $\frac{1}{3}$ in še te le v skromnih mejah. Zato smo skupščinarji lahko danes veseli, da je vodstvo iz lastne iniciative uvidelo potrebo, da po 34 letih zopet zboruje v Kranju. Pozdravljam Vaš prihod v tem znamenju, da oživimo spomin na nekdanjo navdušeno in požrtvovalno obrambno delo ter izpodbudimo vse gorenjske podružnice k intenzivnemu delu za narod in s tem tudi za državo, da zopet užgemo staro vero v Vaše in naše delo. Saj je to obrambno delo za naš rod, da zaščitimo svojo deco pred grabežljivimi tujci, kulturno delo par excellence, bramba našega jezika, naše narodnosti, ker ne grabimo tuje, ampak le ščitimo svojo deco. Pozdravljam Vas skupščinarje kot vrle brambovce za naš rod, pozdravljam Vas kot prvovrstne kulturne delavce, ne smem pa pozabiti pri tem naših žena in deklet, ker brez njih, tega se dobro zavedamo, bi ne bilo Družbe sv. C. in M. Vam pa, cenjeni gospod prvomestnik, izročamo šopek rož z naših livad, z naših poljan, da Vam vsaj deloma ublaži in olepša Vašo trnjevo pot. Bog Vas živi v gorenjski metropoli!

Gdč. Mira Košnikova je nato izročila predsedniku Družbe sv. C. in M. g. Hudoverniku krasen šopek, gdč. Asta Žnidarčičeva pa enakega v imenu kranjske mladine gospe dvorni dami Franji dr. Tavčarjevi. Za veličastni sprejem se je predsednik vidno ginjen s toplimi besedami zahvalil.

Z došlimi delegati se je občinstvo zvrstilo v dolg sprevod, ki je šel povsod živahno pozdravljen skozi mesto pred Narodni dom. Tu je na spomenik kralja Petra Osvoboditelja položilo vodstvo Družbe sv. C. in M. Iovorov venec.

Na pokopališču.

Sprevod je krenil potem na pokopališče h grobovom dr. Franceta Prešerna, Simona Jenka, družbenega dobrotnika Babiča, dekana Antona Koblarja in župnika Antona Berteta. Ob Prešernovem grobu je govoril g. profesor Ivan Kolar:

Pozdravljeni, učenci Cirilovi in Metodovi, ob tem svetem grobu naših pevcev-prerokov in učencikov! Pred novim delom naše skupščine se zbiramo ob Tvojem grobu, veliki naš Prešeren, in ob grobu Tvojega druga Jenka, da si očistimo srca in duše v spominu Tvoje večno lepe pesmi, posvečene tistemu ljubemu, dobremu narodu, ki mu bodi posvečeno tudi naše delo! Bodí poslej, kakor ni bilo doslej! Zakaj zajelo nas je zlo: srca so zakrknila, ljubezni nas je

sram, tiste ljubezni, kakor da smo pozabili klic Tvoje zdravice:

»Mladenči . . .

ljubezni domačije

noben naj Vam ne vsmrti strup!

ker po nas

bode vas

jo srčno branit klical čas!«

Glej, in tisti čas nas je klical že tisočkrat in smo ga zamudili že tisočkrat tisočkrat! V srcu je tema in mraz, kakor da ni krvi v nas, na ustnih pa posmeh, kogar zasačimo, da nosi še v današnjem modernem času v srcu ideal, za katerega sta trpela v nemških ječah prva apostola naše resnične kulture, — ideal, za katerega, Tebi Prešeren, »solze iz domovinske so ljubezni lile,« ko si spletaš Slovencem vence poezije, — ideal, za katerega so trpeli vsi, vsi Tvoji verni in vsi verni Cirilovi in Metodovi. A odkod te »skale viharjev jeznih mrzle domačije«? Prišlo je nad nas. Najboljši so padali in shirali obsojeni, kar je ostalo, je bilo bolno in obupano. Duha je vpijanil obup na begu pred smrtjo in smrti v naročje za plesom naslade. Pastirji pa so črede zapustili. Pri zlatem koritu so kocke metali za sukno našo prelepo. In zemljo so nam zaigrali, razdrli na štiri strani jo neba. V tistih dneh so padali v srca naših ljudi mejniki kot kamni grobov. Kako to, pevec otožni. Mar tudi tega kriv je tuji meč! Ne: To je **drugo poglavje** zgodovine naše in Tvoje domovine, dragi Jenko, — vsemu svetu zdaj pač poznane, a še vedno od nikogar spoštovane. Razkosana je in prodana za Judeževe groše **nekulturne politike**. A nismo prišli tožit grobovom kakor nebogljeni otroci. Prišli smo, da se pripravimo na tretje poglavje, ko bo poveljučana naša zemlja in naš narod v **delu vsakogar izmed nas**. Vaši smo, Cirilovi in Metodovi, Prešernovi in Jenkovi in vaši, znani in neznani junaki, ki ste tiho, skromno živeli in delali za plugom, na prižnici, v učilnici, v delavnici za zmago duha narodove svobode. V naših srcih je volja in je moč, da dosežemo, kar si nam želel že Ti, apostol Prešeren:

»Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo!
Otrok, kar ima Slava,
vsí naj sí v roke sežejo!« —

In tudi to:

»Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
da, koder solnce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan!
Da rojak prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!«

Da bi se zgodilo tako, kakor si želeli! In hvala vsem Vam, utrujenim delavcem v pokojnih grobovih! V hvaležnosti Vam kličemo: Slava!

Zaupni shod.

V gledališki dvorani Narodnega doma se je nato vršilo posvetovanje o velikem narodnoobrambnem smotru Družbe sv. C. in M. Popolno soglasje med vodstvom in podružničnimi zaupniki je porok nadaljnjega uspešnega družbenega razvoja.

Družba sv. C. in M. Nj. Veličanstvu.

Njeno vodstvo je poslalo kralju Aleksandru naslednji brzojavni pozdrav: Udeleženci 40. glavne skupščine Družbe sv. C. in M. v Kranju smatrajo za svojo prvo dolžnost, da se poklonijo Nj. Veličanstvu kot čuvarju našega rodu. — Kraljevo zahvalo je javil maršal dvora: Po nalogu Nj. V. kralja izvolite primiti Njegovo zahvalnost na poslatom pozdravu.

Predsednikov pozdrav in poročilo.

40. redno glavno skupščino Družbe sv. C. in M. je otvoril predsednik g. Aleksander Hudovernik z naslednjim govorom:

Častita skupščina! Velecenjene dame! Velecenjeni gospodje! Pozdravljam vas ob 40. veliki skupščini Ciril Metodove družbe, ki se letos vrši v starodavnem mestu Kranju, ki je vedno visoko držal narodni prapor in ni nikdar omahoval, tudi ne v najhujših časih nemškega pritiska in zatiranja in ki je od nekdanj glede na rodoljubje, narodno požrtvovalnost in zavest vzor vsem slovenskim mestom. Pozdravljam Vas vse, ki ste se danes sešli na našem zborovanju, da Vam položimo račun o našem vseslovenskem obrambnem delovanju, osobito pa mi je čast pozdraviti gospo Slavico Šavnikovo, dolgoletno predsednico tukajšnje ž. podružnice, gospo Šentjurčevo iz Trbovelj, ki prisostvuje vsaki glavni skupščini, gospode: vladnega svetnika Znidaršiča, mestnega župana Cirila Pirca, Janka Sajovica, starosto Sokola in zastopnika Sokolskega saveza, dr. Stanka Sajovica, predsednika Čitalnice, in dr. Vilfana, znanega našega prvoboritelja. Dne 8. avgusta 1895 se je vršila v Vašem mestu 10. glavna skupščina. Čez 34 let smo danes zopet v Vaši sredi. Leta 1886. ustanovljena je naša družba ves čas svojega več nego 40-letnega delovanja vedno stremela za tem, da podpre našo deco v obmejnih in narodno ogroženih krajih pred potujčenjem in vzgoji krepek rod slovenskih značajnikov. Družba je tudi v preteklem letu, zavedajoča se svoje vzvišene naloge,

krepro delovala, v kolikor so jej pripuščala gnotna sredstva. Podružnic smo imeli v minulem letu 82, njihovo število se je torej pomnožilo za 6. Prvenstvo med njimi pristoja šentpeterski ženski podružnici v Ljubljani, ki je prispevala lani Družbi 23.226 Din. Zahvaljujem se tej podružnici, pa tudi vsem drugim podružnicam, ki so delovale na katerikoli način v prosep Družbe, ter jih naprošam, da bi nas tudi v bodoče krepko podpirale. Čim več homo imeli gnotnih sredstev na razpolago, tim večji bo uspeh našega dela.

V minulem letu je umrlo mnogo naših prijateljev in podpornikov, tako dr. Ivan Dimnik, odvetnik v Krškem, večletni odbornik ondotne CM podružnice, ga Zofija Haringova v Črnomlju, bivša večletna predsednica podružnici v Črnomlju, Matko Kante, okrajni šolski nadzornik v p., ustanovitelj podružnice v Sežani, bil je veliko let v nadzorništvu CMD, gđc. Helena Bavdekova, posestnica v Ljubljani, dolgoletna odbornica in tajnica šentpeterske ženske podružnice ter častna članica naše Družbe, katera nam je v svoji oporoki volila 25.000 Din, dr. Anton Schiffrer, zdravnik v Ribnici, nekaj časa predsednik podružnice v Ribnici, ga Ana Hudovernikova, notarjeva soproga v Ljubljani, dolgoletna odbornica mestne ženske podružnice v Ljubljani, Martin Zarnik, nadučitelj v p., večletni predsednik podružnici v Ilirski Bistrici, ga Matilda Grossmanova, odvetnikova soproga v Ljutomeru, večletna predsednica tamošnji ženski podružnici, dr. Karel Grossman, odvetnik v Ljutomeru, Fran Brinar, nadučitelj v p. v Gotovljah pri Žalcu, večletni odbornik podružnice, mag. phar. Jakob Radoslav Hočevar, lekarnar na Vrhniki, odbornik in blagajnik podružnici v Cerkljah, Janko Golob, šolski upravitelj v Šentjerneju, večletni predsednik podružnici, Rudolf Binter, višji davčni upravitelj v Ljubljani, ki je bil nekaj let odbornik moški podružnici v Kamniku, Fran Hmelj, trgovec in posestnik v Radečah pri Zidanem mostu, večletni predsednik podružnice, Fran Vajda, profesor na mornarski akademiji v Dubrovniku, dr. Gregor Žerjav, minister n. r. in bivši narodni poslanec, večletni tajnik naše družbe, dr. Vane Radej, ustanovitelj podružnice na Bregu pri Celju, Pavel Zupet, mesar in gostilničar v Škocjanu, ustanovitelj ondotne podružnice, Janko Knapič, šolski upravitelj v p. na Vidmu ob Savi, Milan Jenčič, tovarnar v Mengšu, bivši odbornik ondotne podružnice ter redni podpornik naše družbe, in Fran Vrečko, šolski ravnatelj v pok. in župan v Slovenjgradcu, večletni predsednik ondotni moški podružnici. Vse te in druge zamrle dobrotnike in podpornike, katerih imena mi niso znana, ohranimo v blagem spominu, Vas pa, častita gospoda, naprošam, da blagovolite vstati s svojih sedežev ter jim zaklicati: Slava!

Častita gospoda! Če ste sledili našim poročilom na zaupnem zborovanju, ste morali priti do prepričanja, da je Družba sv. C. in M. danes bolj potrebna, nego je bila kedaj in vredna vsestranske podpore Vaše. Delovanje naše družbe

je intenzivno in dosledno, naravno je pa take vrste, da se v javnosti in to osobito v časnikih ne moremo baviti ž njim, ker bi s tem dobri stvari več škodovali, nego koristili, in naše nasprotnike opozorili, kako delujemo, da zaprečimo njih nakané. Resno moramo pa razmotrivati — s tem razmotrivanjem pa se morajo pečati tudi naše podružnice in vsi prijatelji obrambnega dela — kako bi mogli zvišati naše redne dohodke. V tem oziru se mora v prvo pomnožiti število naših podružnic, ki naj bodo glavni vir našim rednim dohodkom. Zato mora biti našim rodoljubom prva briga, da ustanovijo v vseh večjih krajih, kjer jih še ni, podružnice. Stvar podružnic pa je, da premišlujejo, kako bi se dali dohodki pomnožiti s prirejanjem veselic, cvetnih dni, kegljanjem na dobitke itd. Ali ni sramota za nas, da štejemo komaj 82 podružnic, dočim jih je imel nemški Schulverein - Südmark minulo leto 1300. To nemško bojno društvo prireja vsako leto majniško in božično zbirko. Majniška zbirka mu je prinesla 102.141 šil., božična zbirka pa 22.906 šil. Majniška zbirka se zbira po vseh avstrijskih šolah. Ali se pa zmenijo naše slovenske šole za našo Družbo, ki v prvi vrsti deluje v prilog slovenskim otrokom? Božična zbirka naj se zbira pri vseh znanih rodoljubih, ki vedo ceniti in uvažujejo obrambno delo. Naši nasprotniki na severu ne mirujejo in so se z vso silo vrgli na našo severno mejo. V bližini naših obmejnih postojank gradijo nova šolska poslopja, kamor skušajo zva-biti našo deco. Vse svoje denarne sile koncentrujejo na našo mejo. Da bi ne zgubili stika z našimi državljani nemške narodnosti, so ustanovili takozvano »jungdeutsche Grenzland-stelle des deutschen Schulvereines Südmark«. V tej deluje većinoma mladi ljudje, većinoma nemški akademiki, ki prepotujejo obmejne kraje in bodrijo svoje rojake v naših krajih. Tako so lansko leto potovali na Kočevsko ter stopili v zvezo s svojimi nemškimi rojaki. O tem seveda ni prišlo ničesar v javnost, tudi slovenski listi niso, kolikor vem, ničesar o tem poročali. Hudo je Nemce zadelo, da so bili pri lanskih občinskih volitvah na Koroškem voljeni iz srede narodnih Slovencev v 19 občinah slovenski, zavedni župani; boli jih, da koroški Slovenci vzdržujejo 40 izobraževalnih društev, ki krepko delujejo. Seveda Nemci v svoji nestrpnosti delajo na Koroškem razliko med »narodnimi zavednimi Slovenci« in takozvanimi »heimatstreue Windische«, kakor da ti ne bi bili eden in isti narod. Da pospešijo germanizacijo v narodno mešanih krajih na Koroškem, so pričeli z naseljevalno akcijo ter naseljujejo v teh krajih nemške prebivalce iz rajha, slično, kakor je svojčas delala »Südmark« v Šentilju. Prav tako skrbijo za naraščaj nemških uradnikov in duhovnikov, ki naj zavzema mesta v narodno ogroženih krajih. Ti Nemci pa še vedno kričijo, da nimajo dovolj sredstev za ugonobitev slovenske iredente na Koroškem. Vse to, kar sem povedal, je le površna slika delovanja nemškega

Schulvereina Südmarke v naših obmejnih krajih. Njih nastopanje zahteva naš najodločnejši odpor. Ali bomo pa kaj dosegli? Bomo nekaj in moramo veliko doseči, ali to je od Vas, častiti skupščinarji, odvisno. Čim bolj boste Družbo podpirali in čim več gmotnih sredstev ji boste dali na razpolago, tem večji bodo naši uspehi. Ne morem pa bolje zaključiti svojega poročila, kakor da navedem besede našega dr. Ivana Tavčarja, katere je izpregovoril na skupščini leta 1920, v Ljubljani: »Kakor danes stvari stoje, mora Družba ne samo obstati, temveč delati mora s podvojeno močjo, okrepiti se mora še bolj, kajti delo, ki jo še čaka, je ogromno in neodložljivo, zato kličem vsem častitim skupščinarjem: Na delo za Družbo sv. C. in M.«

Pozdravi.

Po živahno odobranem govoru predsednikovem so sledili pozdravni nagovori predstojnikov in zastopnikov. Prvi je pozdravil Družbo sreski poglavar g. dr. Žnidarčič in označil njeno delo kot delo za državo iskreno želeč, da bi rastla, cvetela in se razvijala. — Mestni župan g. Ciril Pire se je spominjal prvega družbenega zborovanja v Kranju pred 34 leti. Od takrat se je mnogo izpremenilo. Imamo svojo državo, a čaka nas še mnogo dela, da popravimo škodo raznarodovanja in pomagamo zaslužjenim bratom. Kranj je danes sprejel zborovalce prav tako navdušeno kakor pred 34 leti. Kranj je in ostane stara narodna trdnjava, zvest Družbi sv. C. in M. — Gimnazijski ravnatelj g. Košnik je pozdravil skupščino v imenu profesorskega zbora in gimnazijske mladine, starosta g. Janko Sajovic v imenu JSS, GSŽ in kranjskega Sokola, g. predsednik dr. Stanko Sajovic v imenu najstarejšega narodnega društva Čitalnice in naposled z navdušeno besedo zastopnik C. in M. podružnice za Jesenice, Savo in Javornik g. Bokal. — Profesor g. dr. Dolar je opravičil odsotnost prvega prvomestnika Družbe sv. C. in M. preč. msgr Toma Zupana, ki v kratkem prekorači 90 leto, in prečital njegovo znamenito poslanico, ki se glasi:

Slavno predsedstvo podružnice »Družbe sv. Cirila in Metoda«.

Prisrčno pozdravljeno vodstvo Kranjske podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda ob 40ti veliki skupščini Družbe sv. Cirila in Metoda v Kranju.

Dva v Vašem mestu počivajoča naša velikana se iz zračnih višin ozirata ta dan na Vas — blagrujoča Vas in Vašo vneto za naš narod. Popolnoma me umete, če Vam po svojih prešlih 21 tih velikoskupščinskih predsedovanjih beležim to obžalovanje, da se to leto ne morem udeležiti Vašega slovenski idealnosti posvečenega praznovanja. Sprejmite zato, prosim, ob svojem osebem toliko me častečem povabilu izraze mo-

jega občudovanja temu nad vse požrtvovalnemu delovanju za našo mladino.

IV narodnem češčenju Vam velepoštovanjem vslužni

TOMO ZUPAN.

Okroglo, 11. septembra 1929.

Burno odobran je bil soglasni sklep, da se popoldne pokloni velezaslužnemu gospodu na Okroglem posebna deputacija v imenu velike skupščine.

Tajnikovo poročilo.

Tajnik g. inž. Janko Mačkovšek je poročal:

Slavna skupščina! Iz poročil na zaupnem shodu, ki se je vršil danes pred glavno skupščino, smo videli v žarki luči neznosne razmere za našimi mejami in občutili z drhtečim srcem vse silno trpljenje naših zamejnih rojakov. Ni nam zato treba ponovno ta dejstva v podrobno ugotavljati, marveč konstatiramo v splošnem: Onstran Snežnika uničevanje našega življa, onstran Karavank iste namere, le bolj v hinavščino zavite.

Vse to pada po našem hrbtu, čeprav moramo na drugi strani ugotoviti izredno pripravljenost naše uprave, da n. pr. tudi v šolskem vprašanju postopa prav benevolentno napram manjšinam v naši državi. Saj je znano, da je n. pr. nemško šolstvo v Vojvodini ustvarila šele Jugoslavija. Pa tudi manjšinsko šolstvo v Sloveniji nam nudi zelo interesantno sliko. Dočim je tajnikovo poročilo na lanskoletni glavni skupščini omenjalo, da imajo naši Nemci 35 šol, v katerih se vrši pouk v nemščini, je to število letos (šolsko leto 1928.29) narastlo na 40. Mislim, da je dobro, ako te šole izrecno ugotovimo: Apače deška in dekliška, Stogovci, Lokavec, Št. Ilj, Maribor deška in dekliška, Fikšinci in Kramarovci v Prekmurju, Jesenice na Gorenjskem, Črmošnjice, Laze, Poljane, Smuka, Štale, Podstenice, Dolenja Topla reber, Vrčice, Planina, Borovec, Kočevje, Koč. Reka, Koprivnik, Livold, Mozelj, Nemška Loka, Polom, Stara cerkev, Stari Log in Štalcarji; razen tega je nemška šola v Ljubljani ter povsem nemške šole, na katerih se morajo učiti tudi slovenski otroci, v naslednjih krajih na Kočevskem: Gotenica, Grčarice, Onek, Ovčjak, Reichenau, Spodnji Log, Stari breg, Svetli potok in Verdreng. Vidimo tedaj, da je tako severna meja povsod, kjer je kaj pravili Nemcev oskrbljena z nemškim poukom, posebno pa še kočevski otok. Od 10 povsem nemških šol ima le ona v Spodnjem Logu nad 40 učencev, nikjer pa ni nad 40 Nemcev na eni izmed omenjenih šol, kar nam kaže naslednja razpredelnica:

Nemška šola v	Število Nemcev	Število Slovencev	Skupaj
Gotenici	33	2	35
Grčarice	30	8	38
Onek	32	—	32
Ovčjak	9	3	12
Reichenau	16	—	16
Sp. Log	38	3	41
Stari breg	31	2	33
Svetli potok	19	2	21
Verdreng	20	8	28
Ljubljana	39	—	39
Skupaj	267	28	295

Povprečno ne pride torej na eno gornjih nemških šol niti polnih 30 učencev, od katerih je pa zopet 10% Slovencev.

Zanimivo je nadalje dejstvo, da se je na nemških šolah pomnožilo tudi število učiteljev Nemcev in sicer od 20 lanskega leta na 21 v šolskem letu 1928-29. To je potrebno poudariti posebno še radi tega, ker vidimo onstran Snežnika zadnje slovenske učitelje na poti v notranjost Italije in ko koroški mogotci nočejo sprejeti več nobenega slovenskega učitelja v službovanje ter je edini učitelj Slovenec na Koroškem zaposlen še vedno na povsem nemškem ozemlju.

V Prekmurju imamo nadalje še 16 osnovnih šol, kjer se madžarski otroci lahko poučujejo v madžarščini.

V organizaciji Družbe lahko zaznamujemo ponoven porast delujočih podružnic; dočim je bilo l. 1926. njih število še 72, so se naslednje leto dvignile na 76, leta 1928. pa na 82; od teh jih odpade na bivšo Štajersko 43, ki so prispevale 35% vseh podružničnih prispevkov; na nekdanjo Kranjsko odpade 39 podružnic, ki so prispevale ostalih 65% podružničnih prispevkov, od slednjih deluje 8 podružnic v Ljubljani, ki so same dale 43% podružničnih prispevkov. Napram časom pred vojno pa smo vendar precej zaostali. Glavna družba ne more več publicirati vidnih smotrov, kot je to bilo možno svojčas.

Ciril Metodova družba je bila dobro organizirana. Organizacija ima svojo tradicijo, po večini že preizkušene veterane. Vendar pa bi naj podružnice vršile nekatere posebne naloge. Premalo je namreč samo nabiranje za neke oddaljene smotre; vsaka podružnica imej po predlogu g. dr. A. Dolarja poleg splošne naloge, kakor jo imajo druge podružnice, še svojo lastno nalogo, ki si jo v dogovoru z vodstvom sama izbere, bodisi izvršitev kakih krajevnih potreb ali kjer za to ni nujnosti, pa si izbere kak obmejni kraj v svoje posebno varstvo. V ta namen bi se smel po določenem ključu porabiti del nabranih dohodkov, po priliki prejme celo od centrale po-

sebne prispevke. Tako bi zanimanje oživelo, člani vidijo smoter pred seboj, vzdržujejo živahne stike s svojimi varovanci. Ta princip delitve dela so izvajali Nemci. Glavna družba le želi, da bi si v tem pogledu podružnice izbrale v dogovoru z vodstvom svoja specialna področja.

Z veseljem lahko povdarim, da je glavna Družba v preteklem poslovnem letu svojo skrb razširila v več pravic, s tem pa je seveda prevzela tudi precejšnje nove obveze. Izpolnjevala jih bo lahko le, če jo bodo podružnice podprle gmotno in moralno. V programu ima glavna Družba še vse polno važnih in koristnih ukrepov, ki čakajo uresničenja in že se pojavljajo nove nujne zahteve; to pot pri naših izseljencih v zapadni Evropi; naše nove kolonije v Belgiji, Franciji in Holandiji potrebujejo nujnega kulturnega stika s svojo domovino in tudi zasilne šole in potovalni učitelji bodo potrebni, da ne ostanejo navezani edinole na sebe ti naši emigranti. Da se tako bližnjim, kot daljnim našim rojakom vsaj malo olajša njih gorje, moramo naše delo še bolj podkrepiti. (Splošno pritrjevanje.)

Blagajnikovo poročilo.

Blagajnik g. dr. Janko Kersnik je podal naslednje poročilo:

Slavna skupščina! Denarni uspeh leta 1928. še vedno ni zadovoljiv, dasi je ugodnejši od predlanskega. **Dohodki** so znašali leta 1928. Din 894.091.23, leta 1927. pa Din 864.543.53; presežek izkazuje Din 29.547.70. Ker so bili v preteklem letu izredni prejemki na volilih in pri raznih skladih malenkostni ter smo povsem izgubili prej redne, znatne dohodke od družbenih vžigalic, moramo vsekakor ugotoviti pri splošnem pregledu vsaj delni napredek. Delavnih podružnic je bilo leta 1928. šest več kot v prejšnjem letu, t. j. 82. Te so nabrale članarine, podpor, pri veselicalah i. dr. Din 168.922.36, po nabiralnikih Din 4.623.40, za obrambni sklad Din 3.000, za Andr. Senekoviča sklad Din 135.—, skupaj Din 176.680.76. Leta 1927. so podružnice oddale le Din 147.932.02 in s tem napredovale za Din 28.748.74.

Ako upoštevamo, da je v zadnjem predvojnem letu 1913. nabralo na sedanjem našem državnem ozemlju 171 delavnih podružnic 40.460 zlatih kron, vidimo, da nismo dosegli niti polovice predvojnega uspeha niti v številu podružnic, niti v valorizirani nabrani vsoti. Vsem prednjači zopet šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani z zneskom Din 23.826.45. Sledi ji mestna ženska podružnica v Ljubljani po Din 17.043.10. Med drugimi so poslale družbeni blagajni: šentpeterska m. podružnica v Ljubljani Din 11.007.20, šentjakobsko trnovska

m. podružnica v Ljubljani Din 9.346.30, Sava, Javornik, Koroška Bela Din 9.022.36, Ptuj, m. Din 8.000.—, Ptuj, ž. Din 8.000.—, Šiška, ž. Din 5.721.30, šentjakobsko trnovska ž. v Ljubljani Din 5.055.25, Novo mesto, ž. Din 4.767.—. Pa tudi mnogo manjših podružnic se je odzvalo častno. Vsem delujočim podružnicam izrekamo toplo priznanje in zahvalo. Speče, zlasti one v Gorenjskem kotu pa ponovno dramimo in pozivamo na delovanje.

Nabiralniki so nabrali Družbi Din 5125.65, t. j. Din 2887.40 več kot prejšnje leto. Razpečavanje družbenega blaga se je leta 1928. začelo razveseljivo razvijati. Za razglednice smo prejeli leta 1928. Din 38.339.21, leta 1927. Din 12.058.80, napredovali smo za Din 26.280.41. Narodni kolek je naklonil Din 1087.40, t. j. Din 198.20 več kot leta 1927. Računskih listkov se je razpečalo za Din 1310.—, t. j. Din 239.50 več. Družba je prejela za koledar leta 1928. Din 45.532.—, leta 1927. Din 34.870.90, prirastek za Din 10.661.10 je hvalevreden. Navedeni napredki so tudi v večji meri uspeh delovanja posameznih agilnih podružnic.

Izdatki leta 1928. so dosegli Din 930.358.54 proti onim leta 1927. po Din 886.363.41 in so se zvišali za Din 43.995.13. Za osnovne šole in otroške vrtce se je izdalo Din 609.180.82, t. j. za Din 14.056.18 manj kot prejšnje leto. Podpore obmejnim šolam za učila, šolske in mladinske knjige, božičnice so znašale Din 72.091.91 v primeri z letom 1927. po Din 46.416.30 in so ti stroški narastli za Din 25.675.61. Ti zneski so bili največ razdani šolskim otrokom ob naši štajerski meji in v Prekmurju. Nujno potrebne bi bile pač še neprimerno višje vsote. Toda družbeno vodstvo mora štediti, s težkim srcem sme upoštevati le najnujnejše potrebe, da vzdrži družbeno premoženje kolikor možno neokrnjeno. Med stroški še povdarjamo prispevek za važni manjšinski institut Din 14.400.— in izdatke za vzdrževanje družbenih hiš po Din 18.300.67. **Čista imovina** je znašala ob koncu l. 1928. Din 1.266.211.14 proti stanju ob koncu l. 1927. po Din 1.278.611.34. Zmanjšala se je za Din 12.400.20. **Pokojninski sklad** se je v preteklem letu pomnožil za Din 15.118.67 ter se s tem dvignil na Din 249.775.51. **Celokupna imovina**, t. j. čista imovina in pokojninski sklad, izkazuje 31. decembra 1928. Din 1.515.986.65 ter se je zvišala v minulem poslovnem letu za Din 2.718.47. Predsednikovo in tajnikovo poročilo podkrepljujeta z značilnimi dejstvi pomen in nujno potrebo naše Družbe. V blagajnikovem poročilu nanizane številke pa žal podčrtavajo razen redkih, častnih izjem, nerazumljivo indolenco odrešenega dela našega naroda. Ako ne pomoremo odrešenci z zadostnimi sredstvi zaslužjeni deci, je zapisana dobra tretjina vseh Slovencev neizogibni nacionalni smrti. Zato: delajmo, darujmo, žrtvujmo izdatno za našo edino slovensko obrambno šolsko družbo, dokler ni prepozno. (Odobranje).

Poročilo nadzorstva.

V imenu nadzorstva je poročal g. dr. Vladimir Ravnihar, da je našel denarno poslovanje v vzornem redu. Na njegov predlog je prejel družbeni odbor od velike skupščine absolutorij in pisarna pohvalo za izvrstno knjigovodstvo.

Proračun.

Proračun za leto 1930. obsega naslednje točke v približnih vsotah: za osnovne šole in otroške vrtce 800.000 Din, za družbena posestva 40.000 Din, za manjšinski institut 14.400 Din, podpore šolam za knjige, učila, božičnice in dr. 120.000 Din, za pokojninski sklad 60.000 Din, razni stroški 160.000 Din, skupaj 1.194.400 Din. Proračun je bil soglasno odobren.

Volitve.

Triletna doba je potekla naslednjim vodstvenim članom gg.: Aleksandru Hudoverniku, Franu Jamšku, Avgustu Ludviku in Viktorju Rohrmannu. Namesto odstopivšega g. Fr. Jamška je bil izvoljen soglasno sreski šolski nadzornik g. Ivan Tomažič. Mesto pok. Mateja Kanteta je zavzel v nadzorništvu g. Fr. Jamšek. Ostali gospodje vodstveni, nadzorništveni in razsodništveni člani so bili soglasno iznova brez vsake debate potrjeni.

Slučajnosti.

G. profesor dr. Simon Dolar je stavil predlog za ustanovitev »Narodnega sveta«: Imamo poleg Družbe sv. C. in M. še obrambna društva: Jugoslovensko Matico, ki pri nas igra podobno vlogo kot pri Nemcih Südmarka, potem Gosposvetški Zvon, ki svoje delo po nesrečnem plebiscitu (10. IX. 1919) na Koroško osredotočuje, Jadransko stražo, ki nam hoče naše morje ohraniti, Slovensko stražo, društvo, o katerega delovanju pa je malo slišati. So to organizmi, ki žive vsak zase brez skupnih smotrov. In to ni dobro. Manjka neka vez med temi obrambnimi društvi, manjka klej, da bi se ta društva medsebojno podpirala, ne pa ovirala, manjka regulator, ki bi njih delo vzporedil v eno skupno smer po geslu: gremo ločeno, udarimo pa skupno. Ugodna je atmosfera za ustanovitev Narodnega sveta, ker vlada po Sloveniji in državi po uvidevnosti našega kralja politično zatišje. Tehnično izvedbo tega prepotrebneega Narodnega sveta prepustim osnovalnemu odboru, ki bi naj se faktično iz vrst naših delegatov in skupščinarjev zbral. Naš Narodni svet bi moral tudi iskati stike z društvom o narodnih manjšinah, morda celo z Društvom narodov. Predlog se je vzel na znanje in se bo ob.

ravnal v prihodnji vodstveni seji. G. predsednik je prečital nato brzojavne pozdrave Jugoslovenske Matice, poverjeništvu UJU, podružnice v Brežicah, gg. dr. Juro Hrašovca, Ivana Prekorška in kapetana I. Delaka ter pismi prosvetnega šefa g. dr. Lončarja in župnika I. Vrhovnika. Nato je zaključil v najlepši harmoniji izvršeno zborovanje.

Darovi.

Veliki skupščini so došli naslednji darovi: I. Za msgr. Toma Zupana sklad m. in ž. podružnica v Kranju 3000 Din, ki jih je izročil g. dr. Simon Dolar, 780 Din, zbirka ge. Ane Podkrajškove istotam, in 220 Din, dodatek dr. Simona Dolarja, skupaj 400 Din; m. in ž. podružnica v Kranju od cvetnega dne 15. IX. 1929 787 Din; Primorka 200 Din, I. Vrhovnik 100 Din, skupaj 5087 Din.

Med skupnim obedom v telovadnici Narodnega doma je po napitnicah g. predsednika, mestnega župana g. Pirca in družbenega blagajnika g. dr. Kersnika vstal g. dr. Simon Dolar in izročil prvi donesek 3000 Din kot temeljno vsoto za sklad msgr. Toma Zupana, prvega prvomestnika Družbe sv. C. in M. in njenega častnega člana, v kratkem 90-letnika.

Na Okroglem.

Po banketu je odhitela izbrana družba čestilcev msgr. Toma Zupana na bližnje Okroglo poklonit se častitemu prvemu prvomestniku, med njimi predsednik g. Hudovernik, dvorna dama ga dr. Tavčarjeva, tajnik g. inž. Mačkovšek, blagajnik g. dr. Kersnik in profesor g. dr. Simon Dolar. Vzhičeno je sprejel jubilar čestitke in krasen šopek rožmarina in nageljnov s svilenim trobojnim trakom, ki mu ga je izročila imenovana gospa. Sredi svojih čestilcev se je dal v parku slikati. Z radostnimi vtisi in z zavestjo, da so našli ljubljene, nega monsignora zdravega in čilega, so zapustili izletniki Okroglo.

Zahvala.

Vodstvo Družbe sv. C. in M. v Ljubljani se o priliki završitve nad vse pričakovane lepo uspele 40. velike skupščine v Kranju kar najiskreneje zahvaljuje ondotnima C. M. podružnicama za ves trud in brezprimerno požrtvovalnost, ki sta jo skazali za to slavlje. Prav posebno pa se zahvaljujemo g. profesorju dr. Simonu Dolarju, predsedniku m. podružnice, ki je bil duša vsej prireditvi, zahvala mu tudi za prelepi in globoko pomembni pozdravni govor. Pristrčno se zahvaljujemo mestnemu županu g. Cirilu Pircu, vsem častitim narodnim damam, Sokolu, Kolu jugoslovenskih sester, Gasil-

nemu društvu, Narodni čitalnici, Skavtom, direktorju gimnazije g. Ivanu Košniku, gimnazijcem ter g. Stanislavu Završniku in njegovemu orkestru. Iskreno se nadalje zahvaljujemo g. profesorju Ivanu Kolarju za njegov prelesten govor na pokopališču, dalje topla zahvala gospe glavarijevi soprogi Miri Žnidarčičevi in vsem p. n. odbornicam ž. podružnice ter vrlim gospodičnam, ki so sodelovale pri cvetnem dnevu in skupnem obedu.

Iskrena zahvala vsem, ki so na ta ali oni način pripomogli, da se je 40. velika skupščina tako veličastno zvršila. Hvala in slava zavednemu prebivalstvu mesta Kranja za nepričakovano pozornost!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

O msgr Toma Zupana skladu

je došel vodstvu Družbe sv. C. in M. naslednji dopis:

Slavno vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda«

v Ljubljani.

Glasom Vašega c. dopisa 2. t. m., št. 683 je kranjska ženska in moška podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda 15. septembra t. l. prilikom todnevne 40. velike skupščine v Kranju Vaši vodstveni blagajni izročila Din 4000 kot sklad namenjen rešitvi slovenske mladine

Skladi povzemajo imena. Tako so tudi to pot domoljubkinje in domoljubi mislili na enega izmed narodovih delalcev — pristržno se jim zahvaljujem!

Revni šolski mladini se bodo iz tega sklada po Vaših besedah darovale šolske knjige — naša šolska mladina ob jezikovnih mejah se bo pa z njegovo pomočjo v božični dobi posedala krog miz, obloženih s svetovečernimi poprtniki

Pro Vašo mu darovano slovnico si ohrani skrbni otrok za vse življenje: da ob njeni pomoči ne pozabi sklanj in spregatev, brez kojih mu nikoli ni pravičnega jezika. — Jaz imam svojo takratno knjižico še v rokah

Vaše nameravano pogostovanje se mladninemu spominju vcepi za vse življenje: bodi si slučajno kedo njih tudi iz premožnejše hiše; bodi si potomec reve, ki je moža ter očeta darovala molohu divjaške vsesvetovne vojne. Obema: gmotno srečnejemu v zadoščenje; revežu v podkrepljenje!

Mali si do konca dni ohranijo imena teh, ki so jim postali stariši više vrste: in to ste Vi! — Po naročilu svojega nenavadnega deda se slednji dan spominjam knezškofa Wolfa,

ki se je sv. Miklavža dan 1850 tega leta v rodbinski zadevi svojevoljno odločil za prvošolčeka — mene

Zato Vam — ki prijazno želite po gornjem pismu moje misli — v vsej zahvalnosti in iz srca čestitujoč prikladam: da bodo 20. oktobra t. l. osnovale ljubljanske podružnice nabirke v prid imenovanemu skladu ter je bodo posnemale tudi ostale podružnice po slovenskem ozemlju

Vas pa bo, častite članice in člani družbenega vodstva — Vas bo prav radi takih vsmiljenosti blagrovala slovenska mladina, ko Vas več ne bo —

(V domovinski ljubavi se Vam ob Vašem delovanju — ki je népoplačljivo — klanjam ter bivam

Okroglo, nedeljo 6. oktobra 1929 —

Vam vslužni

Tomo Zupan

Družbeno blago:

**Kolinska tovarna, kavine primesi.
Fr. Kollmann, cilindri za svetiljke.
Tvrдка Perdan, čaj.**

V družbeni pisarni

Beethovnova ulica 2 v Ljubljani
se dobivajo:

razglednice (1 Din) — kolki (po 10 p), računski listki (po 25 p), knjižici »Slava Podlimbarskemu!« (po 3 Din) in »Kraljevič Marko« l. 1930 (po 6 Din).]

Priporočajte in kupujte!

Bilanca

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za leto 1928.

Prejemki.

Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1927. l. . . . 29.720 Din 85 p

Dohodki leta 1928.

1. Podružnice i. s. članarine, pokroviteljnine, darovi, veselice i. t. d.	168.922	Din 36 p
2. Podpore občin, denarnih zavodov	7.887	„ 50 „
3. Darovi Amerikancev	1.187	„ — „
4. Razni darovi	226.856	„ 41 „
5. Družbeni nabiralniki	5.125	„ 65 „
6. Zbirke časnikov	400	„ — „
7. Družbena kava.	500	„ — „
8. Družbeni cilindri za sve- tiljke	2.000	„ — „
9. Družbeni čaj	1.000	„ — „
10. Narodni kolek	1.087	„ 40 „
11. Družbene razglednice	38.339	„ 21 „
12. Družbeni rač. listki.	1.310	„ — „
13. Družbene knjige.	168	„ 75 „
14. Družbeni koledar.	45.532	„ — „
15. Obresti od nalož. denarja	33.370	„ 61 „
16. Družbena posestva	23.769	„ 84 „
17. Družb. koledarček „Kra- ljevič Marko“	3.663	„ 50 „
18. Obrambni sklad	3.400	„ — „
19. Ivana Vrhovnika sklad	100	„ — „
20. Andr. Senekoviča sklad	135	„ — „
21. Vinjeni predujmi	2.082	„ — „
22. Vrnjena posojila	7.000	„ — „
Odnos	573.837	Din 23 p

Odnos 29.720 Din 85 p

	Prenos . . .	29.720 Din 85 p
	Prenos . . .	573.837 Din 23 p
23.	Volila	750 „ — „
24.	Razni prejemki	<u>319.504 „ — „</u>
	Dohodki znašajo torej leta 1928 skupaj . .	894.091 „ 23 „
	Prehodni prejemki	63.033 „ 77 „
	Dvignjeni zneski i. s.	
	a) iz družbene glavnice	4.350 Din — p
	b) iz Karol Kotnikovega sklada	10 „ — „
	c) iz dr. Josip Georgovega sklada	50.000 „ — „
	d) iz pokojn. sklada	<u>12.900 „ — „</u>
		67.260 „ — „
	Skupaj . . .	1,054.105 Din 85 p

Izdatki.

1.	Za ljudske šole in otroške vrte . . .	609.180 Din 82 p
2.	Družbena posestva	18.300 „ 67 „
3.	Manjšinski institut	14.400 „ — „
4.	Podpore revnim šolam za šolske in mladinske knjige, učila itd.	72.091 „ 91 „
5.	Vrnjena posojila	1.401 „ 72 „
6.	Obresti od posojil	10.225 „ 73 „
7.	Družbeni koledar	33.037 „ — „
8.	Narodni kolek	1.023 „ — „
9.	Družbene razglednice	22 159 „ — „
10.	Pokojninski sklad i. s.	
	a) Prispevek družbe	12.900 Din — p
	b) Izplačana pokojnina	<u>12.900 „ — „</u> 25.800 „ — „
11.	Družbena pisarna i. s.	
	a) Plače uradnikom	48.767 Din — p
	b) Plača strežnici, najem- nina, kurjava in raz- svetljava	7.332 „ 50 „
	c) Potni stroški raznim funkcionarjem	<u>4.597 „ — „</u>
	Odnos	60.696 Din 50 p
		<u>807.619 Din 85 p</u>

	Prenos . . .	807.619 Din 85 p
	Prenos . . .	60 696 Din 50 p
c) Tiskovine, poštnina		
in drugo	<u>4.143 „ — „</u>	64.839 „ 50 „
12. Koledarček „Kraljevič Marko“.		18.880 „ — „
13. Brezobrestna posojila		2.500 „ — „
14. Razni stroški		<u>36.519 „ 19 „</u>
Izdatki znašajo torej leta 1928 skupaj		930.358 Din 54 p
Prehodni stroški		63.033 „ 77 „
Plodonosno naloženi zneski i. s.		
a) na glavnico	4.350 Din — p	
b) na obrambni sklad	3.400 „ — „	
c) na Ivana Vrhovnika		
sklad	100 „ — „	
d) na Andr. Senekoviča		
sklad	<u>135 „ — „</u>	7.985 „ — „
Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1928 leta		52.728 „ 54 „
Skupaj . . .		<u>1,054.105 Din 85 p</u>

— . . . —

Račun družbene glavnice.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	110.092 Din 32 p
Prirastek leta 1928	<u>5.600 „ 83 „</u>
Skupaj . . .	115.693 Din 15 p
Odpadek leta 1928	<u>4.350 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	111.343 Din 15 p

— . . . —

Račun pokojninskega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	234.656 Din 84 p
Prirastek leta 1928	<u>28.018 „ 67 „</u>
Skupaj . . .	262.675 Din 51 p
Odpadek leta 1928	<u>12.900 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	249.775 Din 51 p

— . . . —

Račun obrambnega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	165 090 Din 28 p
Prirastek leta 1928	<u>11.571 „ 31 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	176.661 Din 59 p

Račun dr. Ivana Tavčarja sklada.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	68.760 Din 27 p
Prirastek leta 1928	<u>4.813 „ 20 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	73.573 Din 47 p

Zapuščinski sklad Karola Kotnika.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	10 Din — p
Odpadek leta 1928	<u>10 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	— Din — p

Zapuščinski sklad Viljema Polaka.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	50.616 Din 24 p
Prirastek leta 1928	<u>— „ 02 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	50.616 Din 26 p

Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	264.111 Din 94 p
Prirastek leta 1928	<u>2.757 „ 50 „</u>
Skupaj	266.869 Din 44 p
Odpadek leta 1928	<u>52.175 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	214.694 Din 44 p

Račun Ivana Vrhovnika sklada.

Stanje dne 31. grudna 1927 l.	49.770 Din — p
Prirastek leta 1928	<u>3.580 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	53.350 Din — p

Račun Andreja Senekoviča sklada.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	11.082 Din 85 p
Prirastek leta 1928	<u>915 „ 46 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928 l.	11.998 Din 31 p

Račun brezobrestnega posojila.

Stanje dne 31. grudna 1927. l.	19.150 Din — p
Prirastek leta 1928	<u>2.500 „ — „</u>
Skupaj	21.650 Din — p
Odpadek leta 1928	<u>7.000 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1928. l.	14.650 Din — p

Proračun

Družbe sv. Cirila in Metoda
za leto 1930

znaša 1,194.400 Din.

Rodoljubi,

na delo, da se doseže
gorenja svota!

Družbena imovina

dne 31. grudna 1928. l.

A. Aktivna imovina.

I. Posestva.

a) Posestvo v Trstu . . .	300.000	Din	—	p
b) Posestvo v Velikovcu .	25.000	„	—	„
c) Posestvo v Velikovcu .	5.000	„	—	„
d) Posestvo na Savi . . .	50.000	„	—	„
e) Posestvo v Studencih .	30.000	„	—	„
e) Posestvo pri Sv. Mariji Magdaleni v Trstu . . .	10.000	„	—	„
f) Posestvo v Škednju, Trst	10.000	„	—	„
g) Posestvo v Rožnem dolu pri Črnomlju	2.500	„	—	„
h) Posestvo v Ljubljani . .	200.000	„	—	„
i) Posestvo v Ljubljani . .	200	„	—	„
j) Posestvo v Ljubljani . .	30.000	„	—	„
Skupaj . . .	662.700	Din	—	p
II. Šolski inventar in učila	1.872	„	—	„
III. Inventar družbene pisarne	780	„	—	„
IV. Zaloga družbenih knjig	347	„	60	„
V. Terjatve (gotove)	16.725	„	18	„
VI. Brezobrestna posojila	14.650	„	—	„
VII. Družbena glavnica.				
a) Vložna knjiž. posojilnice v Mariboru, št. 2386 pr.	50	Din	—	p
b) Vložna knjiž. posojilnice v Mariboru, št. 10.492 pr.	25	„	—	„
c) Delnica ljubljanske kred. banke, št. 1422 pr. . .	150	„	—	„
d) Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	5.232	„	50	„
Odnos . . .	5.457	Din	50	p
Odnos . . .	697.074	Din	78	p

	Prenos . . .	697.074 Din 78 p
	Prenos . . .	5.457 Din 50 p
d)	Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	6.250 „ — „
e)	Zadružna knjižica posojilnice in hranilnice v Trstu, št. 6022 pr. . . .	15 „ — „
f)	Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, št. 30.890 pr.	19.120 „ 65 „
g)	Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru, št. 18.817 pr.	61.250 „ — „
h)	5% obveznica avstrijske republike, ddo. Wien 15. 7. 1926 serija 1216 št. 0.003 pr 100 funtov angleških po kurzu . .	19.250 „ — „
i)	3 kom. ogrskih Josziv srečk à 4 K	— „ — „
j)	VI. avstr. vojno posojilo	— „ — „
k)	2 kom. 4½ % zastavnih listin občinske hranilnice v Gradcu à 10.000 K — skupaj 20.000 Ka . . .	— „ — „
	<u>Skupaj . . .</u>	<u>111.343 Din 15 p</u>

VIII. Pokojninski sklad.

a)	Vink. 4 % avstr. kronska renta pr.	5.425 Din — p
b)	Vink. 4·20/0 avstr. srebrna renta pr.	11.250 „ — „
c)	Vink. 4·20/0 avstr. papirna renta pr.	2.000 „ — „
d)	Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, šte. 19.842 pr.	231.100 „ 51 „
	Odnos . . .	249.775 Din 51 p
	<u>Odnos . . .</u>	<u>808.417 Din 93 p</u>

	Prenos . . .	808.417 Din 93 p
	Prenos . . .	249.775 Din 51 p
d)	Vink. III. avstr. vojno posojilo za 20.000 K . .	— " — "
e)	Vink. IV. avstr. vojno posojilo za 5.000 K . .	— " — "
f)	Vink. V. avstr. vojno posojilo za 4.000 K . .	— " — "
	<u>Skupaj . . .</u>	<u>249.775 Din 51 p</u>
IX. Ciril-Methodov obrambni sklad.		
a)	Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani št. 120	127.839 Din 16 p
b)	Vložna knjižica Ljudske posoj. v Gorici št. 4105 pr.	500 " — "
c)	Vlož. knjižica posojilnice v Celju št. 16.098 pr. .	350 " — "
č)	Vlož. knjižica Jadransko-Podunavske banke, popodruž. v Kranju, št. 1710	150 " — "
d)	Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru št. 10579 pr.	250 " — "
e)	Vložna knjižica zadruge Lastni dom, Celje, št. 859 pr.	250 " — "
f)	7 ^o /o državno posojilo . .	5.600 " — "
g)	Intab. terjatev pri Mestni občini ljubljanski . . .	41.722 " 43 "
	<u>Skupaj . . .</u>	<u>176.661 Din 59 p</u>
X. Zapuščinski sklad Viljema Polaka.		
a)	Vložna knjiž. ljubljanske mestne hran. št. 958 pr.	26.500 Din — p
b)	Vložna knjižica posojilnice v Radovljici, št. 6221 pr.	2.125 " 76 "
c)	Vložna knjižica Kmetске pos. v Ljubljani št. 9146 pr.	2.273 " 50 "
	<u>Odnos . . .</u>	<u>30.899 Din 26 p</u>
	<u>Odnos . . .</u>	<u>1,234.855 Din 03 p</u>

	Prenos . . .	1,234.855 Din 03 p
	Prenos . . .	30.899 Din 26 p
c)	Vlož. knjižica Kmet. pos. v Ljubljani št. 35.217 pr.	11.854 „ — „
d)	1 kom. 4 ^{1/2} / ₀ obveznice bosensko-herceg. železn. posojila (izžrebana) v no- minalni vrednosti	500 „ — „
e)	1 turška srečka št. 385.276 pr. 100 frankov po prvotni kronski vrednosti 382 K	95 „ 50 „
f)	Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski	7.267 „ 50 „
g)	2 zadolžnici priv. avstr. zavoda za zemljiški kredit à 200 K nom. vrednosti, skupaj 400 K	— „ — „
h)	2 zadolžnici posojila za regulovanje Tise à 200 K nom. vrednosti, skupaj 400 K	— „ — „
i)	1/3 vrednosti od 2 kre- ditnih srečk v nom. vred- nosti 400 K — 133.33 .	— „ — „
	Skupaj . . .	50.616 Din 26 p

XI. Dr. Ivana Tavčarja sklad.

Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, št. 539 pr.	73.573 Din 47 p
--	-----------------

XII. Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.

a) 144 kom. delnic Ljublj. kreditne banke po 150 Din v nom. vrednosti sku- paj	21.600 Din — p
Odnos . . .	21.600 Din — p
Odnos . . .	1,359.044 Din 76 p

	Prenos . . .	1,359.044	Din	76	p
	Prenos . . .	21.600	Din	—	p
b)	Vložna knjižica Kmetijske posojilnice v Ljubljani št. 28.625	155.319	„	24	„
c)	Vlož. knjižica posojilnice v Celju, št. 20.621 pr. .	35.000	„	—	„
c)	Dragocenosti v vrednosti	<u>2.775</u>	„	—	„
	Skupaj . . .	214.694	Din	24	p

XIII. Ivana Vrhovnika sklad.

Vlož. knjižica Ljubljanske
kreditne banke, št. 714 53.350 Din — p

XIV. Andreja Senekoviča sklad.

Vlož. knjižica Kmetijske
posojilnice v Ljubljani,
št. 35.251 pr. 11.998 Din 31 p

XV. Blagajniški ostanek 52.728 „ 54 „

Skupaj . . . 1,691.815 Din 85 p

Opozarjamo

na božične in velikonočne
razglednice

Družbe sv. Cirila in Metoda!

B. Pasivna imovina.

1. Posojila in dolgovi pri denarnih zavodih . . .	172.120 Din 82 p
2. Razni neporavnani računi	3.708 „ 38 „
3. Pokojninski sklad	249.775 „ 51 „
Skupaj	<u>425.604 Din 71 p</u>

C.

Ako od aktivne imovine	1,691.815 Din 85 p
odštejemo pasivno imovino	<u>425.604 „ 71 „</u>
dobimo čisto imovino dne 31. grudna 1928. l.	1,266.211 Din 14 p
Ako primerjamo čisto imovino z dne 31. grudna	
1927. l.	1,278.611 „ 34 „
s čisto imovino z dne 31. grudna 1928. l. . .	<u>1,266.211 „ 14 „</u>
vidimo, da se je čista imovina v letu 1928	
zmanjšala za	<u>12.400 Din 20 p</u>

Družba je imela dne 31. grudna 1927.

a) lastne imovine	1,278.611 Din 34 p
b) imovine za pokojninski	
sklad	<u>234.656 „ 84 „</u>

Skupaj 1,513.268 Din 18 p

Dne 31. grudna 1928.

a) lastne imovine	1,266.211 Din 14 p
b) imovine za pokojninski	
sklad	<u>249.775 „ 51 „</u>

Skupaj 1,515.986 „ 65 „

Skupna imovina (t. j. lastna imovina
in imovina za pokojninski sklad)

se je pomnožila v letu 1928 za . . . 2.718 Din 47 p

Vodstvo:

Aleksander Hudovernik l. r.,
predsednik.

Dr. Janko Kersnik l. r.,
blagajnik.

Za nadzorstvo:

Dr. Vladimir Ravnihar l. r.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

pokrovitelji:

A.

ki so izza dne 30. sept. 1928. do 30. sept. 1929. po § 4. družb. pravil plačali po 100 Din.

1066. Janko Klun, trgovec, Slovenjgradec; 1067. † Fran Vrečko, šol. ravn. v p. in župan, Slovenjgradec; 1068. Olga Potočnikova, Ljubljana; 1069. Vida Rušova, sopr. ravn. zav. družbe, Ljubljana; 1070—1079. Ivan Arh, sekc. šef v p., Praga; 1080—1094. Moška C. in M. podružnica v Ptuju v počaščenje spomina pok. ge Ane Hudovernikove; 1095—2009. Ženska C. in M. podružnica v Ptuju v isti namen; 2010. Dr. Pavel Strmšek, gimn. profesor, Maribor, v počaščenje spomina pok. prof. g. M. Suhača iz Celja; 2011. Josipina Blumauerjeva, Ljubljana.

B.

ki so plačali izza dne 30. sept. 1928. do 30. sept. 1929. za C. in M. obrambni sklad po 100 Din.

240—2428. Ženska šentpeterska C. in M. podružnica v Ljubljani v spomin pok. gdč. Helene Bavdekove; 2329—2443. Moška šentpeterska C. in M. podružnica v Ljubljani v proslavo godu postajenačelnika g. Avgusta Ludvika.

Rodoljubi,

ne pozabite

obrambnih skladov

Družbe sv. Cirila in Metoda!

Doneski podružnic leta 1928.

Tč. št.	Ime podružnice	Članarina, pokrovitelj, mine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
1.	Ljubljana: šentpeterska ženska . . .	22.726	45	—	—	—	—	—	—	23.226	45
2.	Ljubljana: mestna ž.	17.043	10	—	—	500	—	—	—	17.043	10
3.	Ljubljana: šentpeterska moška . . .	6.075	—	2.432	20	.500	—	—	—	11.007	20
4.	Ljubljana: šentjakob.-irnovska m. . .	8.826	—	520	30	—	—	—	—	9.346	30
5.	Sava, Javornik in Koroska Bela . . .	9.022	36	—	—	—	—	—	—	9.022	36
6.	Ptuj: m.	8.000	—	—	—	—	—	—	—	8.000	—
7.	Ptuj: ž.	8.000	—	—	—	—	—	—	—	8.000	—
8.	Ljubljana: Šiška, ž.	5.698	30	23	—	—	—	—	—	5.721	30
9.	Ljubljana: šentjakob.-irnovska ž. . .	4.940	—	115	25	—	—	—	—	5.055	25
10.	Novo mesto: ž.	4.767	—	—	—	—	—	—	—	4.767	—
11.	Maribor in okolica ž.	4.285	50	—	—	—	—	—	—	4.285	50
12.	Maribor: m.	4.014	—	—	—	—	—	—	—	4.014	—
13.	Trbovlje in okolica, m.	3.002	50	—	—	—	—	—	—	3.002	50
14.	Celje: m.	2.601	10	—	—	—	—	—	—	2.601	10
15.	Gornji grad: m. in ž.	2.550	—	—	—	—	—	—	—	2.550	—
16.	Ljubljana: Šiška, m.	2.386	25	156	50	—	—	—	—	2.542	75
17.	Krško: m.	2.444	75	—	—	—	—	—	—	2.444	75
18.	Kamnica pri Mariboru	2.355	25	—	—	—	—	—	—	2.355	25
	<i>Odnos</i>	118.737	56	3.247	25	3.000	—	—	—	124.984	81

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokrovitelj- nine, darovi, veselice, l. t. d.		Nabi- talniki		Obrambni sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos</i> . . .	118.737	56	3.247	25	3.000	—	—	—	124.984	81
19.	Ljubljana: I. ljublj. m.	2.319	—	—	—	—	—	—	—	2.319	—
20.	Celje: ž.	2.275	10	—	—	—	—	—	—	2.275	10
21.	Radeče in okolica	2.197	50	—	—	—	—	—	—	2.197	50
22.	Brežice	2.145	50	—	—	—	—	—	—	2.145	50
23.	Slovenjgradec in okolica: m.	2.000	—	—	—	—	—	—	—	2.000	—
24.	Novo mesto: m.	1.690	—	133	—	—	—	135	—	1.958	—
25.	Kranj: ž.	1.704	—	—	—	—	—	—	—	1.704	—
26.	Ruše in okolica	1.700	—	—	—	—	—	—	—	1.700	—
27.	Jesenice: m. in ž.	1.697	50	—	—	—	—	—	—	1.697	50
28.	Kamnik: ž.	1.589	—	84	50	—	—	—	—	1.673	50
29.	Rogaški okraj	1.578	—	—	—	—	—	—	—	1.578	—
30.	Ribnica (Dol.): ž.	1.544	10	—	—	—	—	—	—	1.544	10
31.	Litija in Smartno	1.506	30	—	—	—	—	—	—	1.506	30
32.	Konjice	1.500	—	—	—	—	—	—	—	1.500	—
33.	Vransko	1.500	—	—	—	—	—	—	—	1.500	—
34.	Trbovlje in okolica: ž.	1.295	50	—	—	—	—	—	—	1.295	50
35.	Ribnica na Pohorju	1.155	—	137	70	—	—	—	—	1.292	70
36.	Trebnje in okolica	600	50	546	20	—	—	—	—	1.146	70
37.	Slovenjgradec: ž.	1.077	50	—	—	—	—	—	—	1.077	50
38.	Cerknica	1.034	—	—	—	—	—	—	—	1.034	—
	<i>Odnos</i>	150.846	06	4.148	65	3.000	—	135	—	158.129	71

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokrovitelj- nine, darovi, veselice, l. t. d.		Nabi- ralniki		Obrambni sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos</i> . . .	150.846	06	4.148	65	3.000	—	135	—	158.129	71
39.	Dol pri Hrastniku . . .	992	—	—	—	—	—	—	—	992	—
40.	Št. Pavel pri Preboldu, ž. . .	975	—	—	—	—	—	—	—	975	—
41.	Vrhnika . . .	960	—	—	—	—	—	—	—	960	—
42.	Grobelno: za Slivnico in Št. Vid . . .	832	—	33	—	—	—	—	—	865	—
43.	Kostanjevica . . .	828	50	—	—	—	—	—	—	828	50
44.	Ormoški okraj: m. . .	810	—	—	—	—	—	—	—	810	—
45.	Sv. Barbara pri Mariboru . . .	800	—	—	—	—	—	—	—	800	—
46.	Železniki . . .	714	50	—	—	—	—	—	—	714	50
47.	Hoče, Slivnica in okolica . . .	655	—	—	—	—	—	—	—	655	—
48.	Tržič in okolica . . .	654	50	—	—	—	—	—	—	654	50
49.	Sv. Lenart v Slov. goricah . . .	300	—	305	—	—	—	—	—	605	—
50.	Bled . . .	600	—	—	—	—	—	—	—	600	—
51.	Laško in okolica . . .	600	—	—	—	—	—	—	—	600	—
52.	Črnomelj: ž. . .	570	—	—	—	—	—	—	—	570	—
53.	Hrastnik in okolica: ž. . .	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—
54.	Petrovče . . .	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—
55.	Gaberje pri Celju . . .	466	80	—	—	—	—	—	—	466	80
56.	Središče . . .	451	—	—	—	—	—	—	—	451	—
57.	Št. Rupert (Dol). . .	290	—	136	75	—	—	—	—	426	75
58.	Ljutomer: m. . .	400	—	—	—	—	—	—	—	400	—
	<i>Odnos</i> . . .	163.745	36	4.623	40	3.000	—	135	—	171.503	76

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokrovitelj. mine, darovi, veseliče, l. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos . . .</i>	163.745	36	4.623	40	3.000	—	135	—	171.503	76
59.	Ormoški okraj: ž.	400	—	—	—	—	—	—	—	400	—
60.	Kamnik in okolica: m.	386	—	—	—	—	—	—	—	386	—
61.	Sevnica	370	—	—	—	—	—	—	—	370	—
62.	Tolsti vrh	363	—	—	—	—	—	—	—	363	—
63.	Slatina Radenci	*330	—	—	—	—	—	—	—	330	—
64.	Kočevje	328	50	—	—	—	—	—	—	328	50
65.	Krško in okolica, ž.	312	—	—	—	—	—	—	—	312	—
66.	Stari trg in Lož	302	—	—	—	—	—	—	—	302	—
67.	Brdo	300	—	—	—	—	—	—	—	300	—
68.	Mokronog	235	—	—	—	—	—	—	—	235	—
69.	Žalec: ž.	220	—	—	—	—	—	—	—	220	—
70.	Poljane pri Prevaljah	206	—	—	—	—	—	—	—	206	—
71.	Hrastnik m.	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
72.	Ribnica (Dol.) m.	197	50	—	—	—	—	—	—	197	50
73.	Limbuš in okolica	160	—	—	—	—	—	—	—	160	—
74.	Sv. Jurij ob j. žel.	156	—	—	—	—	—	—	—	156	—
75.	Sv. Duha na Ostrem vrhu	120	—	—	—	—	—	—	—	120	—
76.	Borovnica	110	—	—	—	—	—	—	—	110	—
77.	Unec	110	—	—	—	—	—	—	—	110	—
78.	Velike Lašče	105	—	—	—	—	—	—	—	105	—
	<i>Odnos</i>	168.656	36	4.623	40	3.000	—	135	—	176.414	76

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokrovitelj- nine, darovi, veselice i. t. d.		Nabi- ralniki		Obrambni sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	P	Din	P	Din	P	Din	P	Din	P
	<i>Prenos . . .</i>	168.656	36	4.623	40	3.000	—	135	—	176.414	76
79.	Fram in okolica	103	—	—	—	—	—	—	—	103	—
80.	Crnomej: m.	100	—	—	—	—	—	—	—	100	—
81.	Loški potok, Draga in Trava	53	—	—	—	—	—	—	—	53	—
82.	Sv. Kungota	10	—	—	—	—	—	—	—	10	—
	Skupaj	168.922	36	4.623	40	3.000	—	135	—	176.680	76

Gorenjim delavnim sestram naj se
v kratkem pridružijo vse speče
CM podružnice!

Na delo za našo mladino!

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani:

A. Vodstvo.

po volitvi na 40. veliki skupščini v Kranju
dne 15. septembra 1929.

1. Predsednik: Aleksander **Hudovernik**, predsednik notarski zbornici, častni član Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, izvoljen 1929.
 2. Dr. Ernest **Dereani**, zdravnik v Ljubljani, 1928.
 3. Blagajnik: dr. Janko **Kersnik**, rav. Kmetski posojilnici za ljubljansko okolico v Ljubljani, 1927.
 4. Dr. Rado **Kušej**, vseučiliški profesor v Ljubljani, 1927.
 5. Avgust **Ludvik**, višji nadzornik in postajenačelnik glavnega kolodvora v Ljubljani, 1929.
 6. Tajnik: ing. Janko **Mačkovšek**, mestni gradbeni nadsvetnik v Ljubljani, predsednik udruženja jugoslov. inženjerjev in arhitektov, 1928.
 7. Ana **Podkrajškova**, zasebnica v Ljubljani, 1927.
 8. Ivan **Prekoršek**, upravitelj drž. bolnice v Celju, 1928.
 9. Viktor **Rohrmann**, veletrgovec v Ljubljani, 1929.
 10. Namestnica predsednikova: Franja dr. **Tavčarjeva**, dvorna dama v Ljubljani, 1927.
 11. Ivan **Tomazič**, sres. šol. nadzornik v Mariboru, 1929.
 12. Dr. Fran **Vodopivec**, veliki župan v Ljubljani, 1928.
- Ožji odbor: Načelnik Hudovernik, Janko Mačkovšek, Viktor Rohrmann, dr. Janko Kersnik, Franja dr. Tavčarjeva in dr. Rado Kušej.

B. Nadzorništvo.

1. Fran **Jamšek**, šol. upravitelj na Bregu pri Ptuj.
2. Dr. Vladimir **Ravnihar**, odvetnik v Ljubljani.
3. Matija **Rode**, kontrolor Mestne hranilnice v Ljubljani.
4. Albert **Sič**, prof. v p. v Ljubljani.
5. Alojzij **Virbnik**, gimn. prof. v p. v Ljubljani.

C. Razsodništvo.

1. Mat. **Marinček**, notar v Novem mestu.
2. Dr. Karel **Koderman**, odvetnik v Mariboru.
3. Fran **Pahernik**, veleposestnik v Vuhredu.
4. Fran **Tekavčič**, odvetnik v Ljubljani.
5. Dr. Janko **Žirovnik**, odvetnik v Ljubljani.

Č. Pisarna.

Vodja: Aleksander Hudovernik.
Uradniki: Knjigovodja: Emanuel Josin.
Pisarniški tajnik: Fran Skuli.
Pisarica: Franja Benedikova.
Ljubljana, Beethovnova ulica 2: uradne ure ob delavnikih
3.—6. popoldne.

Vsem Ciril Metodovim podružnicam, kulturnim društvom in rodoljubom!

Pozabljena Družba sv. Cirila in Metoda kliče vse, ki nosijo v svojih srcih ideale do svojega naroda: Vstanite, zdramite se, odprite oči in glejte: Sovrag na jugu je razbesnel, kraška zemlja se trese, njeni sinovi so ukovani v težke verige. Prepovedana jim je sladka materina beseda. Naše knjige gore na grmadah, slovenski duhovnik mora poučevati mladino verouk v tujem jeziku, verske resnice oznanja v neumljivi govorici. Domači učitelji so pregnani in iščejo zavetja kakor razbojniki, namesto njih sede pri šolskih mizah tuji učitelji, ki sovražijo naš narod in ne znajo besedice našega jezika. Posestva so pod državno kuratelo, davčni vijaki izžemajo naši raji kri. Nikjer varnega kotička; niti pri domačem ognjišču ni naša raja brez skrbi; vsak trenutek lahko vstopi orožnik, da odvede v verige ukovano rajo v težke ječe. Brezpravnost, krivica, nasilje, strah in trepet je vsakdanja hrana naših v deželi 2000letne kulture. In mi?! Bratje! v brezplodnem medsebojnem boju ste pozabili na vse ideale, pozabili ste na Družbo sv. Cirila in Metoda, ki edina nosi in širi narodno zavest, ki je mati razmahu vsega nacionalnega pokreta med Slovenci. Ali ni v obilni meri njena zasluga, da je Primorje s svojim srcem pričelo tako uspešno napredovati, ali ni ona dala povod za intenzivni nacionalni preokret po 20. IX. 1908? Ali ni ona

varno čuvala sveti ogenj na ognjišču jugoslovenstva in vseslovanstva? Njene podružnice so bile po naši domovini žarišča narodne probuje in prosvete. Kjer so bile osnovane podružnice, tam je ganilo sto in sto rok v prosep narodne kulture. In danes? Pozabljena je mati narodne probuje, seveda, stara je in nima čarov za nebogljeno deco, ki se ji je zahotel polzek materializem in uživanje. Ostali so le stari borci, ki pa drug za drugim odmirajo. S strahom opazujejo, kaj bo iz naroda, katerega mladina je izgubila ideale samoobrambe. — Bratje, prepir Vas je omamil, strasti so navdale Vaša srca, z dvigneno roko stojite drug proti drugemu, niti ne opažate ne v divjem srdu, da se Vam pod nogami majejo tla, da sovražni valovi derejo od vseh strani, da Vas pogoltnejo. —

Družba sv. Cirila in Metoda Vas opozarja: Nazaj k idealom, k delu! Premagujte svoje strasti, vzljubite svoje brate, pomagajte revnim in šibkim, da se razvije po naši domovini nov duševno in telesno krepak rod. Pomagajte, da rešimo naše otroke potujčevanja, pomagajte, da olajšamo bednim in zasužnjenim njihov neznosni položaj. Narod, Družba je na delu, kdor hoče biti nje borec, naj se pridruži naši četil! Podružnice vstanite, ura dela je prišla!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani, dne 20. oktobra 1929.

Engelbert Franchetti

Ljubljana, Dunajska cesta št. 20

nasproti kavarne »Evrope«

**priporoča svojo največjo in povsem higijenično urejeno
brivnico. Najmoderneje urejen salon za dame.**

Za dobro in točno postrežbo je vsestransko preskrbljeno



VSEBINA.

Rodoslov našega kraljevskega doma.
Kraljevine Jugoslavije barve in grb.
Koledar.
Pristojbine, poštno in brzojavne.
Lestvice za kolke.

Kako sem Prešerna nabiral	32
Z Grmade	42
Višek	44
Zdrava, zemlja rodna	47
Melanholija	48
En večer v tujini	49
Vesel pojav	52
Boji za Drago	54
Nemški Schulverein in Slovenci na Kočevskem	62
Dr. Gregor Žerjav	73
Dr. Tone Gosak	76
Smrtne žrtve v vrstah D. C. M.	78
V premišljevanje	83

Vestnik Družbe sv. C. in M. v Ljubljani.
Inserati.

Knjigarna
L. Schwentner

Ljubljana
Prešernova ulica 3.

Ustanovljeno leta 1879.

Telefon št. 2553

Ključavničarstvo Avgust Martinčič

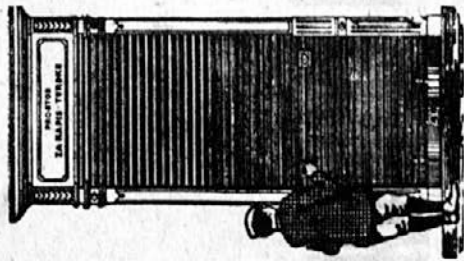
Prvo in edino podjetje za napravo jeklenih valčnih zastorov v Dravski banovini.

Ljubljana, Rimska cesta 14

se priporoča za naročila novih valčnih zastorov (rolet) in solatnih plahit ter za popravila istih. — Stalna zaloge vseh potrebnih za rolete in solatne plahite, raznovrstnih štedilnikov in vseh potrebnih za stavbe. — Izvršuje vsa ključavničarska dela in popravila v _____ vili. — Avtoženo varenje.

Točna postrežba!

Zmerne cene!



Ustanovljena leta 1881

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

== v Ljubljani ==

registrovana zadruga z neomejeno zavezo



Sprejema hranilne vloge v tekočem
računu

Čekovni promet

Eskont in inkaso menic



Stanje vlog nad 190 milijonov dinarjev.

Medić - Zankl,

tvornice olja, firneža,
lakov in barv

družba z o. z.

CENTRALA V LJUBLJANI

TOVARNE: LJUBLJANA — MEDVODE

Podružnice in skladišča: Maribor, Novi Sad



Lastni domači proizvodi:

lanenega in kokosovega olja, firneža,
vseh vrst lakov, emajlno lakastih,
oljnatih kakor tudi prstenih in
kemičnih barv, steklar-
skega kita itd. marke

„MERA KL“



Prvovrstne kakovosti.

Točna in solidna postrežba.

Učiteljska tiskarna



V LJUBLJANI

Je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

Zvezki za okroglo pisavo št. 1, 2 in 3.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

ZAHTEVAJTE CENIKE!

PRIPOROČAMO

VSEM
NAŠO



**KOLINSKO
CIKORIJO!**

TEODOR KUNC

damska konfekcija

LJUBLJANA, JURČIČEV TRG 2/II.

Zaloga izgotovljenih kostumov, toalet in bluz
ter kožuhovine, modnega blaga, svil itd.

Izdelujejo se po meri angleški
kostumi, plašči, francoske
toaletne in bluže ter vsa
v to stroko spadajoča dela

Tovarna vinskega kisa d. z o. z.

„VINOCET“

LJUBLJANA

nudi najfjnejši in najokusnejši namizni kis
iz pristnega vina. — Zahtevajte ponudbo!
Tehnično in higijenično najmodernejše
urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna:

Ljubljana, Dunajska cesta 1 a, II. nadstr.

ANTON BAJEC

TRGOVINA

S CVETLICAMI, ŠOPKI,
VENCİ IN TRAKOVI Z

NAPISI

TELEFON 3222

LJUBLJANA

POD TRANČO;

VELETRGOVINA
RAZGLEDNIC IN PAPIRJA

NA DROBNO IN DEBELO. VSE PO-
TREBŠČINE ZA ŠOLE IN URADE.
NAJVEČJA IZBIRA FINEGA GALAN-
TERIJSKEGA BLAGA, PRIMERNEGA
ZA GOD, POROČNA IN DRUGA
————— DARILA. —————



M. TIČAR

————— LJUBLJANA —————

SV. PETRA CESTA ŠT. 26.

ŠELENBURGOVA ULICA 1

(PODRUŽNICA)

L. MIKUŠ

izdelovatelj dežnikov, solnčnikov, zaloga
sprehajalnih palic.

Mestni trg
št. 15

LJUBLJANA

Mestni trg
št. 15



Na drobno |

Na debelo |

Popravila točno in solidno

Zmerne cene.

„HELIOS“



FOTO-ATELJE



Umetniški zavod priporoča plastične foto-
grafije od razglednice do naravne velikosti

Izdelujejo se tudi razni filmski kinematografski posnetki,
kakor n. pr. razvoj otroškega življenja, naravni in re-
klamni filmi i. t. d.

FOTOGRAF

- - VELIČAN BEŠTER - -

Telefon 2524. LJUBLJANA, Aleksandrova c. 5 Telefon 2524



Mariborska tiskarna

== MARIBOR ==

LITOGRAFIJA

Knjigoveznica * Založništvo
Plakaterski in reklamni zavod.

Izdeluje zlasti plakate, delnice, etikete itd.
Glej plakat Ljubljanskega velesejma!

Zaloga
stekla, porcelana in
==== svetiljk ====

Fran Kollmann

Ljubljana, Mestni trg

priporoča

bogato zalogo vseh v svojo
stroko spadajočih predmetov.

Osobito priporoča slav. ob-
činstvu v nakup
valjčke za svetiljke
v korist Družbi sv. Cirila in Metoda.

Cenovniki na razpolago.

Josip Petelinc

veletrgovina, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi)



Razni galanterijski predmeti, nogavice, rokavice v raznih barvah in kvalitetah, srajce, kravate, ovratniki, triko perilo, sveatri, žemperji, dežniki, toaletna mila i. t. d.

Kompletne potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in tapetnike.

Postrežba točna!

Cene solidne!

Zbirališče rodoljubov!

Peter Stepič

restavracija

in veletrgovina z vinom

Šiška pri Ljubljani.

Zbirališče rodoljubov!

USTANOVLJENO LETA 1886

A. ŠARABON

LJUBLJANA



UVOZ KOLONIJALNE ROBE



VELETRGOVINA Z DEŽEL-
NIMI PRIDELKI



VELEPRAŽARNA ZA KAVO



MLINI ZA DIŠAVE



GLAVNA ZALOGA RUDNIN-
SKIH VODÁ

CENIKI NA RAZPOLAGO

T I S K A R N A K N J I G O V E Z N I C A

**IZDELOVALNICA
GUMIJASTIH ŠTAMPILJK**

BRATA RODÉ & MARTINČIČ

CELJE, Razlagova ulica 12

izvršuje vsa vito stroko
spadajočafdelafčno,
lično in po konkuru-
renčnih cenah



Zaloga raznovrstnih uradnih tiskovin

Telef. interurb. 138 Brzjavi: Rodé, Celje

**Hotel „Bellevue“
v Ljubljani**

*Priznana izborna vina in prvovrstna
kuhinja, krasni prostori za večerje,
bankete itd., klubske sobe, lepo urejene
tujske sobe, kopel v hiši, auto-garaže.
Postrežba točna, cene zelo zmerne.*

Priporoča se

*Telef. inter.
3042.*


Pero Šterk,
lastnik hotela in restavrater.



Ščitite svojo eksistenco s pomočjo zavarovalnic. Varno zaslombo v tem oziru Vam daje zavarovalna banka

„SLAVIJA“

ki zavaruje proti požarni škodi, vlomu, avtomobilskim in vsem drugim nesrečam, jamstvenim škodam itd. in zagotovi kapital, ki se izplača ob gotovi starosti ali ob smrti. Jugoslovanska zavarovalna banka „Slavija“ je v zvezi s češko banko „Slavijo“ v Pragi. Generalno ravnanje je v Ljubljani. Podružnice: Beograd, Zagreb, Sarajevo, Novi Sad, Split, Osijek, ekspoziture v Skoplju, Vel. Bečkereku, Cetinju, Mariboru.



NA DEBELO



**DRAGO
ROSINA
MARIBOR**

*Zaloga galanterije,
drobnjarij, parfumerije,
papirja, šolskih potrebščin,
pletenin, perila, čevljev,
vrvarskih in pletarskih izdelkov*

VETRINJSKA ULICA 26



NA DROBNO

J.
BLASNIKA
NASL.



USTANOV-
LJENA LETA
1828

**UNIVERZITETNA
TISKARNA**

LITOGRAFIJA — kartonaža

**Založništvo velike pratike
Vrečice za semena**

NAJSTAREJŠI GRAFIČNI ZAVOD JUGOSLAVIJE
izvršuje vse tiskovine najceneje in najbolj solidno.

LJUBLJANA

LESKOVIC & MEDEN

TRGOVINA S SPECE-
RIJSKIM BLAGOM NA
DROBNO IN DEBELO

LJUBLJANA-JURČIČEV TRG 1

Veležganjarna

M. ROSNER & Co. nasl.

Viktor Meden

v Ljubljani

kupuje slive in drugo sadje za žganjekuho

Izdeluje po ugodnih cenah najboljše likerje:

**pelinkovec, planinec grenčica, vanille, rum,
konjak medicinal, brinjevec, janeževec,
slivovko, sadjevec, tropinovec.**

Kr. dvorni



dobavitelji

V. Bizjak & drug

Zagreb

Keksi
Prepečenci
Vafeljni
Oblati
Biskviti

DEŽNE
PLAŠČE



KLO-
BUKE



ČEVLJE



MOŠKO
IN
ŽENSKO
PERILO



DEŽ-
NIKE

i. t. d.



PRIPOROČA

NAJSOLIDNEJE

JAKOB LAH
MARIBOR
GLAVNI TRG 2

Ustanovljena 1. 1889.

Telefon št. 2016 in 2616

Poštni ček 10.533

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

Ljubljana, Prešernova ulica

Stanje
vloženega denarja
nad 400 milijonov Din

Stanje
vloženega denarja
nad 1600 milijonov kron

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju.

Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

*

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine

/// občinski denar. //

*

*

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu polnoma varen.

Priporoča se tvrdka

FRANC MASTEK

manufakturna in modna trgovina

MARIBOR

Glavni trg 16

Glavni trg 16

IVAN KRAVOS

MARIBOR, Aleksandrova cesta št. 13

Telef. int. 207

Razni kovčegi in torbice za potovanje v vseh velikostih, opreme za konje, ovratniki in nagobčniki za pse, nahrbtniki, gamaše i. t. d.

G o n i l n a i e r m e n a .

Kovčegi za potnike in vzorce se po naročilu izvrše v lastni torbarski delavnici na Slomškovem trgu šte. 6. MARIBOR.

KLIŠEJE

vseh vrst, črtne in avto-
tipije, izdeluje po pred-
loženih risbah, peropisih
in slikah za navaden tisk
ali za finejšo izvedbo v
eni ali več barvah točno
po naročilu in v najkraj-
šem času po nizkih cenah

JUGOGRAFIKA

tiskovna in založna družba z o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 23

Železje in prvovrstne češke ploščice za štedilnike in kopalnice, kuhinjsko posodo, emajlirano in aluminijasto, porcelan, steklenino, vse gospodinjne in gospodarske potrebščine, orodje za vse gospodarske in industrijske panoge, okovje za stavbe in pohištvo, pločevino, vso železnino, nosilke, cement, kompletna stranišča in kopalnice

dobite najceneje v trgovini

B. Žilič - Ljubliana

Dunajska cesta št. 11 (poleg FIGOVCA)

Na drobno!

Na debelo!

Zahtevajte ponudbe!

JOSIP OLUP

U gostilni „Pod Trančo“ se točijo
pristna dolenjska in štajerska vina.

Prporoča tudi svojo trgovino z manufakturnim blagom in moškimi oblekami domačega izdelka, po najnižjih cenah.

Ljubljana, Stari trg 1 in 2.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 1.

Delniška glavnica in rezerve prtko Din 60,000.000

OBREŠTUJE vloge na tekočem računu in na knjižice najugodnejše. — KUPUJE in prodaja devize, valute in efekte vseh vrst. — ESKONTUJE in vnovčuje menice in devize na tu- in inozemska mesta. — SPREJEMA vsa borzna naročila na tu- in inozemske borze in jih izvršuje najugodnejše. —

DAJE vsakovrstne predjume na blago, efekte itd. — DOVOLJUJE vsakovrstne kredite pod najugodnejšimi pogoji. — PRODAJA srečk razredne loterije. — DAJE informacije v vseh v bančno stroko spadajočih zadevah.

Brzjavni naslov: Banka, Ljubljana.

Telefon šte. 2861, 2413, 2502, 2503.

Račun poštne hranilnice v Ljubljani šte. 10.509.

Podružnice:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor,
Metković, Novi Sad, Novo mesto,
Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenj-
gradec, Split, Sibenik.

Posojilnica v Mariboru

v lastni hiši, v Narodnem domu.

Telef. št. 108. Žirokonto pri Narodni banki Jugoslavije.
Račun pošt. hran. v Ljubljani št. 10502, v Zagrebu 39087.

Obrestuje vloge na knjižice in v tekočem računu po

5%

z dnevno razpolago, po 7 proti odpovedi na 3 mesece.

Daje posojila na zemljišča in osebno poroštvo.
Eskontuje menice in otvarja tekoče račune
za trgovce, obrtnike in podjetja.

Stanje vlog nad 85 milijonov dinarjev
Rezervni zaklad
nad pet milijonov Din.

Ustanovljena 1. 1882.

Posojilnica je najstarejši slovenski denarni zavod
v Mariboru.

Hotel „Mariborski dvor“

Andrej Oset, Maribor

Kralja Petra trg (poleg mosta)

Telefon št. 302

Brzjav: Mariborski dvor

Moderno urejene sobe, kopalnice, avtogaraže, klubove sobe

Autobus postaja

Automobilska zveza z vsakim vlakom

Najceneje kupite

v manufakturni in modni trgovini

pri „Solncu“.

Celje, Glavni trg št. 8.

Za obilen obisk se priporoča Alojz Drogenik.

Najlepša konfekcija za dame in gospode
kakor tudi najmodernejše blago se dobi v največji izbiri

Oglejte si krasno razstavo v 36 modernih izložbah!

v „Trgovskem domu“
v Mariboru.

*Pristno angleško in češko blago
kupite samo v manufakturni in modni trgovini*

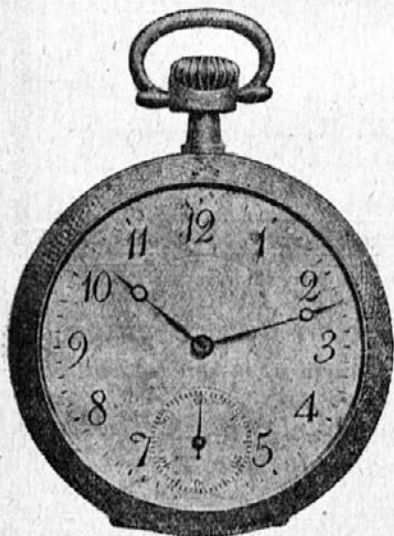
MILOŠ PŠENIČNIK, CELJE

Kralja Petra cesta števil. 5.

ZALOGA STEKLA

porcelana, zrcal, svetilk, raznih okvirov, šip itd. Stavbinsko in umetno steklarstvo.

AVGUST AGNOLA
LJUBLJANA, DUNAJSKA C.10



Franjo Bureš

urar, zlatinar in očalar
v Mariboru, Vetrinjska ulica 26
nasproti Jurčičeve ulice.

Urar južne železnice in
zapriseženi sodnijski
izvedenec.



V zalogi ima najboljše precizijske ure Schaffhausen, Omega, Zenith, Eterna, Doxa itd. Ure za pisarne, kuhinje, kukavice in budilke vseh vrst. Očala, toplomere, tehtnice za vino, mošt, mleko. Popravila točno in poceni z jamstvom. Kupuje briljante, staro zlato, srebro po najvišji dnevni ceni.



ZDRUŽENE OLJARNE

DRUŽBA Z O. Z.

LJUBLJANA



LANENO OLJE

LANENI FIRNEŽI

v prvovrstni kakovosti po najnižji dnevni ceni

Domači proizvodi



Ocarinjenje

vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi **RAJKO TURK**, carinski posrednik, **LJUBLJANA**, Masarykova cesta 9 (nasproti carinarnice). Revizija pravnega zaračunavanja carine po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

MANUFAKTURNA TRGOVINA
FRANJO MAJER

MARIBOR
na glavnem trgu

○ se priporoča ○

Jugoslavenska udružena banka

d. d.

Podružnica Maribor
Centrala Zagreb

Izvršuje vsa v bančno stroko spadajoča opravila kar najkulantneje.

Telefon štev. 101 in 151.

T v r d k a

IVAN PERDAN

v Ljubljani

— Glavni založnik —

Ciril - Metodovega čaja v zavitkih.
Najnižja cena in točna postrežba.



V zalogi vedno:
najfinejše namizno
olje, kava, riž, čaj,
milo, žganje, kakor
tudi vse drugo spe-
cerijsko blago na
drobno in debelo po
najnižjih cenah.

Jadranska zavarovalna družba

Ustanovljena
1838

(Riunione)

Telefon
št. 2937

Filijalna direkcija za Slovenijo
Ljubljana (Beethovnova ulica 4)
v lastni palači.

Akc. kapital *Lit.* 100,000.000

Rez. kapital *Lit.* 527,754.000

Sprejema:

zavarovanje proti požaru — zavarovanje zoper
vlom — zavarovanje zvonov — zavarovanje trans-
portov — zavarovanje zoper točo — zavarovanje
strojev proti polomu — šomaž-zavarovanje —
zavarovanje stekla proti razpoki — življenska za-
varovanja in sicer: dosmrtna zavarovanja, zavaro-
vanja na doživetje, zavarovanja starostne rente
itd. — zavarovanje proti nezgodi — zavarovanje
avtomobilov in strojev proti poškodbam, jamstveno
zavarovanje.

Za Jugoslavijo
direkcija v Zagrebu.

Zastopstva v vseh večjih krajih Jugoslavije.

Zdravilišče Rogaška Slatina

Postaja Grobelno ob Južni železnici in od tam po lokalni železnici v Rogaško Slatino.

Zdravilišče, kjer se pijejo 3 vrste najboljših zdravilnih vod (Tempel, Styria, Donat).

VRELEC „TEMPEL“.

Najboljša namizna voda, najbogatejša na raznih zdravilnih sestavinah. Pospešuje prebavljanje in presnavljanje.

VRELEC „STYRIA“.

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku, boleznim jeter in ledvic, sladkorni bolezni.

VRELEC „DONAT“.

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, žolčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, hemeroidom, putiki i. t. d.

Rogaška Slatina je najmodernejša in največje zdravilišče v celi Jugoslaviji. Hidroterapija, elektroterapija in inhalatorij, gimnastika za zdravljenje, kopeli z ogljikovo kislino, slane, smrečne, parne, zračne, solnčne kopeli in kopeli z vročim zrakom. Zdravljenje z mlekom in sirotko. Dietetska restavracija. — Lastni vodovod za pitno vodo. 228 m nad morjem ležeče. **Stalni poštni brzojavni in telefon. urad.** Velika zdraviliška dvorana, čitalnica, lepe jedilnice, dobre restavracije, kavarne, slaščičarne, terase, sprehajališča, vojaška godba. Radio. Pogoste priredbe plesov, umetniških in navadnih koncertov, tombole. Izposojevalna knjižnica, lepi parki i. t. d. Živahen poštni in vozni promet. Avtomobili in vozovi stoje gostom na razpolago. **Sezona od 1. maja do 1. oktobra.**

Ravnateljstvo zdravilišča Rogaška Slatina.

Rogaška Slatina

Vrelec: Tempel.

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi, kislini. Pospešuje prebavljanje in presnavljanje.

Vrelec: Styria.

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic, sladkorni bolezni.

Vrelec: Donat.

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, žolčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemeroidom itd.

Rogaška slatina

je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-saliničnih rudninskokisljih slatin najbogatejša na zdravilnih sestavinah. — Ta slatina je najokusnejša krepčilna in oživljajoča pijača, obenem pa tudi najboljše sredstvo, s katerim se obvarujete v mrzličnih krajih mrzlice.

Rogaška slatina

je najboljša namizna in zdravilna mineralna voda, ki nima nikdar slabegu okusa ali duha.

Manufakturno blago za moške in damske obleke in plašče v krasnih desenih, samo največjih angleških in čeških tovarn.

Platno za perilo: Šifon, gradl, damast, batist, platno za rjuhe in prevleke, namizne prte, serviete, modravina i. t. d.

Moško perilo: Modne srajce iz šifona, cefira, puplina in svile. — Spodnje hlače iz šifona in gradla. — Spalne srajce iz finega platna.

Barhent in flanel v ogromni izbiri po nižanih cenah.

Svila: Surova, rips-puplin, fular, crepe-de-chine, crepe-georgette, crepe-satin, brokat i. t. d.

Konfekcija: Moški površniki, raglani, zimske suknje, Hubertus-plašči, TRENCHCOATI, usnjeni jopiči in moške obleke.

Krzna: Čez 200 različnih vrst kot: Oposum, Oposet, Biberet, Seal, Klondike, Patagon, Thivet, Skunks, Valabis, Zobel i. t. d.

Krzneni ovratniki za moške zimske suknje kakor tudi damski krzneni colliers.

Snežni čevlji in galoše za gospode in dame v različnih vrstah in velikostih.

Garniture posteljne, namizne (kavne in druge).

Pletenine: Puloveri, džemperji (moški, damski in otroški).

Nogavice: Moške in damske, dokolenke.

Posteljne odeje: Krasno izdelane, polnjene samo s prvovrstnim materijalom.

Posteljno perje: Češko, puh in oskubljeno, samo najboljše vrste.

Žepni robci najrazličnejših vrst v veliki izbiri.

Vse to daje in razpošilja **tudi na obroke** tvrdka

L. ORNIK, Maribor,
Koroška cesta 9.

Zahtevajte vzorce in cenik.

Na željo obišče tudi potnik.

Tovarna zamaškov

Naj-
solidnejša in
najcenejša postrežba!
Električni obrat. Direktni uvoz
probkovine iz Španije
in Portugalske.
Zahtevajte
vzorce!

Jelačin & Ko. - Ljubljana



**Bogato zalogo ščipalnikov,
očal, daljnogledov,
toplomerov in barometrov
itd. priporoča**



**Fr. P. Zajec, optik in urar
Ljubljana, Stari trg št. 9.**

**Velika zaloga ur, zlatnine in srebrnine. Vsa popravila se
izvršujejo v moji moderno opremljeni delavnici po najnižjih cenah.
Postrežba točna in solidna! Ceniki brezplačno!**

Velika zaloga izgotovljenih oblek za gospode in dečke

LJUBLJANA Mar. Čik nasl. E. Polach Mestni trg 9

**priporoča svojo veliko izbiro izgotovljenih oblek, pelerin,
čepic, vsakovrstnega perila za gospode in dečke od 2 let naprej.
Najstarejša domača tvrdka. Najnižje cene!**

Manufakturno blago

vseh kakovosti kakor tudi perilo ter odeje
za postelje lastnega izdelka se dobi vedno
v trgovini

Karol Jančič

Maribor – Aleksandrova cesta števil. 11

JOSIP SULIČ

čevljarški mojster

== MARIBOR == |

Aleksandrova cesta števil. 30

Ž I M A

za žimnice in sedlarske potrebščine se
dobi najboljše in najceneje samo pri

J. K N I F I C

tovarna za žimo

Ustanovljeno 1829

Telefon inter. št. 2.

Stražišče pri Kranju



**GENIKE
URADNE
TISKOVINE
KUVERTE
RAČUNE
NAZNANILA**
in vsa v
TISKARSKO STROKO
spadajoča
DELA

IZVRŠUJE TOČNO, OKUSNO IN CENO
NARODNA TISKARNA

LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 5.

Gospodarji!

Gnojite z apnenim dušikom

najfinejšim, najuspešnejšim in učinkovitim dušičnim gnojilom! Kdor gnoji z apnenim dušikom, gnoji istočasno z dušikom in apnom. — Informacije o upotrebi in množini, rentabilnosti kakor tudi o nabavnih pogojih, cenah, skladiščih in uspehah apnenega dušika daje

Tvornica za dušik d. d. Ruše

v Rušah pri Mariboru.

Kdor z Nitrofoskalom gnoji, gnoji istočasno z dušikom, fosforom, kalijem in apnom ter si prihrani večkratno trošenje umetnih gnojil.

Ta tvornica proizvaja istotako mešano umetno gnojilo „NITRO-FOSKAL-RUŠE“, katero sestoji iz apnenega dušika, superfosfata in kalijeve soli.

Zahtevajte povsod le

navadno in terpentino vo Hubertus milo

pod znamko



Hubertus

milo

Celje

od Celjske milarne d. z o. z. Celje, ki je najboljše in najcenejše!

FR. ŠEVČIK




LJUBLJANA

ŽIDOVSKA UL. 8

Orožje, municija, smodnik,
rudarske kapice in vžigal-
na vrvica za industrijo.

Največja zaloga pušk, pištol
in vseh lovskih potrebščin.

Strašilne pištole
na 6 in 10 strelav.



»RUDE IN KOVINE«

DRUŽBA Z O. Z.

Naslov za brzojavke: Rude

Telefon interurban št. 2727

Čekovni račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 14.167

En gros:

svinec, cink, cin, aluminij, baker, cinkova
pločevina, svinčena pločevina,
pocinkana železna pločevina

(izdelek Cinkarne d. d., Celje)

barve, žveplenokisla glina, aluminijev hidrat,
bakrena galica, cinkov prah, katran, stare
kovine, kovinasti ostanki, rude vseh vrst

SOLIDNE CENE in
DOBRO BLAGO

Vam nudi

modna trgovina P. ŠTERK naslednik

Miloš Karničnik
LJUBLJANA, STARI TRG 18.

Velika izbira voln. pletenin, modernih
damskih oblek, bluz, damskega in
moškega perila, rokavic, nogavic, do-
kolenic, čepic, kravat, damskih torbic,
listnic, dežnikov, palic i. t. d.

Najboljši v materialu in kon-
strukciji so kolesa in šivalni
stroji znamke

„GRITZNER“

in

„ADLER“

za dom, obrt in industrijo.

Švicarski pletilni stroji



»DUBIED«, pisalni »URANIA«

v treh velikostih le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Pouk v vezenju brezplačen!

Na obroke!

Večletna garancija!

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

5%

vloge na tekoči račun po dogovoru tudi višje, brez odbitka rentnega in invalidskega davka, katera plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nedvignjene vložne obresti pripisuje h kapitalu vsako leto — to je dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Z dnem 31. avgusta 1929 je bilo stanje hranilnih vlog na knjižicah in tekoči račun nad 36 milijonov Din.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam nad 16 milijonov Din.

CELJSKA POSOJILNICA D. D.

Stanje hranilnih vlog
čez Din 75,000.000.—

Stanje glavnice in rezerv
čez Din 13,000.000.—

V lastni palači - Narodni dom

Telefon št. 22, 40

Sprejema hranilne vloge na
hranilne knjižice in tekoči
račun ter jih izplačuje točno
in nudi zanje najboljše obre-
stovanje in največjo varnost.

Izvršuje vse bančne,
kreditne in posojilne
posle, kupuje in pro-
daja devize in valute.

Podružnici v Mariboru in Šoštanju.

Hmeljarna v Šoštanju.

Delniška družba pivovarne „Union“
Ljubljana

Pivovarna in sladarna.
Tovarna za špirit in kvas
v Ljubljani I.
pošt. pred. 45.

Podružna pivovarna
(pr. T. GÖTZ)
v Mariboru.

Priporoča svoje izborne izdelke in sicer:

Svetlo in črno pivo
v sodih in steklenicah.

Pekovski kvas. Čisto rafin. špirit.
(Drože.)



TELEFONI: Ljubljana 3210, 3211
Maribor 23

BRZOJAVI: Pivovarna Union Ljubljana
Maribor

Trgovina z železnino

PINTER & LENARD

MARIBOR

ALEKSANDROVA CESTA 23-34

Bogata zaloga
železnih nosilcev,
paličnega železa,
obročja za sode,
žičnikov, - - žice,
- poljedelskega -
orodja, orodja za
kovače, - mizarje,
i. t. d., kovanja za
stavbe in mobilje,
štedilnikov, peči,
kuhinjske posode
in vseh v to stroko
spadajočih stvari

: Telefon :
2 8 2

Brzjavni
naslov:
Pinlen,
Maribor

Velika izbira planinskih potrebštin



Na debelo

Na drobno